لغة البشتو

إدارة أوقاف
لح عبدالعزيز الراجحي

د مسلمانې ښځې خاصو احکامو ته یوه پاملرنه

لیکنه
ډاکتر/ صالح بن فوزان الفوزان

ژباړنه
عبد النافع زُلال

طبع على نفقة
إدارة أوقاف صالح عبدالعزيز الراجحي
غفر الله له ولوالديه ولذريته ولجميع المسلمين

يهدى ولا يباع

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمانې ښځې خاصو احکامو ته یوه پاملرنه

لیکنه

ډاکټر/ صالح بن فوزان الفوزان

ژباړنه

عبد النافع زُلال

یهدی ولا یباع

(c) ketabton.com: The Digital Library

ح وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد، ١٤٢٤هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

الفوزان ، صالح بن فوزان

تنبيهات على احكام تخص المؤمنات. /صالح بن فوزان الفوزان

.- الرياض، ١٤٢٤هـ.

٢٠٨ ص ، ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢-٤٤١-٢٩-٩٩٦٠

(النص باللغة البشتو)

١- المرأة في الإسلام ٢- العبادات (فقه إسلامي) أ- العنوان

ديوي ٢١٩,١ ١٤٢٤/٥٩١٧

رقم الإيداع : ١٤٢٤/٥٩١٧

ردمك : ٢-٤٤١-٢٩-٩٩٦٠

الطبعة الأولى

١٤٢٤هـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سريزه

الحمد لله الذي قدر فهدى، وخلق الزوجين الذكر والأنثى، من نطفة إذا تمنى، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الحمد في الآخرة والأولى، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله عُرج به إلى السماء فرأى من آيات ربه الكبرى، صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه أولي المناقب والنهى، وسلم تسليماً كثيراً مؤبداً.

أما بعد:

لدې کبله چي ښځه په اسلام کي لوړ مقام لري، او زياتي دندي ورپه غاړه دي، او پيغمبر ﷺ به ښځو ته خاصي لارښووني کولې، او ددوی په باره کې دعرفات په خطبه کي هم توصيه کړيده، نو دا ددې خبري ښکارندوی*(۱) ده چي دښځو

---

(۱) دکومي کلمي خوا کي چي دستوري (*) نښه ده، نومړې کلمه د کتاب په اخير کي دمرادفو کلماتو په لست کي راغلې ده، نو دنومړي کلمې ددوهمي لهجې يا معنی لپاره دي لست ته مراجعه وشي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلماني ښځي ته په خاص ډول خطر متوجه دی، تر څو يې عزت پايمال شي، او له خپل اصلي حيثيت او مرتبې نه را پرېوځي، نو ځکه پکار ده چي نوموړي خطر ته دمسلماني ښځي پام راوګرځول شي، او دنجات لاره ورته په ګوته شي.

او زه هيله لرم چي دا کتاب به ددې لاري لپاره يوه نښه او علامه وي، چي د(مسلماني ښځي) دخاصو احکامو يادښت پکښي شوېدی.

او دا کتاب يو ناڅيزه عمل، او متواضع هڅه ده،او هيله ده چي لوی الله ﷻ به هغه (دبنده) دتوان په اندازه ګټور وګرځوي، او دا پدې لاره کي لومړی قدم دی، او هيله ده چي نور لوی او هر اړخيزه قدمونه به هم پدې لاره کي واخيستل شي، تر څو دا کار خپل دکمال درجې ته ورسيږي.

او هغه څه چي ما پدې بيړنۍ لحظه کي وړاندي کړي دي هغه په لاندي ډول دي:

لومړی فصل: عمومي احکام.

دوهم فصل: دښځي دجسمي زينت مربوط احکام.

دريم فصل: دحيض او استحاضت او نفاس مربوط احکام.

څلورم فصل: دلباس او حجاب (پردې) مربوط احکام.

پنځم فصل: دښځي دلمانځه مربوط احکام.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل: دښځې دجنازې دلمانځه مربوط احكام.

اووم فصل: دښځې دروژې نيولو مربوط احكام.

اتم فصل: دښځې دحج کولو مربوط احكام.

نهم فصل: دگډ ژوند او دهغه پای ته رسولو مربوط احكام.

لسم فصل: دښځو دعزت او عفت ساتلو مربوط احكام.

مؤلف

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل: عمومي احکام

۱-داسلام نه مخکي دوره کي دښځي مقام:

داسلام نه وړاندي دوري څخه مراد دجاهليت هغه زمانه ده کومه چي په خاص ډول عربو او په عام ډول ټولو انسانانو پکي ژوند کاوه، په کومه کي چي انسانان له پيغمبرانو او دهدايت او ښيګڼي له لارو نه بې برخي وه، نو لکه څنګه چي په حديث کي راغلي- الله ددوی حال ته وکتل، او پرته له ځينو اهل کتاب نه، پر نورو ټولو عربو او عجمو يي خپل غضب نازل کړ.

او ښځي پدې وخت کي خصوصاً په عربي ټولنه کي- په يو مشکل او سخت وضعيت کي ژوند کاوه، ځکه چي دهغوی به ښځينه اولاد نه خوښيدل، او ځينو به هغه ژوندۍ ښخوله تر څو تر خاورو لاندي مړه شي، او ځينو نورو (چي به پريښودله) نو په ژوند کي به يې خواره او ذليله ساتله، لکه څنګه چي الله تعالى فرمايي: ﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالأُنثَى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ * يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِن سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَى هُـونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلاَ سَاء مَا يَحْكُمُونَ﴾ [د النحل سورت: ۵۸-۵۹ آيتونه].

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او کله چي لدوی نه يوه ته دلور زيری ورکړ شي نو مخ يي تور واوړي او له غوسي نه ډك شي، له خپل قوم او خلکو نه پټيږي د هغه بد زيري په خاطر، (نه پوهيږي چي) آيا دا (لور) په سپکوالي له ځان سره وساتي، او كه يي ژوندۍ په خاورو کي ښخه کړي، نو دا ډيره بده فيصله ده کومه چي دوی يي (دالله ﷻ په باره کي) کوي.

او فرمايي: ﴿وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ ۞ بِأَيِّ ذَنبٍ قُتِلَتْ﴾ [د التکوير سورت: ۸-۹ آيتونه].

ترجمه: او کله چي له هغي لور نه چي په ژوندون ښخ شوې وه پوښتنه وشي، (چي) په کومه ګناه ښخه شوې وه.

الموءوده: هغه انجلۍ* ته وايي کومه چي ژوندی په خاورو کي ښخه شي تر څو هلته مړه شي.

او چي کله (په ښځه) له ښخيدلو نه بچ شوه، نو ډير دخوارۍ او سپکوالي ډك ژوند به يې وو، چي له خپلوانو نه به يې څوك مړ شو، نو دا به يې د ميراث نه محرومه وه، كه څومره زيات مال به يې هم وو، او كه څومره به دا غريبه او مسکينه هم وه؛ ځکه هغوی به ميراث يواځي نارينه* وو ته ورکاوه، نه ښځو ته، بلکه ښځه به له خپل خاوند نه دده دنورو اموالو په شان په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ميراث پاتي کيده، او ډير زيات شمير ښځو به ديوه خاوند سره ژوند کاوه، ځکه چي هغوی به بيله کوم حد او اندازې نه ښځي کولي، بيله دي چي دهغو مشکلاتو او ظلم اوتيري په باره کي فکر وکړي کوم چي به ددوی ښځو ته په همدې خاطر رسيدلو.

٢-دښځي مقام په اسلام کي:

کله چي اسلام راغی نو دا ټول ظلمونه يې له ښځي نه لري کړل، او دهغې انساني کرامت او اعتبار يې بيا راژوندی کړ، الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَى﴾ [د الحجرات سورت: ١٣ آيت].

ترجمه: اې خلکو ما تاسو له نر او ښځي نه پيدا کړي ياست.

نو پدې آيت کي الله ﷻ فرمايلي دي: چي ښځه دانساني ارزښت* په لحاظ له نارينه سره شريکه ده، لکه څنګه چي دعمل په ثواب او عذاب کي له هغه سره شريکه ده، ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ﴾ [د النحل سورت: ٩٧ آيت].

ترجمه: د نر او ښځي نه چي څوك نيك عمل وکړي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې حال کې چې مؤمن وي، نو هغه ته به (په دنيا کې) مونږ ښه ژوند ورکړو، او (په آخرت کې به) خامخا ددوی دنيکو عملونو اجرونه او ثوابونه ورکړو.

او فرمايي: ﴿لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ﴾ [د الاحزاب: ۷۳ آيت].

ترجمه: ددې لپاره چې الله منافقو نرو او ښځو ته، او مشرکو نرو او ښځو ته عذاب ورکړي.

او الله ﷻ لدې نه منعه کړيده چې ښځه دميړه په موروثه مال کې وشميرل شي، الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ يَحِلُّ لَكُمْ أَن تَرِثُواْ النِّسَاء كَرْهًا﴾ [د النساء سورت: ۱۹ آيت].

ترجمه: اې مؤمنانو تاسو ته روا ندي چې ښځې په زور سره دميراث په توګه* واخلئ.

نو اسلام ښځې ته دهغې دشخصيت استقلال ورکړ، او دا يې دميراث اخيستلو مستحقه وبلله، نه دا چې بل څوک يې دميراث په توګه واخلي، او وهغې ته يې دخپلو خپلوانو په ميراث کې حق ورکړ، الله ﷻ فرمايي: ﴿لِّلرِّجَالِ نَصيِبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاء نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَالأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا﴾ [د النساء سورت: ۷ آيت].

ترجمه: دنارينه وو لپاره په هغه مال کي چي مور او پلار او (نورو) خپلوانو (ميراث) پري ايښى وي حق دى، او دښځو لپاره په هغه مال کي چي مور او پلار او (نورو) خپلوانو (ميراث) پري ايښى وي حق دى، که دا (مال) لږ وي او که ډير، (دا د الله ﷻ له طرف نه) فرض شوې او ټاکل شوې حصه ده.

او فرمايي: ﴿يُوصِيكُمُ اللّهُ فِي أَوْلاَدِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الأُنثَيَيْنِ فَإِن كُنَّ نِسَاء فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِن كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ﴾ [د النساء سورت: ۱۱ آيت].

ترجمه: الله ﷻ تاسو ته ستاسو داولادونو په باره کي وصيت (امر) کوي چي دنر برخه (په ميراث کي) ددوو ښځو په اندازه ده، او که چيري ښځي له دوو نه زياتي وې، نو هغوى لره د موروثه مال له درو حصو نه دوې حصې دي، او که يوه ښځه وه نو دهغي حق (دموروثه مال څخه) نيمه حصه ده.

او نور داسي آيتونه چي دمور، لور، خور، او ميرمني په حيث دښځي دميراث اخيستلو په باره کي راغلي دي.

او دګډ ژوند په حصه کي الله ﷻ زيات نه زيات دځلورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځو کول روا کړيدي، هغه هم پدې شرط چي دښځو په مينځ کي عدالت وکولای شي، او له دوی سره يي نيك ژوند او ښه سلوك واجب کړی دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ [د النساء سورت: ۱۹ آيت].

ترجمه: او خپلو ښځو سره په نيکۍ ژوند او سلوك وکړئ.

او مهر يې دښځي حق وګرځاوه، او امر يې وکړ چي هغه په پوره ډول خپله ښځي ته ورکړ شي، خو که هغې په خپله خوښه (چا ته) وروبخښه (نو بيا يي اخيستل روا دي)، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَآتُواْ النَّسَاء صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِن طِبْنَ لَكُمْ عَن شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا﴾ [د النساء سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او ښځو ته دهغوی مهرونه په خوشحالۍ سره ورکړئ، او که چيري دوی په ښه زړه تاسو ته (له خپل مهرنه) څه درکړل، نو بيا يي په خوند او حلاله سره وخورئ.

او الله ﷻ ښځي ته دخپل خاوند په کور کي دواکدارۍ، امر کولو، منعه کولو، او پر خپل اولاد باندي دتسلط لرلو حق ورکړی دی، پيغمبر ﷺ فرمايي: «الْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسؤولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا» (بخاري).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: ښځه دخپل خاوند په کور کي پالونکې ده، او دخپل لاس لاندي کسانو څخه مسئوله ده.

او پر خاوند يي دهغې خوراك او پوشاك دعادت سره سم فرض کړيدي.

۳-داسلام دښمنان او دهغوی لاس پوڅي غواړی چي په اوس عصر کي له ښځي نه دهغي کرامت او حقوق واخلي:

داسلام دښمنان چي په حقيقت کي دکفارو او منافقينو په شمول ټول دانسانيت دښمنان دي او کوم کسان چي په زړونو کي يې (دکفر او نفاق) مرض ځای نيولی دی- لدې نه ډير په غوسه* دي چي ښځه په اسلام کي دکرامت، عزت او حفاظت خاونده ده؛ ځکه داسلام دښمنان يعني کفار او منافقين غواړي چي ښځه دتخريب او ورانۍ وسيله او دام جوړ کړي چي په هغه سره دکمزوري ايمان او حيواني شهوت خاوندان ښکار کړي، ترڅو له هغې نه خپل دسرکښه شهوت مقصد پوره کړي، لکه څنگه چي الله ﷻ فرمايي: ﴿وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَن تَمِيلُواْ مَيْلاً عَظِيمًا﴾ [د النساء سورت: ۲۷ آيت].

ترجمه: او هغه کسان چي دخپلو شهوتونو متابعت کوي غواړي چي تاسو (له دين څخه) په لويه پيمانه انحراف وکړئ (او

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې لارې شي».

او کوم مسلمانان چي په زړونو کي يې دنفاق مرض دی غواړي چي ښځه دشهوت او شيطاني غرايزو دخاوندانو لپاره يو ارزانه سودا وي، چي دوی يې د خپلو سترګو په وړاندی په ښکلي منظر سره ښکاره وګوري، او يا دا چي له هغي نه بله بده او بې حيا استفاده وکړي؛ نو ځکه خو دوی کوشش کوي چي هغه له خپل کور نه بهر* راوباسي تر څو له نارينه وو سره څنګ په څنګ کار وکړي، او يا دنرسي په شکل په روغتون کي دنارينه وو خدمت وکړي، او يا په الوتکه کي ميلمه پاله وي، او يا (دنر او ښځو) ګډ مکتب او مدرسه کي متعلمه يا معلمه وي، او يا په ستيج باندي اداکاره وي، او يا سندر غاړه وي، او يا په مختلفو نشراتي وسايلو کي په بي حيا او شهوت انګيزه آواز سره نطاقي وکړي.

بريښدو او بداخلاقو مجلو دبريښدو او بې حيا نجونو عکسونه* دخپلو مجلو درواجولو او خرڅولو وسيله ګرځولې ده، او ځيني تاجران او دکارخانو خاوندان هم لدې عکسونو نه دخپلو مالونو درواجولو کار اخلي، او داسي عکسونه* په خپلو توليداتو او مالونو باندي نښلوي، چي دداسي بې ځايه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلطو کارونو او تدبيرونو په وجه ښځه په کور کي له خپلي اساسي وظيفي نه ليري شوي ده، او په نتيجه کي يې خاوندان مجبوره شوي چي دخپلو اولادونو دتربيي او دکورونو دکارونو دتنظيم لپاره پردۍ خادمې* ونيسي، چي دا کار دډېرو فتنو او لويو ورانکاريو سبب ګرځيدلی دی.

۴- مونږ له کور نه بهر دښځي دکار کولو مخالف نه يو که چيري دلاندنيو شرايطو سره برابر وي:

ا- کله چي ښځه کار ته ضرورت ولري، او يا ټولنه ددې کار ته داسي اړتيا ولري چي په نارينه وو کي څوك هغه کار نشي کولای.

ب- ښځه به دا کار به هله کوي چي دکور کار يې سرته رسولی وي، کوم چي ددې اساسي وظيفه ده.

ج- دا کار به دښځو په ساحه کي وي، لکه ښځو ته ښوونه کول، دهغوی معالجه کول، او يا دنرسي په حيث دهغوی خدمت کول، او دسړو څخه به جدا او بيل وي.

د- همدارنګه ښځي ته روا دي، بلکه فرض دي چي د دين احکام زده کړي، او يا يې دضرورت په وخت نورو ته وښايي، خو ښوونه به يې دښځو په مينځ کي وي، او همدارنګه کولای

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي چي (ديني) درسونو ته په مسجد او يا بل ځای کي حاضره شي، په شرط ددې چي مستوره او پټه به وي، او له تارينه وو څخه بيله وي، لکه څنګه چي داسلام په شروع کي به ښځو زده کړه کول او مسجدونو ته به تللې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم فصل

دښځي جسمي زينت پوري مربوط احکام

۱- [د فطري سنتونو(۱) احکام]:

پر ښځې لازمه ده چي هغه فطري سنتونه چي پدې پوري مخصوص دي پر ځای کړي، لکه: دنوکونو اخيستل او دهغو پاك ساتل؛ ځکه دنوکونو اخيستل دعلماوو په اتفاق سره سنت دي، او له هغو فطري سنتونو څخه دي چي په حديث کي راغلي دي، او دنوکونو په اخيستلو کي پاکي او ښکلا ده، چي په اوږدو پريښودلو سره بد (او ناولي) ښکاري، او له ځناورو سره مشابهت لري، او دهغو لاندي خيري او ناپاکي يو ځای کيږي، چي دهغې دنني ته (دغسل او اودس په وخت کي) داوبو رسيدلو مخه نيسي.

خو ځيني ښځي دکفارو دتقليد او د سنتو څخه دبيخبری په وجه نوکون اوږدَوي.

---

(۱) فطري سنتونه لکه: نوکونه اخيستل، دبغلونو او مثاني دپاسه ويښتانو لري کول، او داسي نور.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او همدارنګه دښځي لپاره دبغلونو او د نامه څخه لاندي ويښتان لري کول سنت دي، لکه څنګه چي په حديث کي راغلي دي، ځکه پدې کي (دبدن) ښايست دی، او بهتره داده چي هره اونۍ* دا کار وکړي، او له څلويښتو ورځو نه زيات پاته نه شي.

۲- دښځي دسر او وريځو دويښتانو، او نکريزو، او دويښتانو درنګولو احکام:

الف- ښځه بايد دخپل سر ويښتان اوږده کړي، او بېله ضرورته خرييل يي حرام دي.

دسعودي مفتي مرحوم شيخ محمد بن ابراهيم آل الشيخ وايي: او دښځو دويښتانو خرييل ناروا دي، او دليل يي هغه حديث دي کوم چي نسائي له علي رضی الله عنه نه، او بزار په خپل مسند کي له عثمان رضی الله عنه نه، او ابن جرير په خپل سند له عکرمه رضی الله عنه نه روايت کړی چي وايي: «پيغمبر ﷺ لدې نه منع کړې چي ښځه خپل ويښتان وخرييي»، او کله چي پيغمبر ﷺ د کوم شي په باره کي منعه وکړي، نو هغه به حرام وي تر هغه پوري چي دهغه دروا والي دليل نه وي ثابت شوی.

ملا علي قاري د مشکات په شرح (مرقاة المفاتيح) کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وايي: دراوي دا قول چي «ښځه يي دويښتانو خرييولو څخه منع کړي ده»؛ دهغه وجه داده چي دښځي لپاره کوڅي په ښايست او ظاهري شکل کي دنارينه د ږيري په شان ده... (مجموع فتاوى الشيخ محمد بن ابراهيم ۴۹/۲).

اما دسر دويښتانو لنډول، که چيري دښايست لپاره نه وي، او دضرورت په وجه وي، نو کله چي ساتل يي ورته ګران وي، او يا ډير زيات اوږده شي، نو دضرورت په اندازه لنډول يي روا دي، لکه څنګه چي د پيغمبر ﷺ ځينو ښځو دهغه د وفات نه وروسته دا کار کړيدى، ځکه چي هغوى دپيغمبر ﷺ د وفات نه وروسته زينت پري ايښى وو، او دويښتانو اوږدولو ته يي ضرورت او حاجت نه وو.

خو که چيري دويښتانو د لنډولو څخه دښځي مقصد دکافرو او فاسقو ښځو، او له نارينه وو سره مشابهت وي، نو دا بي شکه حرام دي؛ ځکه دکفارو سره له مشابهت نه په عامه توګه، او دنارينه وو سره دښځي له مشابهت نه (په خاصه توګه) منعه راغلي ده، او که يي مقصد ښکلا او زينت وي، نو داسي ښکاري چي دا هم ناروا دي.

زمونږ شيخ محمد الامين الشنقيطي رحمت الله عليه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي رواج جوړ شوی چي ښځه خپل ويښتان د بيخونو سره نژدې لنډه وي، نو دا دانګريزانو طريقه ده، او د مسلمانو ښځو او مخکي له اسلام نه دعربو ښځو دطريقې څخه مخالفه ده، او دا دهغو انحرافاتو* څخه دي، چي دعامو خلکو په دينداري او اخلاقو کي راپيدا شويدي، او بيا ددې حديث په جواب چي دپيغمبر ﷺ ښځو به خپل ويښتان دومره لنډول چي دسر د پاسه به راغونډ شول داسي وايي: چي دپيغمبر ﷺ ښځو دهغه له وفات نه وروسته خپل ويښتان لنډ کړل، ځکه چي د هغوی ښايست او ډول ته حاجت او ضرورت نه وو، هغوی يواځي دهغه په ژوند کي ځان ښايسته کاوه، او دهغوی له ټولو نه زياته ښکلا دهغوی په ويښتانو کي وه، اما دهغه له وفات نه وروسته دهغوی لپاره يو خاص حکم دی، چي په دنيا کي يوه ښځه هم ورسره په هغه کي برابره نده، او هغه دا چي له واده کولو څخه دهميشه لپاره دهغوی اميد قطع دی، نو هغوی دپيغمبر ﷺ سره دواده کولو په وجه تر مرګه پوري دهغو طلاق شوو ښځو په شان دي کومي چي په عدت[۱] کي وي، او الله ﷻ فرمايي:

---

(۱) عدت هغه تاکلي شرعي مودي ته وايي چي ښځه يې له طلاق نه وروسته تيروي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

﴿وَمَا كَانَ لَكُمْ أَن تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَن تَنكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِن بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِندَ اللَّهِ عَظِيمًا﴾ [د الاحزاب سورت: ۵۳ آيت].

ترجمه: او تاسو لره نه ده روا چي دالله پيغمبر ته ضرر او تکليف ورسوئ، او تاسو ته روا نه ده چي دده ښځي (ازواج مطهرات) دهغه دوفات څخه وروسته په نکاح کړئ، بيشکه دا دالله په نزد ډيره لويه (ګناه) ده.

او له نارينه وو سره دواده کولو څخه نا اميدي دښايست دځيني شيانو دروا والي سبب وي، کوم چي بيله دې سبب نه روا نه وي[(۱)].

نو پر ښځي باندي لازمه ده چي دخپل سر ويښتان وساتي، او سمبال يې کړي، چوټي* يې کړي، او ورته روا نه دي چي هغه دسر دپاسه دځپ لخوا نه راغونډ کړي.

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: لکه څنګه چي ځيني بد

(۱) اضواء البيان ۵۹۸/۵-۶۰۱، او ښځي ته روا نه دي چي پدې کار کي دميړه اطاعت وکړي، څکه دالله ﷻ په مخالفت کي دمخلوق اطاعت روا نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاره ښځي خپل ويښتان يو چوټي* جوړ کړي او د اوږو په مينځ کي يې ځوړند کړي (مجموع الفتاوى ۱۴۵/۲۲).

او شيخ محمد بن ابراهيم دسعودي مفتي رحمت الله عليه وايي: او دا چي ځيني مسلماني ښځي پدې زمانه کي خپل ويښتان دکفارو په شان له يوې خوا نه را ټول کړي او دځټ لخوا يې راغونډ کړي، او يا يې دسر دپاسه راغونډ کړي، نو دا کار روا ندی، ځکه چي پدې کي دکفارو دښځو سره مشابهت دی، او له ابو هريره رضي الله عنه څخه په يو اوږد حديث کي روايت دی چي وايي: پيغمبر ﷺ فرمايي: «صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِيلاَتٌ مَائِلاَتٌ رُءُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ لاَ يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلاَ يَجِدْنَ رِيحَهَا وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا» (مسلم روايت کړی دی).

ترجمه: په دوږخ کي دوې ډلي دي چي ما (هيڅ) ندي ليدلي: يو هغه قوم دی چي دغوا دلکۍ په شان شلاخي (قمچيني) ورسره وي او خلك* په وهي، او (بله ډله) هغه پټي برېنډي، کږې وږې، ښځي دي چي سرونه يې داوښونو دکاږه بوکونو* په شان وي، (دا دوې ډلي به) جنت ته نه ځي، او نه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجنت بوی ورته رسیږي، او بې شکه چي (دجنت) بوی له دومره دومره مسافې څخه احساسیږي.

او ځیني علماوو د «مائلات ممیلات» تفسیر داسي کړی دی چي دوی خپل ویښته پداسي کاږه (بد شکل) ږمنځوي*، کوم چي بدکاري ښځي یې ږمنځوي*، او دا ږمنځول* دکفارو دښځو او دهغو مسلمانو ښځو په شان دی کوم چي ددوی تقلید او پیروي کوي(۱).

لکه څنګه چي مسلمانه ښځه دویښتانو له خریيلو، او بې ضرورته لنډولو نه منع ده، همدارنګه په ویښتانو پوري دنورو ویښتانو تړلو نه هم منع ده، لکه څنګه چي په بخاري او مسلم کي روایت دی: «لَعَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الواصِلةَ والمُسْتَوصِلةَ».

ترجمه: پیغمبر ﷺ پر ویښتانو تړونکې، او ویښتانو اخیستونکې دواړو باندي لعنت ویلی دی.

(الواصله): هغه ښځي ته وایي چي خپل ویښتان دبلي ښځي له ویښتانو سره ونښلوي، او (المستوصله): هغي ښځي

---

(۱) مجموع فتاوی الشیخ ۴۷/۲، او همدارنګه الایضاح والتبیین دشیخ حمود التویجري تالیف ۸۵ صفحه دي وکتل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته وايي چې دبلې ښځې ويښتان له خپلو ويښتانو سره ننښلول غواړي، او دا کار ځکه حرام دی چې پدې کې جعل کاري (ډوکه بازي) ده، او په اوسني وخت کې دمصنوعي سر اغوستل هم له همدې ناروا کار (جعلي ويښتانو تړلو) له جملې ځخه دي، بخاري او مسلم او نورو دحديث کتابونو روايت کوي چې معاويه رضي الله عنه چې کله ومدينې ته راغی نو خطبه يې ووېل، او يوه غنچه ويښتان يې راوويستل او ويې ويل: ستاسو ښځو ته څه پېښه ده چې په خپلو سرونو کې داسې ويښتان ږدي، ما دپيغمبر ﷺ ځخه اوريدلي دي چې وايي: «مَا مِنْ امرأةٍ تجعلُ في رأسِها شَعْراً مِن شَعْرِ غيرِها إلا كانَ زُوراً».

ترجمه: هيڅ يوه ښځه په خپل سر کې دبل چا ويښتان نه ايږدي، مګر داچې دا کار به جعل کاري او ساخته کاري وي.

او مصنوعي ويښته هغه دي چې د سر دويښتو په شان جوړ شوي وي، او په سر اغوستل يې جعل کاري (ډوکه بازي) ګڼل کيږي.

ب- مسلماني ښځې ته روا ندي چې دوريځو ويښتان تول او يا يو څه واخلي او يا يې کم کړي، او يا داسې مواد استعمال کړي چې ويښتان تول او يا لږ ليري کوي، ځکه دا هغه ناروا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار دی چې پيغمبر ﷺ دهغه پر کونکي لعنت ويلی دی، او پيغمبر ﷺ پر هغې ښځې چې دبل چا دوريځو ويښتان دښايست په مقصد اخلي، او پر هغي ښځي باندي چې بل ځوك يې دوريځو ويښتان اخلي لعنت ويلی دی، او دا کار دخدای ﷻ دخلقت او جوړښت بدلول دي په کوم چې شيطان قسم کړی چې انسان به په هغه سره ګمراه کوي، لکه څنګه چې الله ﷻ له هغه نه حکايت کوي: ﴿وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللَّهِ﴾ [د النساء سورت: ۱۱۹آيت].

ترجمه: (شيطان وايي) او زه به حتماً دوی پدې وګمارم چې دخدای ﷻ خلقت او جوړښت بدل کړي.

او په صحيح حديث کي له ابن مسعود رضي الله عنه نه روايت دی چې وايي: «لَعَنَ اللَّهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالنَّامِصَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللَّهِ ﷻ».

ترجمه: الله ﷻ پر هغو ښځو چې بل چا ته شنه خالونه وهي او هغه چې خپل ځان ته شنه خالونه وهي، او پر هغو ښځو چې دبل چا ورځي اخلي، او هغه چې خپلي ورځي اخلي، او پر هغو ښځو چې دغاښونو مينځونه دښايست لپاره پراخوي، او دالله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷻ جوړښت بدلوي، لعنت ويلی دی.

او بيا ابن مسعود وويل: آيا پر هغه چا چې پيغمبر ﷺ لعنت ويلی دی لعنت ونه وايم، او هغه د الله ﷻ په کتاب کې هم راغلی دی، يعني دا قول د الله ﷻ: ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا﴾ [د الحشر سورت: ۷ آيت].

ترجمه: او هغه څه چې پيغمبر ﷺ تاسو ته در کړي دي هغه واخلئ (عمل پرې وکړئ)، او له کومو شيانو نه چې يې منعه کړي ياست ډډه وکړئ[۱].

او پدې خطرناک افت چې لويه ګناه ده نن ورځ ډيرې ښځې اخته شوې دي، تر دې پورې چې دورځو اخيستل (د ښځو په نظر) د ورځني ضرورياتو څخه شميرل کيږي.

او ښځې ته روا نده چې پدې کار کې د خپل خاوند د غوښتنې اطاعت وکړي؛ ځکه چې دا ګناه ده.

ج- مسلماني ښځې ته حرام دي چې خپل غاښونه وتوږي تر څو تر منځ يې وړې وړې مسافې پيدا کړي چې ښکلا يې

---

(۱) دا قول ابن کثير په خپل تفسير ۳۵۹/۲ د دار الاندلس په چاپ کې ذکر کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زياته شي، خو که چيري غابنونه بد شکله وي، او دهغه له مينځه تلو لپاره عمليات ته ضرورت وي، او يا چنجن وي او اصلاح او جوړولو ته ضرورت ولري، نو بيا څه پروا نشته، ځکه دا تداوي او دبدشکلۍ دليري کولو حکم لري، او دا کار به دمتخصصي ډاکټري په لاس تر سره کيږي.

د- ښځي ته حرام دي چي په خپل بدن کي شنه خالونه ووهي، ځکه پيغمبر ﷺ پر هغي ښځي چي بل چا ته او پر هغي ښځي چي خپل ځان ته خالونه وهي، لعنت ويلی دی، او (الواشمه) هغي ښځي ته ويل کيږي چي دبل چا لاس او يا مخ په ستنو وهي، او بيا دا ځای په رانجو او يا رنګ سره ډك کړي، او (المستوشمه) هغي ښځي ته ويل کيږي چي د بل چا په ذريعه په خپل جسم کي خالونه وهي، او دا کار حرام او ناروا دی، او دغتو ګناهونو څخه شميرل کيږي، ځکه پيغمبر ﷺ پر هغه چا چي خپله دا کار کوي، او يا يي بل څوك په کوي، دواړو باندي لعنت ويلی دی، او لعنت بيله لويي ګناه څخه په بل څه باندي نه وي.

هـ- دښځو لپاره دنکريزو کول، او دويښتانو رنګول، او دګانو* استعمالولو حکم:

۱- نکريزي کول: امام نووي وايي: دلاسو او پښو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

نکريزو سره کول دواده شوي ښځي لپاره مستحب دي، ځکه پدې باره کي مشهور احاديث راغلي دي.. (المجموع ۱/۳۲۴)، او امام نووي هغه حديث ته اشاره کوي چي ابو داود روايت کړی دی: «چي يوې ښځي له عايشي عنهارضي الله څخه دنکريزو په باره کي پوښتنه وکړه، هغې وويل: څه باك نشته، لکن زه يي بد ګڼم، ځکه زما ګران پيغمبر ﷺ دهغه بوی بد ګانه»، او دا حديث نسائي هم روايت کړی دی، او له عايشې رضي الله عنها څخه همدارنګه روايت دی چي وايي: «يوې ښځي چي ليك يي په لاس کي وو -دپردې د شا نه- پيغمبر ﷺ ته اشاره وکړه، نو پيغمبر ﷺ يې لاس ونيو او ويې ويل: چي نه پوهيږم چي دا دسړي لاس دی، او که دښځي لاس؟ هغې وويل: دښځي لاس دی، نو پيغمبر ﷺ ورته وويل: که ته ښځه وای نو نوکونه به دي بدل کړي وای، يعني په نکريزو به دي رنګ کړی وای.

ليکن نوکان دي پداسي شي نه رنګوي چي دپوښ په شکل پرې پاتي شي[1] او په اوداسه کي (نوکانو ته داوبو درسيدلو مخه ونيسي.

(۱) لکه دنوکانو خاص رنګ چي (رنګ ناخون) ورته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- اما دښځي لپاره دسر دويښتانو رنګول: که چيري ويښتان يي سپين وي نو د تور رنك څخه پرته بل رنګ دي ورکړي، ځکه له تور رنګ څخه پيغمبر ﷺ عامه منع کړېده.

امام نووي په رياض الصالحين (ص۳۲۶) کي دنارينه وو او ښځو لپاره دتور رنګك داستعمال دممنوع والي په باره کي يو باب ذکر کړی دی، او په (المجموع) کي وايي: دتور رنګك داستعمال په ممانعت کي دنارينه او ښځي په مينځ کي څه توپير نشته، او دا زمونږ مذهب دی.. (المجموع ۳۲۴/۱).

او دښځي لپاره دسر ويښتان رنګول چي له تور رنګك نه بل رنګك ته واوړي، زما په نظر روا ندي؛ ځکه چي هغه ته څه ضرورت نشته، او توروالی دويښتانو لپاره ښکلا ده، او بدرنګوالی ندی چي تغير ته حاجت ولري، او همدارنګه په هغه کي دکافرو دښځو سره مشابهت هم دی.

۳- دعلماوو په اتفاق سره ښځي ته روا دي چي دمعمول سره سم دسرو زرو او سپينو زرو ګاڼه* استعمال کړي، ليکن هغي ته روا نه دي چي خپل ګاڼه پردو يا غير

(c) ketabton.com: The Digital Library

محرم[۱] نارينه وو ته ښکاره کړي، بلکه له هغوی نه به يې پټوي، خصوصاً د کور نه دوتلو، او دنارينه وو سره مخامخ کيدلو په حالت کي؛ ځکه دا دفتني سبب ګرځي، او ښځه لدې څخه منع شويده چي دپښو دزيوراتو (لکه پايزيبونو) آواز چي تر جامو لاندي (ګانه دي)[۲]، نارينه وو ته واوروي، نو دښکاره ګانه به څرنګه (پردو نارينه وو ته ښودل روا وي)؟.

(۱) غير محرم هغه چاته ويل کيږي چي دښځي نکاح ورسره روا وي.

(۲) الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ﴾ (النور: ۳۱ آيت)، ترجمه: او نه دي وهي پښې خپلي (په ځمکه) تر څو هغه زينت يې معلوم شي چي دوی يې پټوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم فصل

دحيض، استحاضې، او نفاس احکام

اول: حيض:

۱- دحيض تعريف:

حيض په لغت کي بهيدلو ته وايي، او په شريعت کي هغه وينې ته وايي چي دښځي درَحِم له بيخ نه پرته له کوم مرض او يا زخم نه په يو معلوم وخت کي ووځي، او دا دخداى ﷻ له جانبه دښځو لپاره يو طبيعي شى دى، چي خداى ﷻ په رَحِم کي دحمل په موده کي دماشوم دتغذيي لپاره هغه پيدا کړيدى، چي وروسته له ولادت نه په شودو بدليږي، نو کله چي ښځه حامله نه وي، او ماشوم ته شودې نه ورکوي، نو دا وينه بې مصرفه پاته شي، نو په يوه معين وخت کي راوځي، چي هغه ته دښځي مياشتنى عادت وايي.

۲- دحيض سن او عمر:

هغه عمر چي ښځي ته پکښي حيض راځي هغه لږ تر لږه نهه (۹) کاله تر پنځوسو (۵۰) کلونو پوري وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَاللاَّئِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَعِدَّتُهُنَّ ثَلاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللاَّئِي لَمْ يَحِضْنَ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: ستاسو هغه ښځي چي له حيض نه نااميده وي، که په شك كي شوی، نو عدت[1] يي درې مياشتي دی، او دهغو ښځو عدت چي حيض يي نه وي راغلی (دري مياشتي دی).

نو نا اميده ښځي هغه دي: کومي چي پنځوسو (۵۰) کلو ته رسيدلي وي، او هغه ښځي چي حيض يي نه وي راغلی هغه دي: چي له نهو (۹) کلو نه وړې وي.

۳- دحائضې ښځي احکام:

الف- دحيض په حالت کي دهغې سره مجامعت کول (يوځای کيدل) ناروا دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُواْ النِّسَاء فِي الْمَحِيضِ وَلاَ تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىَ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللّهُ إِنَّ اللّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۲ آيت].

ترجمه: او له تا نه دحيض په باره کي پوښتنه کوي، ورته ووايه چي هغه يوه پليتي ده، او په حيض کي له ښځو نه ليري

(۱) عدت هغه مودې ته وايي چي له طلاق نه وروسته يي بايد ښځه په کور کي تير کړي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسئ، او مه ورته نژدې کيږئ تر هغه پوري چي پاکي شي، چي کله پاکي شي، نو بيا له هغي خوا نه ورته راشئ (مجامعت ورسره وکړئ) چي الله تاسو ته امر کړی دی، بيشکه چي الله توبه ايستونکي او ډير پاك کسان خوښوي.

او دا حراموالی (ناروا والی) تر هغه وخته پوري دی چي دحيض وينه بنده شي، او ښځه تري غسل وکړي او پاکه شي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىَ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللّهُ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۲ آيت].

ترجمه: او هغوی (يعني خپلو ښځو) ته مه نژدې کيږئ تر څو پاکي شي، چي کله پاکي شي، نو بيا له هغي خوا څخه ورته راشئ (مجامعت ورسره وکړی) چي الله تاسو ته امر کړی دی.

او دحائضي ښځي خاوند ته روا دي چي بيله يو ځای کيدو څخه په بله هره طريقه چي وي خوند واخلي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «اِصْنَعُوا كلَّ شَيءٍ إلاّ النّكاح»(۱).

ترجمه: (له حائضي ښځي سره) بيله جماع (يو ځای کيدو)

---

(۱) مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنځه نور هر څه وکړئ.

ب- حائضه ښځه به د حيض په موده کې لمونځ او روژه پرېږدي، او کول يې ورته حرام دي صحيح ندي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «أَلَيْسَ إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تَصُمْ؟» (بخاري او مسلم روايت کړيدی).

ترجمه: آيا داسي نده چي کله ښځي ته حيض راشي نو نه لمونځ کوي او نه روژه نيسي؟

او چي کله له حيض نه پاکه شي، نو بيا به د روژې قضايي راوړي، او دلمانځه به نه راوړي، عائشه رضي الله عنها وايي: «كُنَّا نَحِيضُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ فَكُنَّا نُؤمَرُ بِقَضَاءِ الصَّومِ وَلاَ نُؤمَرُ بِقَضَاءِ الصَّلاَةِ»(بخاري او مسلم روايت کړيدی).

ترجمه: مونږ به د پيغمبر ﷺ په زمانه کي حيض ليده، نو بيا به د روژې په قضايي راته امر کيده، او دلمانځه په قضايي به را ته امر نه کيده.

او -الله ﷻ ښه پوهيږي- چي فرق دادی، چي لمونځ څو واره* تکراريږي، نو د تکليف او د سختی په خاطر يي قضايي فرض نده، او روژه داسي نده.

ج- حائضې ته حرام دي چي قرآن کريم بيله کوم حايل

(c) ketabton.com: The Digital Library

(پوښ يا پردي) څخه مسه کړي، الله ﷻ فرمايي: ﴿لا يَمَسُّهُ إِلاَّ الْمُطَهَّرُونَ﴾ [د الواقعه سورت: ۷۹ آيت].

ترجمه: (قرآن کريم) به بيله پاکانو نه بل څوك نه مسه کوي.

او په هغه ليك کي چي پيغمبر ﷺ وعمرو بن حزم ته ليکلی وو راغلي دي: «لاَ يَمَسُّ الْمُصْحَفَ إلاّ طَاهِرٌ» (نسائي او نورو روايت کړيدی).

ترجمه: قرآن کريم به څوك نه مسه کوي مګر دا چي پاك وي.

اما دحايضې دقرآن کريم تلاوت بيله دي چي هغه مسه کړي، دعلماوو په مينځ کي پدي کي اختلاف دی، نو داحتياط له کبله دي پرته له ضرورت نه دقرآن کريم تلاوت ونکړي، مثلاً که چيري (دقرآن) له هيريدلو نه وډار شي، (نو بيا يي تلاوت کول پروا نلري)، والله اعلم.

د- حائضې ښځي ته په کعبه باندي طواف کول حرام دي، نظر پدي قول دپيغمبر ﷺ وعائشې ته کله چي يي حيض راغی: «افْعَلِي مَا يَفْعَلُ الحاجُّ، غيرَ ألاّ تَطُوفِي بالبيتِ حَتى تَطْهُري» (بخاري او مسلم روايت کړی دی).

ترجمه: هغه څه وکړه چي حاجي يي کوي، مګر په کعبه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

طواف نه کوي تر هغه پوري چي پاکه شي.

هـ- حائضې ته په مسجد کي پاته کيدل حرام دي، نظر پدي قـول دپيغمبر ﷺ: «إِنِّي لا أُحِلُّ المَسْجِدَ لحائضٍ ولاَ لِجُنُبٍ» (ابو داود روايت کړی دی).

تـرجمه: زه دحائضـې او جُنُب لـپاره پـه مسـجد (کـي پاتـه کيدل) روا نه بولم.

او دپيغمبر ﷺ دا قـول: «إِنَّ المَسْـــجدَ لا يَحِلُّ لحائضٍ ولا جُنُبٍ» (ابن ماجه روايت کړی دی).

تـرجمه: پـه مسـجد کـي (پاتـه کيدل) دحائضې او جنب لپاره روا ندي.

او حائضې تـه روا دي چي پـه مسجد کي تيره شي بيله پاته کيدو څخـه، نظر پـدې حديث دعائشـې رضي الله عنها چي وايـي: قـال رسـول الله ﷺ: «نَاوِلِـــينِي الخَمْـــرَةَ مِنَ المَسجدِ» فَقُلتُ: إِنِي حَائضٌ، فَقَالَ: «إِنَّ حَيْضَتَكِ لَيْسَتْ بِيَدِكِ»(۱).

تـرجمه: پيغمـبر ﷺ ورتـه وويـل: لـه مسـجد نـه مـا تـه وړه

(۱) پـه المنـتقى ۱/۱۴۰ کـي راغلـي دي: چـي دا حديـث مسـلم، تـرمذي، نسائي، ابو داود، او ابن ماجه روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوزې راکړه، نو ما ورته وويل: چي زه حائضه يم، وېي ويل: چي ستا حيض ستا په لاس کي ندی.

او پروا نلري چي حائضه شرعي اذکار لکه کلمه، تکبير، تسبيح، او دوعاوي، او يا سهارني او مابنامني ذکرونه او وردونه، او دبيده کيدو او ويښيدو ذکرونه ووايي، او همدارنګه پروا نلري چي علمي کتابونه لکه تفسير، حديث، او فقه ووايي.

مسأله: د «صُفره» او «کُدره» حکم:

صُفره: هغه شي ته وايي چي دزَوي او نَو په شان وي او رنګ يي ژړ وي.

کُدره: هغه شي ته وايي چي رنګ يي دخړو او خيرَنو اوبو په شان وي.

نو کله چي له ښځي نه دحيض په وخت کي ژړي او يا خړي اوبه ووځي، نو هغه حيض ګڼل کيږي، او دحيض حکم لري، او که دحيض له وخت نه بغير په بل وخت کي ووځي نو هغه عادي اوبه دي او څه خاص حکم نلري، او ښځه پاکه بلله کيږي، نظر پدې قول د أُم عطيه رضی الله عنها چي وايي: مونږ کدره او صفره دحيض له پاکوالي نه وروسته په هيڅ شي نه شميرلو، دا حديث ابو داود روايت کړی دی، او د بخاري په روايت کي د «بعد

(c) ketabton.com: The Digital Library

الطهر» لفظ ندی راغلی، او دا دمحدثينو په نظر دمرفوع حديث[(١)] حكم لري؛ ځكه چي دا د پيغمبر ﷺ لخوا نه تقرير[(٢)] بلل كيږي، او (ددې روايت) مقابله معنا داده چي صفره او كدره دپاكيدلو نه مخكي دحيض حكم لري.

بله مسأله:

سوال: ښځه دحيض ختميدل په څه پيژني؟

جواب: دويني په دريدلو سره يي پيژني، او دهغه دوې نښي* او علامې دي:

اوله علامه: له حيض نه وروسته دسپينو اوبو[(٣)] راتلل، چي دګچو په شان به سپيني وي، او كله بيله سپين رنګ څخه بل رنګ وي، ځكه چي رنګ يي دښځو دمختلفو احوالو په اساس بيل او مختلف وي.

دوهمه علامه: وچوالی: او هغه دادی چي په خپل فرج

---

(١) مرفوع حديث هغه ته ويل كيږي چي له پيغمبر ﷺ څخه مستقيماً روايت شوی وي.

(٢) تقرير دې ته ويل كيږي چي دپيغمبر ﷺ په وړاندي يو كار وشي، او يا يو څه وويل شي، او هغه نه منع نكړي.

(٣) چي هغه ته په عربي كي (القَصة البيضاء) وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(شرمګاه) کې يوه ټوټه، يا پنبه (مالوچ) ننه باسي، او بيا وچه راووځي چي هيڅ شی پري نه وي، نه وينه، نه ژړي اوبه، او نه خړي اوبه.

۴- هغه څه چي ښځي ته دحيض نه وروسته لازم دي:

له حيض نه وروسته لازمه ده چي ښځه غسل وکړي، او هغه دا چي خپل ټول بدن په اوبو سره دپاکوالي په نيت ووينځي؛ نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ : «فإذا أقْبلتْ حيضتُكِ فدَعِي الصَلاةَ، وإذا أدْبَرَتْ فاغْتَسِلي وَصَلِّي»[(۱)].

ترجمه: کله چي دي حيض راشي، نو لمونځ پريږده، او کله چي دي حيض لاړ شي، نو غسل وکړه، او لمونځ وکړه.

او دغسل ترتيب دادی: چي دجنابت دليري والي او يا دلمانځه يا دهغي په شان د بل شي لپاره دپاکوالي نيت وکړي، او بيا دي بسم الله ووايي، او بيا دي اوبه پر ټول بدن توی کړي، او دويښتانو بيخونه دي لامده کړي، که چوټي* وي خلاصول يي لازم ندي، يواځي دي اوبه پري واچوي، او که چيري سدر[(۲)]

(۱) بخاري روايت کړيدی.

(۲) سدر يا (بيره) يو طبيعي بوټی دی چي دکاليو او نورو شيانو دپاکوالي =

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا نور پاکونکي مواد[1] له اوبو سره استعمال کړي نو ښه به وي، او مستحبه ده چي یو څه پنبه واخلي چي په مشك یا بل څه سره خوشبویه وي، او په خپل فرج[2] کي دي دغسل نه وروسته کښېږدي، ځکه چي پیغمبر ﷺ اسماء رضی الله عنها ته پدې سره امر کړی وو (مسلم روایت کړی دی).

یوه مهمه پاملرنه:

کله چي حائضه او یا نفاس لرونکي ښځه له لمر لویدلو نه مخکي پاکه شي، نو دنومړي ورځي دماسپښین او مازدیګر لمونځونه پري لازم دي، او که د لمر ختو نه مخکي پاکه شي، نو دنومړي شپې دماښام او ماسختن لمونځونه پري لازم دي؛ ځکه چي دعذر په صورت کي ددوهم لمانځه وخت داول لمانځه لپاره هم وخت بلل کیږي.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمت الله علیه وایي: او لدې کبله اکثره علماء لکه مالك، شافعي او احمد رحمت الله علیهم-

---

پخاطر له اوبو سره استعمالیږي.(ژباړن)

(۱) لکه صابون او داسي نور.(ژباړن)

(۲) فرج دښځي شرمګاه او غلیظه عورت ته وایي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پدې نظر وو چې کله حائضه دورځي په آخره کي پاکه شي، نو د ماسپښين او مازديګر لمونځونه به دواړه کوي، او که دشپې په اخره کي پاکه شي، نو دماښام او ماسختن لمونځونه به دواړه کوي، لکه څنګه چې له عبد الرحمن بن عوف او ابو هريره او ابن عباس ﷺ څخه روايت شوي دي؛ ځکه چې دعذر په حالت کې د دواړو لمونځونو وخت مشترك وي، او که چيري دورځي په آخر کي پاکه شي نو د ماسپښين وخت پاتي وي، نو هغه به له مازديګر نه مخکي کوي، او که دشپې په آخره کي پاکه شي، نو دعذر په صورت کي دماښام وخت پاتي دى، نو دماسختن نه مخکي به يي کوي (مجموع الفتاوى ۲۲/۴۳۴).

او که چيري پرې ديو لمانځه وخت داخل شي او بيا حيض او يا نفاس ورته راشي مخکي لدې نه چې لمونځ وکړي، نو راجحه قول دادى: چې دهغه لمونځ قضايي پرې لازمه نده، کوم چې اول وخت يي پري داخل شوى وو، او له لمانځه څخه مخکي ورته حيض او يا نفاس راغلى وو.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه پدې مسأله کي وايي: او ددليل په لحاظ دابو حنيفه او مالك مذهب ظاهره دى، او هغه دا چې حائضې باندي هيڅ شى لازم ندي؛ ځکه قضاء په نوي امر لازميږي، او دلته دقضايي راوړلو لپاره کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

امر نشته، او ځکه چې هغې دا لمونځ په جائزه طريقه سره وروسته کړی دی، نو دا ملامته نده، اما څوك چې له لمانځه نه ويده شي، او يا يې هير شي، که څه هم دهغوی تقصير نشته، خو کوم لمونځ چې دوی يې کوي هغه قضايي ندی، بلکه ددوی په حق کې دلمانځه وخت هغه دی چې کله دوی راويښ شي او يا وريه ياد شي (مجموع الفتاوی ۳۳۵/۲۳).

دوهم: استحاضه:

۱- داستحاضې احکام:

استحاضه: هغهويني ته وايي چې بې وخته له يو رګ نه - چې (عاذل) ورته وايي- را ووځي، او دمستحاضې[1] حالت پيژندل ګران دی، پدې چې دحيض وينه داستحاضې له ويني سره مشابهت لري.

نو که چيري له هغې نه په دوامداره يا غالب وخت وينه راتلله، نو آيا کومه وينه دحيض ده، او کومه داستحاضې ده چې دهغه په وجه لمونځ او روژه نه پريښودل کيږي؟، ځکه استحاضه دپاکو ښځو حکم لري، نو دهغې په خاطر د

---

(۱) مستحاضه هغه ښځې ته ويل کيږي چې داستحاضې په حالت کې وي، او بيان يې په راتلونکي کرښو کې کيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

استحاضې درې حالته دي:

اول حالت:

که ښځه مخکي لدې نه چي استحاضه ورته راشي، يو معين او معلوم عادت ولري، چي له استحاضې نه مخکي به مثلاً پنځه (۵) او يا اته (۸) ورځي دمياشتي په اوله او يا مينځ کي حيض ورته راتلی، نو دې ته دخپل حيض ورځي معلومي وي، نو دا ښځه به دخپل تاکلي عادت په اندازه حيض ګڼي، او لمونځ او روژه به پريږدي، او دهغي لپاره دا دحيض د احکامو اعتبار لري، او چي کله يي دعادت ورځي ختمي شوې، غسل به کوي، او لمونځ به کوي، او باقي راتلونکې وينه استحاضه ګڼل کيږي، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ أُم حبيبه ته: «امْكُثِي قَدْرَ مَا كَانَتْ تَحْبِسُكِ حَيْضَتُكِ ثُمَّ اغْتَسِلِي وَصَلِّي» (مسلم روايت کړی دی).

ترجمه: ستا دحيض دورځو په اندازه کښينه او انتظار وکړه، او بيا غسل وکړه، او لمونځ وکړه، او نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ وفاطمه بنت ابي حبيش ته: «إِنَّمَا ذَلِكِ عِرْقٌ وَلَيْسَ بِحَيْضٍ فَإِذَا أَقْبَلَتْ حَيْضَتُكِ فَدَعِي الصَّلاَةَ» (بخاري او مسلم روايت کړی دی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: دا (استحاضه) ديو رګ (وينه) ده، او حيض ندی، نو کله چي دي حيض راغی، نو لمونځ پريږده.

دوهم حالت:

که چيري هغې کوم معلوم او معين عادت نه درلود، خو وينه يي معلومداره وه، يعني ځيني د هغي به دحيض صفت لرلو، يعني توره به وه، او يا به ټينګه (ګاټه) وه، او يا به يي بوی درلود، او نوره (باقي) وينه به دحيض دويني په شان نه وه، يعني سره به وه، او يا به يي بوی نه درلود، او يا به ټينګه (ګاټه) نه وه، نو پداسي حالت کي هغه وينه چي دحيض دويني صفات پکښي وي هغه حيض دی، په هغه کي به لمونځ او روژه پريږدي، او ماسوا لدينه نوره وينه داستحاضې وينه ده، دحيض دويني په آخر کي به غسل کوي، او لمونځ به کوي، روژه به نيسي، او دا دپاکي ښځي حکم لري، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ وفاطمه بنت ابي حبيش ته: «إِذَا كَانَ دَمُ الْحَيْضَةِ فَإِنَّهُ أَسْوَدُ يُعْــرَفُ فَــإِذَا كَــانَ ذَلِكَ فَأَمْسِكِي عَنْ الصَّلاَةِ فَإِذَا كَانَ الاخرُ فَتَوَضَّــئِي وَصَلِّي» (ابوداود او نسائي روايت کړی دی، او ابن حبان او حاکم هغه صحيح حديث ګڼلی دی).

ترجمه: که چيري حيض وي، نو دهغه (وينه) تور رنګې وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژندلې شي، نو لمونځ مه کوه، او که چيري بل څه وو، نو اودس وکړه او لمونځ وکړه.

نو پدې حديث کي دا (خبره) واضحه ده چي مستحاضه به دويني صفت او حالت ته ګوري، او په هغه سره به دحيض او استحاضې په مينځ کي فرق کوي.

دريم حالت:

که چيري ښځي نا معلومه عادت درلود، او ورته معلوم نه وو، او ويني څه خاص صفت او حالت نه درلود چي په هغه سره دحيض او استحاضې تميز وکړي، نو دا به دحيض اکثره او غالبه موده يعني شپږ (۶)، يا اووه (۷) ورځي له هري مياشتي نه حيض ګڼي، ځکه دا داکثرو ښځو دحيض موده ده، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ وحمنه بنت جحش ته: «إِنَّمَا هِيَ رَكْضَةٌ مِنْ الشَّيْطَانِ فَتَحَيَّضِي سِتَّةَ أَيَّامٍ أَوْ سَبْعَةَ أَيَّامٍ، ثُمَّ اغْتَسِلِي فَإِذَا اسْتَنْقَأْتِ فَصَلِّي أَرْبَعَةً وَعِشْرِينَ لَيْلَةً أَوْ ثَلاثَةً وَعِشْرِينَ لَيْلَةً وَأَيَّامَهَا وَصُومِي وَصَلِّي فَإِنَّ ذَلِكِ يُجْزِئُكِ وَكَذَلِكِ فَافْعَلِي كَمَا تَحِيضُ النِّسَاءُ» (بخاري، مسلم، ترمذي، نسائي، او ابو داود روايت کړي دی، او ترمذي هغه صحيح حديث ګڼلی دی).

ترجمه: دا (استحاضه) دشيطان لخوا يو حرکت دی، نو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ او يا اووه ورځې حيض وګڼه، او بيا غسل وکړه، او چې کله پاکه شوې، نو څلورويشت (۲۴) او يا درويشت (۲۳) ورځې لمونځ وکړه، او روژه ونيسه، دا ستا لپاره روا ده، او همدارنګه عمل وکړه لکه څنګه چې يې نورې ښځې په حيض کې کوي.

او دمخکنيو خبرو خلاصه داده: چې عادت لرونکې ښځه به خپل عادت ګوري، او کومه چې وينه يې خاص اوصاف لري هغه به په هماغه اوصافو عمل کوي، او کومه چې دا دواړه نه لري، نو هغه به شپږ او يا اووه ورځې حيض ګڼي، او پدې سره دهغه دريو واړو روايتونو په مينځ کې جمع او توافق راځي چې د پيغمبر ﷺ نه دمستحاضې په باره کې راغلي دي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: او کومې علامې چې علماوو پدې باره کې ذکر کړي دي، هغه شپږ علامې دي: يا به عادت وي، او عادت له ټولو نه قوي علامه ده، ځکه چې دلته اصل دحيض حالت دی، نه بل څه.

او يا به تميز[۱] وي، ځکه چې توره، خَټه (ټينګه) او بد

---

(۱) د تميز څخه مقصد دادی چې دښځې وينه خاص اوصاف او مشخصات ولري، لکه مخکې چې دهغه بيان وشو.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بويه وينه کي دحيض احتمال له سري ويني نه زيات دی.

او يا داکثرو ښځو عادت ته اعتبار ورکول دي؛ ځکه چي اصل دادی چي يو فرد بايد داکثريت په حکم پوري وتړل شي، او دا دري علامي په احاديثو او قياس سره ثابته دي.

او بيا يي نوري پاتي علامې ذکر کړې، او په آخر کي وايي: او په ټولو کي راجح او حق قول دادی: چي هغه علاٸمو ته اعتبار ورکړل شي کومي چي په احاديثو کي راغلي دي، او پرته لدې نه نور علاٸم لغو شي.

۲- پر مستحاضې باندي دپاکوالي حکم کولو په صورت کي لازمي احکام:

الف: کله چي يي دحيض معيني ورځي پای ته ورسيږي نو غسل پري لازميږي لکه څنګه چي يي مخکي بيان وشو.

ب: هر لمانځه ته به خپل فرج پريمينځي، او په هغه کي به پنبه او يا دهغه په شان بل شی ايږدي چي وينه بنده کړي، او هغه به په يو څه وتړي چي ونه لويږي، او بيا به دهر لمانځه دوخت دداخليدلو سره اودس کوي، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ دمستحاضې په باره کي: «تَدَعُ الصَّلَاةَ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا ثُمَّ تَغْتَسِلُ وَتَتَوَضَّأُ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ» (ابو داود، ابن ماجه او ترمذي روايت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی دی، او ترمذي دهغه په باره کي وايي: دا حديث حسن دی).

ترجمه: دخپل حيض په ورځو کي به لمونځ پرېږدي، او بيا به غسل کوي، او دهر لمانځه لپاره به اودس کوي.

او فرمايي: «أَنْعَتُ لكِ الكُرْسَفَ تَحْشِينَ بِهِ المَكَانَ».

ترجمه: له ځان لپاره پنبه وغواړه او په دا ځای(۱) کي کښېږده.

او کيدلای شي چي اوس دپنبي په ځای هغه خاص طبي نيکرونه* استعمال شي چي دهمدې غرض لپاره جوړ شوي دي.

دريم: نفاس:

الف: دنفاس تعريف او موده:

نفاس: هغه وينه ده چي دولادت په وخت کي او وروسته له هغه څخه له رَحِم نه راځي، او دا هغه باقي وينه ده چي په رَحِم کي دحمل په وخت کي پاته وه، نو چي کله ولادت وشي دا وينه لږه لږه راوځي، او کومه وينه چي له ولادت نه لږ مخکي ښکاره شي او دولادت نښي پکښې وي نو هغه هم دنفاس وينه ده، او

---

(۱) يعني فرج. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځينې فقهاوو هغه له ولادت نه مخکې په دوو او يا درويو ورځو مقيده کړې ده، خو غالبه داده چې نفاس له ولادت سره يو ځای وي.

او په زيږيدلې ماشوم بايد انساني خلقت ظاهره وي، او کمه موده چې په هغه کې د ماشوم انساني خلقت واضحه کيږي (۸۱) ورځې ده، او ډيره موده درې مياشتې ده، نو که چير لدې مدې (۸۱ ورځو) نه مخکې ماشوم وشي (نقصان وکړي)، او له هغه سره وينه راشي، نو هغه ته دې توجه نه کوي او دهغه لپاره به لمونځ او روژه نه پريږدي، ځکه چې دا فاسده وينه ده، او داستحاضې حکم لري.

زياته موده دنفاس غالباً (۴۰) ورځې ده، چې له ولادت سره او يا دوې درې ورځې له هغه نه مخکې شروع کيږي، لکه څنګه چې يې مخکې ذکر وشو، نظر پدې حديث دام سلمه رضی الله عنها چې وايي: «كَانَتْ النُّفَسَاءُ تَجْلِسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَرْبَعِينَ يَوْمًا» (ترمذي روايت کړی دی).

ترجمه: زچه (نفاسداره ښځه) به د پيغمبر ﷺ په زمانه کې څلويښت ورځې کښيناستله.

او علماوو پدې باندې اتفاق هم کړی دی، لکه څنګه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترمذي او نورو هغه نقل کړی دی.

او که چيري له ځلوېښتو ورځو نه مخکي پاکه شي او وينه يي ودريږي، نو غسل به کوي او لمونځونه به کوي، دنفاس دکمي مودې معينه اندازه نشته، ځکه چي دهغه تعين ندی راغلی، او که چيري ځلوېښت ورځي پوره شوي او وينه يي بنده نه شوه، که يي دحيض ورځي وي، نو حيض ګڼل کيږي، او که يي دحيض ورځي نه وې، او وينه جاري وه نو دا استحاضه ده، او عبادت (لمونځ ، روژه او نور) به له (۴۰) ورځو نه وروسته نه پريږدي، او که چيري وينه له (۴۰) ورځو نه واوړي خو دوام ونکړي، نو پدي کي دعلماوو اختلاف دی.

ب: دنفاس متعلق احکام:

نفاس په لاندني احکامو کي د حيض حکم لري:

۱- په ځلوېښتي کي ښځي سره جماع کول حرام دي، لکه څنګه چي له حائضې سره جماع حرامه ده، او بيله جماع څخه نور خوند اخيستل (له دوا ړو سره) روا دي.

۲- په ځلوېښتي کي ښځي ته دحائضې په شان روژه نيول او لمونځ کول، او دکعبې طواف حرام دی.

۳- په نفاس لرونکي ښځي دحائضې په شان دقرانکريم مسه کول او دهغه تلاوت حرام دي، مګر که د هيريدلو ويره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسره وي.

۴- په نفاس لرونکي ښځي د حائضي په شان د فرضي روژې قضايي راوړل فرض دي.

۵- په نفاس لرونکي ښځي باندي د نفاس نه وروسته غسل کول فرض دي، لکه څنګه چي پر حائضي فرض دي.

ددې مسائلو دلائل په لاندي ډول دي:

۱) له ام سلمه رضي الله عنها نه روايت دی: «كَانَتْ النُّفَسَاءُ تَجْلِسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَرْبَعِينَ يَوْمًا» (ترمذي روايت کړی دی).

ترجمه: زچه (نفاس داره ښځه) د پيغمبر ﷺ په وخت کي څلوېښت ورځي کښيناستله.

مجد ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: «زه وايم: د حديث معنا داده: پدې باندي ورته امر کيدی چي تر څلوېښتو ورځو پوري کښيني، تر څو حديث دروغ ونه ګڼل شي، ځکه چي ممکنه نده ديوه عصر ټولي ښځي په نفاس او حيض کي يو شانتي عادت ولري (المنتقى ۱/ ۱۸۴۹)

۲) له ام سلمه رضي الله عنها نه روايت دی چي وايي: «كَانَتْ الْمَرْأَةُ مِنْ نِسَاءِ النَّبِيِّ ﷺ تَقْعُدُ فِي النِّفَاسِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً لاَ يَأْمُرُهَا

(c) ketabton.com: The Digital Library

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَضَاءِ صَلاَةِ النِّفَاسِ» (ابو داود روايت کړی دی)

ترجمه: د پیغمبر ﷺ له ښځو نه به يوه په نفاس کې ځلوېښت شپې کښیناستله، او پیغمبر ﷺ به ورته د ځلوېښتې دلمونځ دقضايي امر نه کولو.

مسأله:

که زچه (نفاس لرونکې) ښځې وينه له ځلوېښتو ورځو نه مخکې بنده شي، او غسل وکړي، او لمونځ وکړي او روژه ونيسي، او بیا په ځلوېښتو ورځو کې دننه وينه راشي، نو صحيح داده چې دا نفاس ګڼل کيږي کښيني به، او کومه روژه يې چې دپاکی په ورځو کې نيولي ده هغه صحيح ده، قضايي پرې نشته[1].

---

(۱) پدې باره کې دي دمحمد بن ابراهيم دفتاوی مجموعه ۱۰۲/۲، او دشيخ عبد العزيز بن باز فتاوی ۴۴/۱، د(مجلة الدعوة) چاپ، او دابن قاسم حاشيه پر زاد المستقنع باندې ۴۰۵/۱، او رسالة الدماء الطبيعية للنساء دشيخ محمد صالح العثيمين تاليف ۵۵-۵۶ صفحه، او (الفتاوى السعدية) ۱۳۷ صفحه وکتل شي.

او محمد بن ابراهيم په خپله فتاوی کې وايي: او دروژې قضايي دي =

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله مسأله:

شيخ عبد الرحمن بن سعدي رحمت الله عليه وايي: «له وړاندې خبرو نه دا ظاهره شوه چې دنفاس دويني سبب ولادت دی، او داستحاضې وينه هغه عارضي وينه ده چې دمرض په وجه وي، او دحيض وينه اصلي وينه ده، والله اعلم (إرشاد أولي الأبصار والألباب ۲۴)

دګوليو خوړل:

څه باك نشته که ښځه دحيض دمنع کولو ګولی وخوري که هغه د هغې صحت ته تاوان او ضرر ونلري، نو کله چې ګولی وخوري او حيض يې رانشي، نو بيا لمونځ کول، روژه نيول، او د کعبې شريفې طواف کول، دا ټول دنورو پاکو ښځو په شان ورته روا دي او صحت لري.

راوړي، او دلمانځه قضايي دي نه راوړي، او دا يو مجمله خبره ده، ځکه ددې بيان يې ندی کړی چې دکومه روژې قضايي لازمه ده، ايا هغه روژه چې دنفاس په وخت کې دپاکی په ورځو کې نيولې ده، او که هغه چې دويني دراګرځيدلو وروسته يې پرې ايښې ده؟ او شايد دهغه مقصد به دا دوهمه خبره وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داولاد نقصانولو حکم:

اې مسلماني خوري، کوم شی چي الله ﷻ ستا په رحم کي پيدا کړی دی، ته يي پر هغه امانتداره ګرځولې يې، نو هغه به نه پټموې، الله ﷻ وايي: ﴿وَلاَ يَحِلُّ لَهُنَّ أَن يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِن كُنَّ يُؤْمِنَّ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ﴾ [د البقرة سورت: ۲۲۸ آيت].

ترجمه: دوی (ښځو) ته روا ندي هغه څه پټ کړي هغه څه چي الله ﷻ ددوی په رَحِمونو کي پيدا کړي دي، که دوی په الله او داخرت په ورځ باندي ايمان لري.

او په مختلفو وسيلو سره دهغه (اولاد) په نقصانولو (غورځولو) او له هغه نه دخلاصون کوښښ ونکړې، ځکه الله ﷻ تاته په رمضان کي دروژې خوړل روا کړي دي، کله چي تاته يي نيول دحمل په وخت کي سخت وي، او يا حمل (ماشوم) ته ضرر رسوي.

او کوم عمليات ونه چي نن ورځ دنقصانولو لپاره مينځ ته راغلي دي حرام دي، او که چيري په ماشوم کي روح پوکل شوی وي، او دنقصانولو په وجه مړ شي، نودا دانسان په ناحقه سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وژل دي، او په هغه سره دقتل ټول احکام ثابتيږي، لکه دِيَت[۱] ورکول چي اندازه يې خاص تفصيل لري، او دځيني علماوو په نزد کفاره اداء کول، چي هغه ديوه مؤمن مريي آزادول دي، او که يې قدرت او وسه نه وه (او يا يې ونه موند)، ددوو مياشتو پر له پسې روژه نيول دي، او ځيني علماوو دا عمل (يعني نقصانول) په کوچني ډول دژوندي نجلي* دښخولو په شان بولي، محمد بن ابراهيم رحمت الله عليه وايي: «دحمل (دمور په نس کي ماشوم) دنقصانولو کوشش کول ناروا دي، تر هغه پوري چي مرګ يې يقيني نه وي ثابت شوی، او که چيري په يقيني توګه مړ وي نو بيا يي نقصانول جائز دي[۲].

او د(هيئة کبار العلماء) دشوری (۱۴۰) نمبر فيصله په ۲۰ /۶/۱۴۰۷هـ تاريخ پدې هکله داسې ده:

۱- دحمل نقصانول په مختلفو مراحلو کي پرته له يو شرعي عذر څخه روا ندي، او هغه هم په يوه محدوده اندازه

---

(۱) دِيَت هغه عوض (پيسي او نور څه) دی چي قاتل يي د مړي په بدل کي د مړي خپلوانو (اولياوو) ته ورکوي.(ژباړن)

(۲) مجموع فتاوی الشيخ محمد بن ابراهيم ۱۵۱/۱۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره.

۲- كه حمل دجوړښت په اوله مرحله (دڅلويښت ورځو په موده) كي وي، او نقصانول يي پدې موده كي ددې ويري څخه وي چي تربيه كول به يي ورته گران وي، او يا به يي دژوند او تعليم احتياجات پوره نكړاى شي، او يا يي دآينده ژوند څخه په ويره كي وي، او يا موجوده اولادونه دځان لپاره كافي وبولي، نو پدې صورت كي نقصانول جائز ندي.

۳- كه حمل د(عَلَقِې)(۱) او (مُضغِې)(۲) په مرحله كي وي، نو نقصانول يي روا ندي، مگر كه يوه طبي معتبره كميته دحمل پاتي والى دمور دصحت لپاره خطر وبولي، كه چيري دحمل په پاتي كيدو كي دمور دمينځه تلو او هلاكت ويره وي، او وروسته لدې چي ټول ممكنه وسائل ددې خطر دمينځه وړلو نه عاجز شي، نو بيا يي نقصانول روا دي.

۴- ددريمي مرحلې او څلورو مياشتو پوره كيدو نه وروسته يي هم نقصانول ندي روا، مگر كه دمعتبرو او

---

(۱) عَلَقَه: دويني ټوټي ته وايي، او حمل په دوهمه څلويښتو ورځو كي دويني ديوي ټوټې په شان وي.

(۲) مُضغَه: دغوښو ټوټې ته وايي، او حمل په دريمه څلويښتو ورځو كي دغوښي ديو ټوټي په شان گرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متخصصو ډاکټرانو يوه مجموعه دا فيصله وكړي چي دحمل پاتي كيدل په خيټه (نس) كي دمور دهلاكت سبب ګرځي، او ټول ممكنه وسائل دهغې دژوند په ژغورلو كي ناكامه شي، نو بيا يي نقصانول روا دي، او نقصانول يي پدې وجه دلته روا دي، چي پدې كي ددوو ضررونو تر منځ له ټولو څخه دلوی او ستر ضرر مخنيوی كيږي، او ددوو مصلحتونو نه لوی او ستر مصلحت ترلاسه كيږي.

او شوری پداسي حال كي چي نومړي حكم صادروي، دالله ﷻ څخه دويري او تقوی توصيه كوي، او دا چي په نومړي مسأله كي بايد له احتياط نه كار واخيستل شي، او الله توفيق وركونكی دی، وصلی الله علی نبينا محمد وآله وصحبه وسلم.

او د(الدمـــاء الطبيعية للنساء) په رساله كي شيخ محمد بن عثيمين داسي وايي: كه يي چيري له نقصانولو نه مقصد دماشوم له مينځه وړل وي، او دا په ماشوم كي له روح پوكولو نه وروسته وي، نو بيشكه دا كار حرام دی، ځكه دا دانسان په ناحقه وژل دي، او دمعصوم انسان وژل په قرآن او حديث او اجماع سره حرام دي(۱).

او امام ابن جوزي د(احكام النساء) په كتاب كي وايي:

---

(۱) دنومړي رسالي ۶۰ صفحه دي وكتل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پدې چې دنکاح څخه مقصد داولاد راوړل دي، او له هر مني (۱) څخه اولاد نه کيږي، نو کله چې اولاد وشي، نو اصلي مقصد تر سره شي، نو دهغه نقصانول دنکاح داصلي حکمت او مقصد مخالفت دی، خو که دا دحمل په اوله مرحله کي له روح پوکلو نه مخکي وي، نو ډيره لويه ګناه ده، ځکه چې حمل لدې نه وروسته دکمال درجې او دخلقت پوره کيدلو ته درسيدلو په لور روان وي، ليکن ګناه يي له هغه حالت نه کمه ده کله چې په هغه کي روح پوه شي او ژوندی شي، نو که ښځه دژوندي ماشوم نقصان وکړي، دا به داسي وي لکه چې مومن انسان يي وژلی وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ ۞ بِأَيِّ ذَنبٍ قُتِلَتْ﴾ [د التکوير سورت: ۸-۹ آيتونه] (۲).

نو اي مسلماني خوري له الله ﷻ نه وويريږه، او دهيڅ غرض اومقصد لپاره ددې ناوړه جرم اقدام ونکړې، او په دي ناوړه او ګمراه کونکي تبليغاتو، او ناروا رواجونو باندي چي عقل او دين يې نه مني- ونه غوليږې.

---

(۱) (مني) هغه اوبه دي، چې له نارينه څخه دجماع په وخت کي وځي.(ژباړن)

(۲) احکام النساء ص۱۰۸-۱۰۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل

دجامو او حجاب احکام

اول: دمسلماني ښځي دشرعي جامو (لباس) کيفيت:

۱- دمسلماني ښځي جامې بايد لويي او پراخه وي او ټول جسم يې له نا محرمه نارينه وو نه پټ کړی وي، او خپلو محرمو کسانو ته بايد له معمول سره سم پرته له مخ، ورغويو، او پښو نه بل هيڅ ځای ښکاره نکړي.

۲- جامې بايد مستوري وي چي دهغي د لاندي څه ښکاره نشي، نو داسي نازك نه وي چي دهغي لاندي دپوست رنګ ځني ښکاره شي.

۳- جامې بايد داسي تنګي نه وي چي داعضاوو حجم او اندازه وښايي، په صحيح مسلم کي له پيغمبر ﷺ نه روايت دی چي فرمايي: «صِنْفَان مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِيلاَتٌ مَائِلاَتٌ رُءُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ لاَ يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلاَ يَجِدْنَ رِيحَهَا وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا»

(c) ketabton.com: The Digital Library

(مسلم روايت کړی دی).

ترجمه: په دوزخ کي دوې ډلي دي چي ما (هيڅ) ندي ليدلي: يو هغه قوم دی چي دغوا دلکۍ په شان شلاخي (قمچيني) ورسره وي او خلك* پرې وهي، او (بله ډله) هغه پټي بربنډي، کږې وږې، ښځي دي چي سرونه به يي داوښونو دکاږه بوکونو* په شان وي، جنت ته به نه ځي، او نه به يې بوی ورته رسيږي، او بيشکه چي (دجنت) بوی له دومره دومره مسافي نه احساسيږي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: «او د پيغمبر ﷺ ددې قول (کاسيات عاريات) تفسير يي داسي کړی دی: چي ښځه داسي جامې واغوندي چي بدن يي نه پټوي، نو دې خو جامې اغوستي وي، خو په حقيقت کي بربنډه وي، مثلاً داسي نرۍ (نازکي) جامې واغوندي چي دپوست رنګ او کيفيت معلوموي، او يا داسي تنګي جامې واغوندي چي دجسم مختلفي حصي او اندامونه لکه کوناټي، ليچي او نور ځايونه وښايي.

دښځي لپاره مناسبي جامې هغه دي چي دا پټوي، او داسي پنډي او لويي وي چي جسم يي نه ښکاره کوي، او نه يي داندامونه حجم او اندازه ښايي (مجموع الفتاوی ۱۴۶/۲۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- ښځه باید په خپلو جامو کي له نارینه وو سره مشابهت ونلري، ځکه پیغمبر ﷺ پر هغه ښځو باندي لعنت ویلی دی چي خپلي جامې د نارینه وو په شان جوړوي، او دښځي مشابهت له نارینه وو سره په جامو کي دادی: چي داسي جامې واغوندي چي هغه دنوعیت او اوصافو په لحاظ دهري ټولني درسم ورواج سره سم خاص د نارینه وو لپاره وي.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمت الله علیه وایي: «دنارینه وو (سړو) او ښځو دجامو تر مینځ فرق پدې اساس دی چي کوم لباس دنارینه وو لپاره مناسب وي، او کوم دښځو لپاره مناسب وي، نو (نارینه او ښځي هر یو) دهماغه (مناسبو) جامو په اغوستلو سره مامور دي، ښځو ته په پرده (حجاب) او له برینډوالي نه په ځان ساتلو امر شوی دی، نو ځکه ورته په آذان او لبیك ویلو کي دآواز پورته کولو، او صفا ومروا ته دختلو، او په احرام کي لکه دسړي په شان دجامو دایستلو اجازه نده ورکړه شوې، لکه څنګه چي نارینه وو ته امر شوی دی چي جامې په احرام کي وباسي، او سر لوڅ کړي، او هغه عادي جامې چي داندامونو په اندازه جوړي شوي وي وانه غوندي، نو قمیص، پرتوګ، خولۍ، او موزي باید وانه غوندي... اما ښځه له جامو اغوستو نه نده منعه شوې، ځکه چي هغې ته ځان پټول او سَتر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کـول لازم دي، او دهغـه مخالفت ورتـه روا نـدی، ليکن د نقاب، او لاسکلو* اغوسـتو څخه منعه شوې ده، ځکه دا هغه لباس دی چـي اندامونـو بـاندي جوړ شـوی دی او ضرورت ورتـه نشته، او بيا يـي دا خبره کړې ده چي خپل مخ به له نارينه وو څخه پرته له نقاب څخـه پـه کـوم بل شی پټوي... او پـه آخر کي وايي: «نو کله چـي دا خبره روښانـه شوه چي دنارينه وو او ښځو دلباس تر منځ بـايد داسـي فرق وي چي پـه هغـه سره دښځو او نارينه وو توپير وشـي، او داچي دښځو جامې بـايد داسـي وي چي پـه هغـه سره دښځـي دستَر او پردې (حجاب) مقصد تر سره شي، نو پدي باب او دې مسـاله کـي اساس او اصل پـه ښه توګه پـه ګوته کيږي، نو دا خـبره روښانـه شـوه چي کـه کومـي جـامې او لـباس چـي زياتره دنارينه لخوا اغوستل کيده، نـو د هغـه له اغوستو څخـه ښځه مـنعه ده..، او بـيا وايـي: او چـي کلـه پـه کـوم لـباس کـي ستر لـږ وي، او هـم پکـي له نارينه وو سره مشـابهت وي، نـو دهغه څخه ددې دوو سـببونو پـه وجـه مـنعه شـويده، والله اعلـم (مجمـوع الفتاوی ۲۲/۱۴۸-۱۵۵، ۱۴۹)

۵- دښځـي جـامې بـايد دومـره ښايسـته نه وي چي د کور نه دوتلـو پـه وخت کي دخلکو توجه جلب کړي، تر څو له هغو ښځو نه ونه ګڼل شي کومي چي خپل زينت بل چا ته ښکاره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم: دپردې (حجاب) معنا، دلائل، او فايدې:

دپردې (حجاب) معنا: پرده دې ته ويل کيږي چې ښځه خپل بدن دهغهو نارينه وو نه پټ کړي چې محرم يې نه وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ﴾ [د النور سورت: ۳۱ آيت].

ترجمه: او ندې ښکاره کوي (باطني) زينت خپل، مګر هغه چې ترينه ښکاري، او په خپلو ټکريو دې خپل ځانونه پټ کړي، او ندې ښکاره کوي خپل ښايست مګر خپلو ميړونو ته، يا خپلو پلرونو ته، يا دميړونو پلرونو ته، يا خپلو ځامنو ته، يا دميړونو ځامنو ته، يا خپلو ورونو ته، او فرمايي: ﴿وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِن وَرَاء حِجَابٍ﴾ [د الاحزاب سورت: ۵۳ آيت].

ترجمه: او کله چې لدوی (دپيغمبر ﷺ دازواجو مطهراتو) څخه څه وغواړئ، نو دپردې تر شا يې وغواړئ، او مراد له (حجاب) نه په آيت کې هغه شی دی چې ښځه پټوي، لکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديوال، يا دروازه، يا جامې، او آيت که څه هم د پيغمبر ﷺ دښځو په باره کې راغلی دی، خو حکم يې ټولو مسلمانو ښځو ته عام دی، ځکه چې دهغه علت او وجه يې داسې بيان کړېده: ﴿ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ﴾ [دالاحزاب سورت: ۵۳ آيت].

ترجمه: دا (يعني دپردې تر شا دښځو څخه څه غوښتل) ستاسو دزړونو او ددوی دزړونو لپاره لاپاک ساتونکی دی.

او دا يو عام علت دی، نو دعلت عاموالی دحکم دعاموالی دليل دی، او الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُل لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاء الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِن جَلَابِيبِهِنَّ﴾ [دالاحزاب سورت: ۵۹ آيت].

ترجمه: اې پيغمبره خپلو ښځو او لوڼو او دمومنانو ښځو ته ووايه چې پر خپلو ځانونو (بدنونو) باندې دخپلو ټکريو* (پلونه) واچوي (خواره کړي).

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: جلباب: هغه لوی ټکري (څادر) ته وايي، چې ابن مسعود رضی الله عنه يې (رداء) بولي، او عام خلك يې (ازار) بولي، چې دښځې سر او ټول بدن پټوي ، او ابو عبيده او نور علماء وايي: چې (ازار) هغه دی چې ښځه يې پر سر باندې اچوي او بيله سترګو بل څه يې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاري، او (نقاب) هم له همدې جملي څخه دی (مجموع فتاوی شيخ الاسلام ۲۲/۱۱۰-۱۱۱)

له هغه دلائلو نه چي په سنتو کي له نا محرمو نه دښځي دمخ دپټولو په باره کي راغلي دي، دعائشې رضي الله عنها دا حديث دی چي وايي: «كَانَ الرُّكْبَانُ يَمُرُّونَ بِنَا وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحْرِمَاتٌ فَإِذَا حَاذَوْا بِنَا سَدَلَتْ إِحْدَانَا جِلْبَابَهَا مِنْ رَأْسِهَا عَلَى وَجْهِهَا فَإِذَا جَاوَزُونَا كَشَفْنَاهُ» (احمد، ابو داود، او ابن ماجه روايت کړی دی)

ترجمه: کله چي مونږ له پيغمبر ﷺ سره په احرام کي وو، او سپاره خلك زمونږ له خوا نه تيريدل، نو کله چي به مونږ ته رانژدې شول، نو له مونږ نه به هري يوې خپل څادر د سر د پاس نه پر مخ باندي را خپور (څوړند) کړ، او کله چي به (له هغوی نه) تير شوو نو مخ به مو لوڅ کړ.

او له نا محرمو نه دښځي دمخ پټولو د واجبوالي په باره کي په قرآن او حديث کي ډير دلائل راغلي دي، او اې مسلماني خورې زه پدې باره کي تا دې کتابونو ته دمراجعې لپاره حواله کوم: (حجاب المرأة ولباسها في الصلاة) دشيخ الاسلام ابن تيميه تأليف، او(حكم السفور والحجاب) دسماحة الشيخ عبد العزيز بن عبد الله بن باز تأليف، (الصارم المشهور على المفتونين بالسفور) دشيخ حمود بن عبد الله التويجري تأليف، او (رسالة الحجاب)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشيخ محمد بن صالح العثيمين تأليف، او پدې رسالو کې پوره او کافي معلومات پدې هکله شته.

او مسلماني خوري تا ته دې معلومه وي چې کومو علماوو چې تا ته دمخ لوڅول روا بللي دي، سره لدې چې دهغوی قول مرجوح او ضعيف دی، خو بيا هم يې ددې روا والی لپاره دا قيد ذکر کړی دی، چې بايد (مخ لوڅول) دفتنې اوشر سبب جوړ نشي، او که فتنه ترې پيښيږي نو بيا يې پټول واجب دي، او فتنه او شر ليرې ندي، خصوصاً پدې زمانه کې چې دينداري او حيا په نارينه وو او ښځو کې کمه شوې ده، او فتنه ګر ډير شوي دي، او ښځې رنګارنګ دښکلا وسائل استعمالوي، او پدې کې ډيرې فنکاره (ماهره) هم دي، چې پدې سره فتنې او شر پيدا کيږي، نو اې مسلماني خوري لدې ټولو شيانو نه پرهيز وکړه، او داسې حجاب واغونده چې دالله ﷻ په توفيق سره دې له فتنې او شر نه وساتي، او هيڅ يو معتبر عالم نه پخوا او نه په اوس زمانه کې دې ښځو ته هغه کارونه روا کړي چې دوی يې نن کوي، او ځينې مسلماني ښځې دپردې (حجاب) او ستر په باره کې له نفاق څخه کار اخلي، چې کله په با پرده ټولنه کې وي، ستر کوي، او چې کله په آزاده او بې ستره ټولنه کې وي، نو بيا ستر نه کوي، او ځينې په عامو ځايونو کې ستر کوي، خو چې کله يو دوکان او يا شفاخانې ته لاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي، او يا له کوم زرګر سره او يا دښځينه جامو له خياط (درزي) سره خبري کوي، نو مخ او ليچي داسي ورته لوڅي کړي، لکه چي د خپل خاوند او يا محرم سره وي، نو هغه ښځي چي دا کارونه کوي د الله ﷻ څخه دي وويريږي.

او مونږ ځيني ښځي ليدلي چي په هوايي جهاز کي له خارج نه راځي، نو هله حجاب او ستَر وکړي چي کله له هوايي جهاز نه ددې هيواد په يو هوائي ډګر کي کوزي شي، نو (ددوی ددغه کار څخه) داسي ښکاري چي (ددوی په نظر) حجاب او ستَر يواځي يو عادت او رواج وي، او يو شرعي حکم نه وي.

اې مسلماني خوري، بيشکه ستر او حجاب تا دمريض زړونو خاوندانو او انساني سپيو له زهرجنه کتلو څخه ژغوري، او له تا څخه (دخلکو) حيواني طمعي او اميدونه ليري کوي، نو هميشه دحجاب او پردې ساتنه وکړه، او هغه مغرضانه تبليغاتو ته تن مه ورکوه چي د ستَر او حجاب غندنه کوي، او يا يي بې ارزښته بولي، بيشکه هغوی ستا لپاره شر غواړي، لکه څنګه چي الله ﷻ فرمايي: ﴿وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَن تَمِيلُواْ مَيْلاً عَظِيمًا﴾ [د النساء سورت: ۲۷ آيت].

ترجمه: او هغه کسان چي دشهوتونو پيروي کوي، غواړي چي تاسو (له حق څخه) په لويه بې لاري سره منحرف شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم فصل

دښځي دلمانځه احکام:

اې مسلماني خوري لمونځونه په خپل وخت کي دټولو شرطونو، ارکانو، او واجباتو سره اداء کړه، الله ﷻ امهات المومنين(۱) ته فرمايي: ﴿وَأَقِمْنَ الصَّلاَةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ [د الاحزاب سورت: ۳۳ آيت].

ترجمه: او لمونځ اداء کړی، او زکات ورکړی، او دالله او دهغه درسول اطاعت وکړی.

دا ټولو مسلمانو ښځو ته عام امر دی، نو لمونځ داسلام دارکانو نه دوهم رکن دی، او داسلام ستنه ده، پرېښول يي کفر او له اسلام نه وتل دي، څوك چي لمونځ نه کوي نر وي او که ښځه، هغه نه دين لري او نه اسلام، او له خپل وخت نه دلمانځه ځنډول بيله کوم شرعي عذر نه، په حقيقت کي دهغه ضايع

---

(۱) يعني دمومنانو ميندي، او دا د پيغمبر ﷺ دازواجو مطهراتو لقب دی.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

كول دي، الله جَلَّ جَلَالُهُ فرمايي: ﴿فَخَلَفَ مِن بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا * إِلَّا مَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُوْلَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا﴾ [دمريم سورت: ۵۹-۶۰ آيتونه].

ترجمه: نو لدوى نه وروسته داسي ځوك راغلل چي لمونځ يي ضايع كړ، او دشهوتونو متابعت يي وكړ، نو دوى به ژر بد عاقبت وګوري، مګر هغه كسان چي توبه وباسي، او ايمان راوړي، او نيك عمل وكړي، نو دا كسان به جنت ته ځي، او په هيڅ شي كي به پرې ظلم او تيرى نه كيږي.

او حافظ ابن كثير په خپل تفسير كي له يو شمير علماوو نه نقل كړى دى چي دلمانځه ضايع كولو نه مراد: دهغه دوختونو ضايع كول دي، چي لمونځ دخپل وخت له وتلو نه وروسته اداء شي، او د بد عاقبت څخه مراد: زيان او خساره ده، او بل تفسير يي دادى: چي هغه په دوزخ كي يوه كنده ده.

دښځي دلمانځه ځانګړي احكام دي، چي په لاندي ډول بيانيږي:

۱- دښځي لپاره اذان او اقامت نشته، ځكه چي داذان لپاره اواز پورته كول لازم دي، او دښځي لپاره اواز پورته كول

(c) ketabton.com: The Digital Library

روا نـدي، نـو دښځـي اذان او اقامـت صـحيح نـدی، د(المغنـي) موؤلف وايي: «پدي کي موږ (دعلماوو) اختلاف ندی ليدلی»[۱].

۲- دښځـي له مـخ نـه بغـير نـور ټول بـدن يي په لمانځه کي عـورت دی، او دورغويـو او پښـو پـه بـاره کـي چـي عورت دي او کـه نـه، دعلمـاوو اخـتلاف دی، او دا حکـم پـه هغـه صـورت کـي دی، چـي بـيله خـپل محـرم شخـه يـي بـل څـوك پـه لمانځـه کي نه ګـوري، کـه چيري نـا محـرم سـړي ليدلـه نو دټول جسم پټول پرې لازم دي، لکـه څنګه چي له لمانځه نه دباندي دنارينه وو نه ستر پرې لازم دی، نـو پـه لمانځـه کـي بـه ضرور سر، غاړه، او نور بدن حـتی دپښـو (قدمونـو) مخونـه بـه پټوي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «لا يَقْبَلُ اللهُ صَلاَةَ حَائِضٍ إلاّ بِخِمَارٍ» [بخاري، مسلم، ابو داود، ترمذي، او نسائي روايت کړی دی]

تـرجمه: الله ﷻ دهغه ښځي چي حيض يي راغلی وي (بلوغ تـه رسـيدلې وي) لمونـځ نه قبلوي، مګر په څادر (پوړني) کي، او (خمار) هغه څادر دی چي سر او غاړه پټوي.

او له ام سـلمه رضی الله عنها نـه روايـت دی چي له پيغمـبر ﷺ

---

(۱) المغني ۶۸/۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه يي پوښتنه وکړه چي ايا ښځه په اوږده کميس او پوړني کي لمونځ کولای شي چي پرتوګ يي نه وي اغوستی؟ پيغمبر ﷺ ورته وفرمايل: «إِذَا كَانَ الدِّرْعُ سَابِغاً يُغَطِّي ظُهُورَ قَدَمَيْهَا»[۱].

ترجمه: که چيري کميس دومره اوږد وي چي دپښو سرونه پټ کړي (نو کولای شي)[۲].

دا دوه حديثونه پدي دلالت کوي چي په لمانځه کي دسر او غاړي پټول حتمي دي، لکه څنګه چي دعايشي رضی الله عنها په حديث کي راغلي دي، او همدارنګه دنور بدن او حتی دپښو سرونه پټول هم حتمي دي، لکه څنګه چي دام سلمه په حديث کي راغلي دي، او دمخ لوځول يي په هغه صورت کي روا دي چي بيګانه (نا محرمه) څوك يي نهويني، او پدي باندي دعلماوو اجماع شوې ده.

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: که ښځه يوازي لمونځ وکړي، نو دپوړني اچول ورته لازمي ده، او دلمانځه څخه بهر په

---

(۱) ابو داود روايت کړی دی، او دحديث امامانو دا حديث: (صحيح موقوف) حديث بللی دی.

(۲) يعني پدي صورت کي لمونځ کولای شي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل کور کي دسر لوڅول ورته روا دي، نو زينت کول (کالي اغوستل) په لمانځه کي دالله ﷻ حق دی، نو هيڅ چا ته روا ندي چي په کعبې لوڅ طواف وکړي، که څه هم يوازي په شپه کي وي، او يا لوڅ لمونځ وکړي، که څه هم يوازي وي»، او بيا وايي: «نو په لمانځه کي دعورت حکم (دلمانځه نه بهر) د نظر د عورت پوري تړلی ندی، نه طَرْداً او نه عَکساً»(١) (٢).

په (المغني) کي راغلي دي: اما دازادي ښځي دټول بدن پټول په لمانځه فرض دي، او که يي کوم ځای ښکاره شي نو لمونځ يي صحيح ندی، مګر که چيري لږ وي، او دا دمالك،

---

(١) «طرداً» پدي مساله کي دا معنا لري: چي دکومو اندامونو پټول چي په لمانځه کي فرض دي، حتمي نده چي دهغه پټول له لمانځه نه بهر هم فرض وي.

او «عکساً» دا معنا لري: چي دکومو اندامونو پټول چي په لمانځه کي فرض دي، له لمانځه نه بهر يي لوڅول حتمي ندي.

خلاصه دا چي دلمانځه دننه او له لمانځه نه بهر دعورت په حکم کي څه طردي او عکسي تعلق او تلازم نشته، بلکه په هر حالت کي عورت ځانګړی حکم لري، په لمانځه کي دننه ځانته حکم لري، او له هغه نه بهر ځانته حکم لري.(ژباړن)

(٢) مجموع الفتاوی ٢٢/١١٣-١١٤.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوزاعي، او شافعي رحمت الله علیهم قول دی[١].

٣- په (المغني) کې راغلي دي: چې ښځه به په رکوع او سجده کې خپل ځان (او اندامونه) سره راټول کړي، او سره لیرې کوي به یې نه، او چارزانو به کښیني، او یا به دواړې پښې غوړوي او ښی خوا ته به یې باسي، او پدې ناسته کې ستر زیات دی، نو ځکه خو دا ناسته له هغې نه بهتره دی چې ښې پښه دګوتو پر سرونو ودروي، او کیڼه پښه تر هغه لاندې کړي او دواړې ښي خوا ته وباسي، او یا ښی پښه دګوتو پر سرونو ودروي، او پر چپه پښه کښیني[٢].

او نووي رحمت الله علیه وایي: شافعي رحمت الله علیه په (مختصر) کې وایي: دنارینه وو او ښځو تر مینځ دلمانځه په اعمالو کې کوم فرق نشته، خو ښځي ته مستحب دي چې خپل بدن یو له بل سره را ټول کړي، او په سجده کې خپل نس له خپلو ورنونو سره داسې ونښلوي چې ښه پټه شي، او زه بهتره

---

(١) المغني ٢/٣٢٨.

(٢) المغني ٢/٢٥٨.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګنم چې دا کار په رکوع او ټول لمانځه کې وکړي[۱].

۴- په جماعت سره دښځو لپاره لمونځ کول دعلماوو په مينځ کې اختلافي مساله ده، بعضي يې روا کوي او بعضي يې منع کوي، خو داکثره علماوو په نظر منع ندی، ځکه پيغمبر ﷺ وام ورقه ته امر وکړی چې دخپل کور کسانو ته جمع ورکړي[۲]، او دبعضو په نظر مستحب ندی، او دبعضو په نظر مکروه دی، او دبعضو په نظر په نفلو کې جائز دی، نه په فرضو کې، او اميد دی چې مستحب والی يې راجح وي، او پدې مساله کې دزيات معلومات لپاره دي و(المغني ۲۰۳/۲) او (المجموع ۸۴/۴-۸۵) دنووي تاليف ته مراجعه وشي.

او ښځه کولای شي چې قراءت په لوړ اواز (جهر) سره ووايي، که چيري نا محرمه نارينه وو يې اواز نه اوريده.

۵- وښځو ته روا دي چې په مسجد کې دنارينه وو سره دجماعت لپاره له کوره ووځي، خو دهغوی لمونځ په خپل کور کې بهتر دی، مسلم رحمت الله عليه په خپل کتاب (صحيح

---

(۱) المجموع ۴۵۵/۳.

(۲) ابو داود روايت کړی دی، او ابن خزيمه هغه صحيح بللی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلم) كې له پيغمبر ﷺ څخه روايت كوي چې هغه فرمايي:
«لا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللهِ مَسَاجِدَ اللهِ».

ترجمه: دالله ﷻ مينځې[۱] له مسجدونو څخه مه منعه كوى.

او ﷺ فرمايي: «لا تَمْنَعُوا النِّسَاءَ أَنْ يَخْرُجْنَ إِلَى الْمَسَاجِدِ، وَبُيُوتُهُنَّ خَيْرٌ لَهُنَّ»[۲].

ترجمه: ښځې لدې نه منعه كوى چې مسجدونو ته ولاړې شي، او (په) كورونو (پاته كيدل) ددوى لپاره بهتره دي.

نو ښځو ته په كورونو كې پاته كيدل، او په كورونو كې لمونځ كول يې دستر دخوندي والي په وجه بهتر دي.

او كه چيرې مسجد ته دلمانځه لپاره لاړه شي، نو دا لاندني آداب به ضرور مراعاتوي:

الف- بايد په كاليو او كامل حجاب سره پټه وي، عائشه رضي الله عنها وايي: ښځو به دپيغمبر ﷺ سره لمونځ كاوه، او بيا به خپلو كورونو ته تللې پداسې حال كې چې په خپلو كاليو به

---

(۱) له مينځو نه مراد دلته عامې ښځې دي. (ژباړن)

(۲) احمد او ابو داود روايت كړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي پټي وې چي دتياري له وجهي به نه پيژندل كيدلې[۱].

ب- كله چي له كوره وځي نو عطر او خوشبويي به نه استعمالوي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «لا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللهِ مَسَاجِدَ اللهِ، وَلْيَخْرُجْنَ تَفلات»[۲].

ترجمه: ښځي لدي نه مه منعه كوى چي مسجدونو ته ولاړي شي، او دخوشبويي د استعمال نه بغير به له كوره وځي، او (تفلات) يعني: چي خوشويي يي نه وي استعمال كړې.

له ابو هريره ﷺ نه روايت دى چي وايي پيغمبر ﷺ ويلي دي: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ أَصَابَتْ بُخُوراً فَلا تَشْهَدَنَّ مَعَنَا الْعِشَاءَ الآخِرَةَ»[۳].

ترجمه: هري ښځي چي خوشبويي وهلې وي زمونږ سره دي دماسختن لمانځه ته نه حاضريږي.

او مسلم دابن مسعود رضي الله عنه ښځي زينب نه روايت

(۱) بخاري او مسلم روايت كړى دى.

(۲) احمد او ابو داود روايت كړى دى.

(۳) احمد، مسلم، ابو داود او نسائي روايت كړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی چي پيغمبر ﷺ مونږ ته وويل: «إِذَا شَهِدَتْ إِحْدَاكُنَّ الْمَسْجِدَ فَلاَ تَمُسَّ طِيباً»[۱].

ترجمه: کله چي له تاسو نه يوه مسجد ته حاضره شي نو خوشبويي او عطر دي نه وهي.

امام شوکاني په (نيل الاوکار) کي وايي: پدې حديث سره دا ثابته شوه دښځو وتل مسجدونو ته په هغه صورت کي روا دي چي په هغه کي فتنه او فساد، او يا دهغه مينځ ته راوړونکي سبب لکه خوشبويي او داسي نور څه نه وي.

او همدارنګه وايي: او له نومړو احاديثو نه دا ثابته شوه چي نارينه به ښځو ته هله ومسجد ته دوتلو اجازه ورکوي، چي په وتلو کي يي دفتني جوړيدلو اسباب نوي، لکه خوشبويي، او يا ګانه، او يا نور زينت او سينګار[۲].

ج- د کور نه به په ښکلي کاليو او سينګار کي نه وځي، ام المومنين عائشه رضي الله عنها وايي: که چيري پيغمبر ﷺ هغه څه چي مونږ ليدلي دي ليدلي وای، نو ښځي به يي له مسجد نه

(۱) مسلم روايت کړی دی.

(۲) نيل الاوطار ۳/ ۱۴۰-۱۴۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

منع کړي واى، لکه څنګه چي بني اسرائيلو خپلي ښځي منع کړي دي[۱].

امام شوکاني په نيل الاوطار کي دعائشي رضی الله عنها ددغه قول (که چيري پيغمبر ﷺ هغه څه چي مونږ ليدلي دي ليدلي واى) په شرح کي وايي: يعني دا ښکلي کالي، او خوشبويي، او سينګار، او بي ستره وتلو ته دهغي اشاره ده، ځکه چي دپيغمبر ﷺ په وخت کي ښځي په لويو او پراخو او پنډو او ډبلو کاليو کي له کور نه وتلي.

امام ابن الجوزي رحمت الله عليه وايي: ښځي ته ښايي چي د کور وتلو څخه ډډه وکړي څومره چي ورته ممکنه وي، که خپله له نورو نه سالمه پاتي شي، نو نور به له هغي نه سالم نه وي پاتي، نو که چيري ووتلو ته مجبوره شي، نو دخپل خاوند په اجازه به په يو خوار (غريب) شکل کي وځي، او په خالي ليارو به ځي، او په عامو بازارونو او سړکونو کي به نه ځي، او کوښښ به کوي چي اواز يي څوك وانه وري، او دلياري په غاړه

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي به څي، نه دلياري په مينځ کي[۱].

د- که چيري ښځه يوازي وي، نو دنارينه وو شاته به يوازي په صف کي درېږي، انس رضي الله عنه وايي: کله چي پيغمبر ﷺ دوی ته لمونځ ورکړ: نو زه او يو يتيم هلك يي شا ته ودريدو، او يوه بوډی ښځه زمونږ شا ته ودريدله[۲].

او هغه په بل روايت کي وايي: ما او يو يتيم زمونږ په کور کي په پيغمبر ﷺ پسي لمونځ وکړ، او زما مور (ام سليم) مو شا ته ولاړه وه[۳].

او که چيري ښځي له يوې نه زياتي وي، نو بيا به ديو صف او څو صفونو په شکل دنارينه وو شا ته درېږي؛ څکه چي پيغمبر ﷺ نارينه دهلکانو نه وړاندي درول، او ښځي به يي دهلکانو شا ته درولي[٤].

له ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دي چي وايي پيغمبر ﷺ

---

(۱) احکام النساء ۳۹.

(۲) بخاري، مسلم، ابو داود، ترمذي، او نسائي روايت کړی دی.

(۳) بخاري روايت کړی دی.

(٤) احمد روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويلي: «خَيْرُ صُفُوفُ الرِّجَالِ أَوَّلُهَا، وَشَرُّهَا آخِرُهَا، وَخَيْرُ صُفُوفُ النِّسَاءِ آخِرُهَا، وَشَرُّهَا أَوَّلُهَا»(۱).

ترجمه: د نارينه وو له ټولو نه ښه او بهتره صف اول صف دی، او له ټولو نه بد ترين صف آخر صف دی، او د ښځو له ټولو نه ښه او بهتره صف آخر صف دی، او له ټولو نه بدتر يي اول صف دی.

نو دا دوه حديثونه پدي دلالت کوي چي ښځي به د نارينه وو شا ته صف جوړوي، او چي کله په نارينه ووي پسي لمونځ کوي، نو ځانته ځانته به لمونځ نه کوي، که فرض لمونځ وي او که تراويح وي.

هـ- که امام په لمانځه کي سهوه شي، نو ښځه به د دوو لاسونو دورغوو په وهلو سره (چکچکو) هغه ته فتحه او خبر ورکوي؛ ځکه پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِذَا نَابَكُمْ فِي الصَّلاة شَيْءٌ فَلْيُسَبِّحْ الرِّجَالُ، وَلْيُصَفِّقْ النِّسَاءُ»(۲).

ترجمه: که په لمانځه کي درته څه پيبښ شي، نو نارينه به

---

(۱) مسلم، ابو داود، ترمذي، نسائي، او ابن ماجه روايت کړی دی.

(۲) احمد روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تسبيح وايي[۱]، او ښځي به چکچکي وهي.

او دا دښځو لپاره په لمانځه کي دلاسونو وهلو (ټکولو) اجازه ده، چي کله يو څه پيښ شي، او دامام سهوه له همدي جملي څخه ده؛ او دا ځکه چي دښځي په اواز کي دنارينه وو لپاره فتنه ده، نو له همدي وجهي په لاسونو وهلو امر ورته شوی دی، او خبري به نه کوي.

و- کله چي امام سلام وګرځوي نو ښځي به سمدستي له مسجد نه وځي، او نارينه به ناست وي؛ تر څو چي له ښځو نه ځوك ونه ويني، ام سلمه رضي الله عنها روايت کوي وايي: کله چي به ښځو له فرض لمونځ نه سلام وګرځاوه، نو به پاڅيدلي، او پيغمبر ﷺ او کومو کسانو چي ورسره لمونځ کړی وو هغوی به تر کوم وخت پوري چي به الله غوښتل ناست به وو، او کله چي به پيغمبر ﷺ پاڅيد نو نور خلك به هم پاڅيدل.

زهري وايي: زمونږ په نظر -والله اعلم- هغه ددي لپاره چي

---

(۱) يعني په تسبيح (سبحان الله) ويلو سره دي امام ته فتحه او خبر ورکړي، چي خطا شوی دی، او ښځه به دلاسونو په وهلو سره امام ته فتحه او خبر ورکوي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کومي ښځي وتَلي تولي ختمي شي[۱].

امام شوکاني وايي: په نومړي حديث کي دا خبره ثابته شوه چي امام ته ښايي دمقتديانو دحالت مراعت وکړي، او له هغه کار نه ډډه وکړي چي له هغه نه کوم ناروا کار مينځ ته راځي، او دتهمت له ځايونو نه ځان خوندي وساتي، او دا خبره ثابته شوه چي په لياروکي دښځو او نارينه وو اختلاط او ګډوالی مکروه او ناروا دی، څه دا چي په کورونو کي وي[۲].

امام نووي رحمت الله عليه وايي: دښځو او نارينه وو دجماعت په لمانځه کي لاندي توپيرونه شته:

اول: جماعت لمونځ دښځو لپاره هومره مؤکد او ټينګ سنت ندي، کوم چي دنارينه وو لپاره دی.

دوهم: دښځو امام به دهغوی په مينځ کي دريږي.

دريم: يوه ښځه به دنارينه شا ته دريږي، نه څنګ ته يي، په خلاف دنارينه.

(۱) بخاري روايت کړی دی، (الشرح الکبير علی المقنع) ۴۲۲/۱ دي وکتل شي.

(۲) نيل الاوطار ۳۲۶/۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم: کـه يـي دنارينـه وو سره دځو صفونو په شکل لمونځ کاوه، نو اخير صف له اول صف نه غوره او بهتره دی[(۱)].

او لـه تـيرو خبرو نه دا معلومه شوه، چي دنارينه وو او ښځو په مينځ اختلاط او يوځای والی حرام او ناروا دی.

ز- داختر لمانځه ته دښځو وتل:

عن أم عطية رضي الله عنها قالت: «أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَـيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نُخْرِجَهُنَّ فِي الْفِطْرِ وَالأَضْحَى: الْعَوَاتِقَ وَالْحُيَّضَ وَذَوَاتِ الْخُـدُورِ فَأَمَّـا الْحُـيَّضُ فَيَعْتَزِلْنَ الصَّلاَةَ -وفي لفظ: الْمُصَلَّى- وَيَشْهَدْنَ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُسْلِمِينَ»[(۲)].

تـــرجمه: لـه ام عـطيه رضي الله عنها نـه روايـت دی چي وايـي: پيغمبر ﷺ مونږ ته امر وکړ چي هغوی (يعني) پيغلي نجوني، او ځوانـانـي دپـردي ښځـي، او حائضـې ښځـي پـه کوچنـي اخـتر او لـوی اختر کـي (وعـيد ګـاه تـه) وباسـو، او حائضـې ښځـي بـه دلمانځـه څخـه ډډه کوي، -او پـه بـل روايـت کـي وايـي: دلمانځه ځـای نـه بـه ډډه کـوي- خـو دخـير او دمسـلمانانو ددوعـا لـپاره به

---

(۱) المجموع ۳/۴۵۵.

(۲) جماعت روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاضرېږي.

شوکاني وايي: دا حديث او ددې په څېر نور احاديث پدې خبره دلالت کوي چي په اخترونو کي وعيد ګاه ته دښځو وتل روا دي، که پېغله وي، که واده کړي، که ځوانه وي، حيضداره وي، او که بوډۍ، تر څو چي په عدت[1] کي نه وي، او يا يي په بهر وتلو کي فتنه او فساد نه وي، او يا څه عذر ونلري[2].

او شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: چي ومسلمانو ښځو ته دا خبره وشوه چي دجُمعي او دجماعت لمانځه نه يي په کورونو کي لمونځ بهتره دی، خو داختر لمونځ داسي ندی، ځکه هغوی ته يي امر کړی دی چي داختر لمانځه ته ولاړي شي، او شايد - والله اعلم- چي اسباب به يي داوي:

اول: اختر په کال کي يوازي دوه ځله دی، نو په هغه کي دجمعي او دجماعت دلمانځه خلاف دښځو حاضرېدل روا شول.

دويم: داختر لمونځ بدل (قائم مقام) نلري، خو دجمعي او

---

(۱) عدت هغه شرعي مودې ته وايي چي ښځه يي بايد له طلاق نه وروسته په کور کي تېره کړي.(ژباړن)

(۲) نيل الاوطار ۳/۳۰۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جماعت لمونځ داسي ندی، ځکه په کور کي دښځي دغرمې (ظهر) لمونځ دجمعي دلمانځه په عوض کي دی.

دريم: داختر لمونځ دښتي او صحرا ته دالله دذکر لپاره وتل دي، نو هغه له بعضي اړخونو نه له حج سره مشابهت لري، نو ځکه خو لوی اختر دحج په وخت کي دی، تر څو دحاجيانو سره سمون (موافقت) راشي[1].

او شافعيانو (شافعي مذهبيانو) دښځو وتل اختر لمانځه ته پدې شرط روا بولي چي ښايست ونلري.

امام نووي وايي: شافعي او اصحابو (دمذهب ستر عالمانو) ويلي دي: هغو ښځو ته چي ښايست (ښکلا) نلري داختر لمانځه ته تلل روا دي، اما دښايسته (ډولناکو) ښځو تلل مکروه دي، او بيا وايي: او که چيري ښځي وځي نو بهتره ده چي په زړو کاليو کي ووزي، او داسي کالي به نه اغوندي (نه اچوي) چي دوی ته دچا پام راواړوي، او بهتره ده چي په اوبو سره بدن پاک کړي، او خوشبوئي وهل ورته مکروه دي، او دا ټول دهغو زړو ښځو لپاره دی چي دچا اشتها (شهوت) ورته نه

---

(۱) مجموع الفتاوی ۶/۴۵۸-۴۵۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کيږي، اما ځواني او ښايست لرونکي ښځي او کومي چي دچا اشتها (شهوت) ورته پيدا کيږي، هغوی لپاره داختر لمانځه ته تلل مکروه دي، ځکه چي پدې کي ددوی لپاره او دنورو لپاره دفتنې او فساد ويره شته. که چيري وويل شي چي دا د(ام عطيه) دمخکني حديث سره مخالف دی، نو په جواب کي وايو: په بخاري او مسلم کي دعائشي رضی الله عنها نه روايت دی وايي: که چيري پيغمبر ﷺ کوم کارونه چي ښځي يي کوي ليدلي وای، نو هغوی به يي (له وتلو) نه منع کړي وای، لکه څنګه چي دبني اسرائيلو ښځي منع شوي وې، او پدې چي فتني او دشر اسباب پدې زمانو کي ډير زيات دي، چي داسلام په اوله زمانه کي داسي نه وه، والله اعلم[١].

زه وايم: او زمونږ په زمانه کي له تولو نه زيات دي.

او امام ابن الجوزي وايي: زه وايم: مونږ مخکي ددي خبري بيان وکړ چي دښځو وتل روا دي، ليکن که دوی دفتنې سبب جوړ شي او يا دوی ته فتنه پيښنه شي نو له وتلو نه يي منع کول بهتره دي، ځکه داسلام داولي زماني ښځي داسي نه وې کومي

(١) المجموع ١٣/٥.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي دنن زماني ښځي دي، او همدا رنګه نارينه (هم داوس زماني دنارينه وو په شان نه وو)[(١)] ، يعني هغوی دغتمي تقوی خاوندان وو.

نو مسلماني خوري! ته لدا رنګه اقوالو نه پوهيږې چي داختر لمانځه ته دي وتل شرعاً روا دي، خو پدي شرط چي دا وتل به په اخلاقو او پرده کي وي او دالله ﷻ درضا لپاره به وي، او ددي لپاره چي دمسلمانانو په دوعا کي برخه واخلي او داسلام دشعائرو[(٢)] اظهار وشي، او ددي لپاره نه چي خپل ښايست او ښکلا ښکاره کړې او ځان دفتني سره مخامخ کړې، نو دې تکي ته زياته توجه پکار ده.

(١) احکام النساء ص٣٨.

(٢) داسلام شعائر: لکه دجماعت لمونځ، داختر لمونځ، حج او داسي نور کوم چي داسلام ددين ظاهري علائم ګڼل کيږي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل

دښځو دجنازې احکام:

الله ﷻ په هر انسان مرګ مقرر کړی دی، او يوازي الله ﷻ دبقاء او پايښت خاوند دی، هغه فرمايي: ﴿وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ﴾ [دالرحمن سورت: ۲۷ آيت].

ترجمه: او باقي به وي مخ ستا دپروردګار چي دلويي او عزت ورکولو خاوند دی.

او دانسان دجنازې لپاره يي خاص احکام ګرځولي دي چي ژوندي کسان يي بايد عملي کړي، او مونږ پدې فصل کي ښځو پوري مخصوص احکام بيانوو:

۱- دښځي مړي ته بايد ښځي غسل ورکړي، او نارينه وو دهغې غسل روا ندی، خو ميړه ته روا ده چي خپلي ښځي (کوروالا) ته غسل ورکړي.

او دنارينه مړي ته به نارينه غسل ورکوي، او ښځو ته دهغه غسل روا ندی، خو ښځي ته روا ده چي خپل ميړه ته غسل ورکړي، ځکه چي علي رضی الله عنه خپلي ښځي دپيغمبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷺ لـور فاطمـه رضي الله عنها تـه پخپـله غسـل ورکړی وو، او اسماء بنت عميس رضي الله عنها خپل ميړه ابو بکر الصديق رضي الله عنه ته پخپله غسل ورکړی وو.

۲- دښځي کفن په پنځو سپينو جامو کي بهتر دی، چي يو به لنګ (ازار) وي چي (دنامه او ځنګنو تر مينځ) پکي پټه شي، او بل به پوړنی (څادر) وي چي پر سر يي واچول شي، او بل به قميص وي چي بدن يي پټ کړي، او بل به دوي ټوټې (کپړې) وي چي ددي نورو دپاسه واچول شي (او ټول بدن پکي پټ شي، لکه څنګه چي ليلى الثقفيه رضي الله عنها روايت کوي وايي: زه په هغو کسانو کي وم چي ام کلثوم رضي الله عنها دپيغمبر ﷺ لور ته يي دمړيني په وخت غسل ورکړ، نو اول شی چي پيغمبر ﷺ مونږ ته راکړ لنګ (ازار) وو، بيا قميص، بيا پوړنی (څادر)، بيا يوه لويه جامه، او بيا يي يوه بله جامه ورواغوستله[۱].

امام شوکاني وايي: او دا حديث پدې دلالت کوي چي دښځي شرعي کفن عبارت دی: له لنګ (ازار)، قميص (چي ټوله بدن پټوي)، پوړنی، او دوو نورو جامو نه (چي ټول بدن پټ

---

(۱) احمد او ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي[(۱)].

۳- دښځي دسر دويښتو حکم: دښځي ويښته بايد دري چوټي (کوڅۍ) شي، او شا ته واړول شي، لکه څنګه چي ام عطيه رضی الله عنها دپيغمبر ﷺ دلور دغسل طريقه داسي بيانوي: نو ويښته يي مور دري چوټي (کوڅۍ) کړل، او بيا مو دهغي شاته واړول[(۲)].

۴- ښځو ته جنازې سره دتللو حکم: له ام عطيه رضی الله عنها نه روايت دی چي وايي: مونږ دجنازې سره ديو ځای تللو نه منع شوي يو، خو دا حکم يي مونږ ته په ټينګه نه وو کړی[(۳)]، نو دا منع په ظاهره کي دحراميدو په معنا ده، اما دا چي هغه وايي: په دي حکم باندي يي مونږ ته ټينګار نه وو کړی. نو شيخ الاسلام ابن تيميه پدي باره کي وايي: کيدای شي چي دهغي مقصد داوي چي: دمنع تاکيد يي نه وو کړی، او دا دحرمت حکم نه پورته کوي، او کيدای شي چي هغې ګمان کړی وي چي

---

(۱) نيل الاوطار ۴/۴۲.

(۲) بخاري او مبسلم روايت کړی دی.

(۳) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا منع دحرمت لپاره نده، خو زمونږ لپاره دپيغمبر ﷺ قول حجت دی، نه دبل چا گمان[١].

۵- دښځو لپاره دقبرونو زيارت حرام دی: له ابو هريره رضی الله عنه نه روايت دی وايي چي پيغمبر ﷺ فرماييلي دي: «لَعَنَ اللهُ زَوَّارَاتُ الْقُبُورِ»[٢].

ترجمه: الله ﷻ په هغو ښځو لعنت ويلی دی چي قبرونو ته ډير زيات ځي.

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: دا خبره واضحه ده که چيري ښځي ته دا دروازه خلاصه شي (يعني دجنازي سره دوتلو اجازه ورکړه شي) نو دابه دهغوی دبي تابي، او وير کولو، او چيغي وهلو سبب وگرځي، ځکه ښځه کمزوري ده، او ډيره بي صبري او بي تابي کوي، او همدارنگه دښځي ژړا به دمړي دتکليف او عذاب سبب شي، او لدې نه علاوه دهغوی اواز اوريدل او هغوی ته کتل به دنارينه وو لپاره دفتنې سبب وي، لکه ځنگه

---

(١) مجموع الفتاوی ۲۴/۳۵۵.

(٢) احمد، ابن ماجه، او ترمذي روايت کړی دی، او ترمذي هغه صحيح بللی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په بل حديث کي راغلي دي: «فـإنكنَّ تفتنَّ الحيَّ، وتُؤذينَ الميتَ».

تـرجمه: ځکه تاسو ژونديو ته دفتنې او دمړي ته دعذاب سبب ګرځئ.

نو پدې چي دښځو لپاره دقبرونو زيارت د ډيرو حرام کارونو سبب او ګمان ګرځي، دهغوی په حق لپاره او هم د نارينه وو لپاره، او دلته دا حکمت (يعني نومړی احتمال) دپوره تشخيص او تعين وړ ندی، نو هيڅ نشي کيدلای چي دهغه مقدار اندازه ولګول شي کوم چي دداسي ناوړه او ناروا کارونو درامينځ ته کيدلو سبب نه ګرځي، او نه ديو او بل په مينځ کي فرق کيدلای شي، او دشريعت له اصولو او بنسټونو يو دادی چي ديو شرعي حکم اصلي حکمت ښکاره او روښانه نه وي، نو شرعي حکم دهماغه حکمت په احتمالي او ممکنه حالت او يا ځای پوري تړل کيږي، نو دا کار (دقبرونو زيارت) حرام دی، تر څو دداسي ناروا کارونو مخه ونيول شي، لکه څنګه چي دښځي دننه زينت ته کتل ناروا دي ځکه چي دا دفتني سبب ګرځي، او دپردی ښځي سره يواځي يو ځای کيدل، او يا هغې ته کتل ناروا دي (ځکه چي دا ديو لوی ناروا کار يعني زنا سبب

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځي)، او دقبرونو په زيارت کولو کي کوم داسي مصلحت او منفعت هم نشته چي دذکر شوي فسادونو او اضرارو او ناوړه اثارو مخنيوی وکړای شي، ځکه له زيارت کولو مقصد دوعا کول دي، او دا کار دښځي لپاره په کور کي هم ممکن دی[1].

۶- په زوره ژړا حرامه ده: يعني دا چي په زوره زوره او په چغو چغو وژاړي، او کالي (جامې) څيري کړي، او مخونه ووهي، او ويښتان وشکوي، او مخونه او پوزي توري کړي، او پر مړي باندي په بيتابۍ سره چيغي ووهي، او ښراوي وکړي، او داسي نور کارونه وکړي چي دالله ﷻ په قضا وقدر باندي دنارضائيت (نا خوښۍ) او بي صبرۍ ښکارندوی وي، نو دا ټول کارونه حرام، او لويه ګناه (کبيره ګناه) ده، په بخاري او مسلم کي راغلي دي چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَطَمَ الْخُدُودَ، وَشَقَّ الْجُيُوبَ، وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ».

ترجمه: هغه څوك چي (دچا په مرګ باندي) مخونه ووهي، او کالي وشکوي، او يا دجاهليت[2] کارونه وکړي (يعني چيغي

(۱) مجموع الفتاوی ۲۴/۳۵۵-۳۶۶.

(۲) جاهليت داسلام نه مخکي دورې ته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهي، او ښيرې وکړي) نو هغه زمونږ څخه ندی (يعني داسلام او سنت په طريقه ندی برابر).

او همدارنګه دبخاري او مسلم په بل حديث کي داسي راغلي چي پيغمبر ﷺ له هغه چا نه بيزاره دی چي دغم او مصيبت په وخت کي چيغي ووهي، او ويښته وشکوي، او کالي (جامې) په ځان څيري کړي.

او په مسلم کي همدارنګه راغلي دي: چي پيغمبر ﷺ په هغه چا لعنت ويلی دی چي چيغي وهي، او يا په يا يي واوريدلو ته په خپله خوښه ناست وي.

نو مسلماني خوري تاته لازمه ده چي دمصيبت په وخت کي دداسي ناروا کار څخه ځان وژغورې (وساتي)، او صبر وکړې او (له الله نه اجر وغواړې)، نو به دا مصيبت ستا دګناهونو کفاره او دنيکيو او اجرونو دزياتوب سبب وګرځي.

الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوفْ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الأَمَوَالِ وَالأنفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ۞ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُم مُّصِيبَةٌ قَالُواْ إِنَّا لِلّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعونَ ۞ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ﴾ [د البقره سورت:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۵-۱۵۷ آيتونه].

ترجمه: او مونږ به هرومرو (ضرور) تاسو ازمايو په يوه شي سره لکه ويره (له دښمن نه)، او لوږه (ولږه او قحطي)، او دمالونو کموالی (په افتونو سره)، او دنفسونو (په قتل، مرګ، او مرض سره)، او دميوو (په افتونو سره)، او صبر کونکو ته زيری ورکړه، هغه کسان چې کله ورته مصيبت ورسيږي نو وايي: بيشکه مونږ دالله (په ملکيت کې) يو او هغه ته بيا ورتلونکي يو (په اخرت کې)، په همدغو کسانو به ددوی دپروردګار لخوا نه ستايني (بخښني) او رحمت وي، او همدوی دسمې لارې موندونکي دي.

هو، داسې ژړا روا ده چې په چغو سره نه وي، او ناروا کارونه ورسره ونکړي، او دالله دقضاء او قدر نه پکې ناراضه او ناخوښه نه وي، ځکه ژړا دمړي لپاره رحمت وي، او په هغه سره زړه نرميږي، او له ځان نه دفع کول يې ممکنه نه وي، نو ځکه خو هغه روا ده، او کيداي شي کله مستحبه او بهتره وي، والله المستعان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم فصل

دښځو دروژې احکام

دروژې دمياشتې روژه نيول په هر مسلمان نارينه او مسلماني ښځې فرض ده، او هغه داسلام دارکانو څخه يو رکن، او دبنسټونو څخه يې يو لوی بنسټ او اصل دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [د البقره سورت: ۱۸۳ آيت].

ترجمه: ای هغو کسانو چې ايمان يې راوړی دی! تاسو باندې روژه نيول فرض شوي دي، لکه څنګه چې له تاسو نه مخکې کسانو (پخواني امتونو) باندې فرض شوې وه، اميد دی چې تاسو وويريږئ (او ځان وساتئ له ګناهونو نه).

نو کله چې انجلۍ بالغه شي، او دبلوغ له علامتو نه يوه ښکاره شي، مثلاً حيض يې راشي نو روژه په هغه فرضيږي، او کله انجلۍ ته په نهه (۹) کلنۍ کې حيض راشي، نو بعضې نجونې نه پوهيږي چې په دغه وخت کې روژه پرې فرض ده، نو روژه نه نيسي، فکر کوي چې دا وړه (کوچنۍ) ده، او دکور

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشران هم دروژي نيولو وينا ورته نه کوي، چي دا کار داسلام ديو لوی رکن په ترك کولو سره يو لوی تقصير او بي غوري دی، نو که چا داسي وکړه، نو بيا په هغه باندي فرض ده چي دهغي روژې قضاي راوړي چي دحيض دشروع نه يي پري ايښې ده، که څه هم ډير وخت پري تير شوی وي، ځکه هغه روژه لا دهغې په ذمه کي پاته ده[۱].

روژه په کومو کسانو فرض ده؟

کله چي دروژې مياشت داخله شي نو په هر مسلمان نارينه او ښځي باندي چي بالغ، له مرض نه سالم، او مسافر نه وي (مقيم وي) روژه نيول فرض دي، او که څوك مسافر او يا مريض وي دروژي په مياشت کي نو هغه ته روژه خوړل روا دي، او بيا به دهغه ورځو قضايي په بل وخت کي راوړي، الله ﷻ فرمايي:

﴿فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾ [د البقره سورت: ۱۸۵ آيت].

ترجمه: او څوك چي له تاسو نه دا مياشت وګوري نو ضرور

(۱) او پداسي ښځي باندي دروژې دقضايي نه علاوه دهري روژې په بدل کي يوه مسکين ته يو نيم کيلو خواړه ورکول هم فرض دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

به روژه نيسي، او که څوک مريض او يا مسافر وو، نو (ددې ورځو) په شمار به نوري ورځي (قضايي روژه نيسي) .

او همدارنګه که څوک ډير زوړ او سپين ږيرى (شيخ فاني) وي او روژه نشي نيولاى، او يا داسي يو دوامداره او دائمي مرض ولري چي دجوړوالي (رغيدو) اميد يي نه وي، نر وي که ښځه نو روژه به خوري او دهري روژې په عوض کي به يو مسکين ته نيم صاع (تقريباً يو نيم کيلو) دخپل وطن خواړه ورکوي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ﴾ [د البقره سورت: ۱۸٤ آيت].

ترجمه: او په هغو کسانو چي (دروژي نيولو) طاقت نلري ومسکين ته دفديي په ډول خواړه ورکول لازمي ده. عبد الله بن عباس رضي الله عنهما وايي: دا دهغه چا لپاره ده چي زوړ او سپين ږيرى (شيخ فاني) وي او دجوړيدلو اميد يي نه وي[(۱)].

او هغه مريض چي دمرض نه يي دجوړيدلو (رغيدو) اميد نه وي هغه هم دزوړ سړي په شان دى او هماغه حکم لري، او پر دواړو باندي دروژي قضايي نشته، ځکه چي ورته ممکنه نده،

---

(۱) بخاري روايت کړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د (يطيقونه) معنى په ايت كي داده: چي ډير په مشقت او تكليف سره كولاى شي روژه ونيسي.

او د ښځي لپاره څه خاص عذرونه شته چي وهغې ته دفرضي روژي خوړل روا كوي، او بيا به دهغه په شمار نوري ورځي قضايي روژه نيسي.

او هغه عذرونه دادي:

۱- حيض او نفاس:

دحيض او نفاس په وخت كي دښځي لپاره روژه نيول حرام دي، او دهغې قضايي راوړل ورياندي فرض دي، په بخاري او مسلم كي له عائشې رضي الله عنها نه روايت دى چي كله يوې ښځي پوښتنه څني وكړه: چي ولي حائضه ښځه دروژې قضايي راوړي او دلمانځه قضايي نه راوړي؟ نو هغې په جواب كي وويل: مونږ ته دروژي په قضايي راوړلو سره امر كيده، خو دلمانځه په قضايي راوړلو سره امر راته نه كيده. نو عائشي رضي الله عنها دا خبره بيان كړه چي دا حكم له هغه شرعي احكامو نه دى كوم چي په هغه كي بايد يواځي دشرعي نص (قران او سنت) متابعت وشي.

ددې حكم حكمت: شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: او هغه وينه چي له حيض سره راوځي نو په هغه كي دويني راتلل دي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

او حائضه ښځه کولای شي روژه ونيسي کله يې چي وينه نه راوځي، نو روژه يې پدي حالت کي داعتدال او سلامتيا روژه ده، پدي چي په هغه وخت کي له هغې هغه وينه نه وځي کومه چي ددې دبدن دطاقت او تقويې سبب ده، اما په حيض کي روژه نيول پداسي وخت کي وي چي له هغې نه وينه وځي، چي هغه به دهغې بدن کمزوری کړي، او روژه به يې داعتدال او سلامتيا له حالت نه بيرون کړي، نو ځکه ورته امر شوی چي دحيض په ورځو کي روژه ونه نيسي[1].

۲- دحمل او ماشوم ته دشودو ورکولو په وخت کي:

پدي دوو حالتونو کي روژه نيول ښځي او يا ماشوم ته، او يا دواړو ته تاوان او ضرر رسوي، نو ځکه خو پدي حالاتو کي ورته روژه خوړل روا دي، خو که چيري کوم ضرر چي دهغه په وجه يې روژه خوړلي ده هغه يوازي ماشوم ته متوجه وي، او مور ته يې نه ويي متوجه، نو دخوړل شوو ورځو قضايي به راوړي، او دهري ورځي په عوض کي به يوه مسکين ته خواړه ورکوي، او که نومړی ضرر مور ته متوجه وي، نو يوازي

(۱) مجموع الفتاوی ۲۵/۲۵۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قضايي به راوړي، (او فديه وربـاندي نشـتـه)، پـدې دلـيل چـې حملداره ښځه او کومه چې ماشوم تـه شـودې ورکـوي دالله ﷻ ددغه قول په عمومي حکم کي داخلي دي چي فرمايي: ﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ﴾ [د البقرة سورت: ۱۸٤ آيت].

تـــرجمه: او پـه هغـو کسـانو چـي (دروژي نيولو) طاقت نلري ومسکين ته دفديي په ډول خواړه ورکول لازمي ده.

حافظ ابن کثير رحمت الله عليه وايي: حملداره ښځه او هغـه ښځـه چـي ماشـوم تـه شـودې ورکـوي، کلـه چـي پـه خـپلو ځانونو او ماشومانو ووېرېږي، نو پدوی کي هم همدا علت او سبب موجود دی (کوم چي په آيت کي ذکر شو)(۱).

او شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: که چيري حملداره ښځه پـه خپل ماشوم ووېرېږي، نـو روژه بـه خوري، او دهري ورځـي پـه عـوض کـي بـه يوه ورځ قضايي نيسي، او هم به دهري ورځـي پـه بـدل کـي يـوه مسـکين تـه يـو رطـل (تقريبـاً نـيم کيلو) خواړه ورکوي(۲).

---

(۱) تفسير ابن کثير ۳۷۹/۱.

(۲) مجموع الفتاوی ۳۱۸/۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو څو پاملرني:

۱- مستحاضه: هغه ښځي ته وايي چي وينه يي دحيض وينه نه وي -لکه څنګه چي مخکي دهغه بيان وشو- نو پر هغې روژه فرض ده، او هغې ته د استحاضې بيماری په وجه روژه خوړل روا نده.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه دحائضې ښځي دروژې خوړلو له بيان نه وروسته وايي: خو استحاضه ددي خلاف ده، ځکه چي هغه په ټولو وختونو کي وي، او (دبنديدلو لپاره يي کوم ټاکلی وخت نشته چي په هغه کي روژه ونيسي، او له هغه نه ځان ساتل ممکن نه دي، لکه دخوا ګرځيدل، او له زخمونو نه وينه راتلل، احتلام (په خوب کي غسل اوښتل)، او داسي نورو په شان چي يو ټاکلی او معين وخت نلري چي ورنه ځان وساتل شي، نو ځکه خو استحاضه دحيض په شان دروژې نيولو مانع ونګرځيد[1].

۲- په حائضې، حمل داره، او شودې ورکونکي ښځي باندي فرض دي چي دخوړل شويو روژو قضايي دراتلونکي

---

(۱) مجموع الفتاوی ۲۵/۲۵۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رمضان نه مخکي راوړي، او چي څومره ژر وي هغومره به بهتر وي، او کله چي دراتلونکي رمضان پوري يوازي دقضا شويو روژو په اندازه شپي پاتي شي، نو په دوی باندي دتيرو روژو قضايي فرض ده، تر څو بله دروژي مياشت داخله نشي پداسي حال کي پدوی باندي دتير رمضان روژې پاتي وي، او که چيري بله درمضان مياشت داخله شي او مخکيني روژي پري پاتي وي، نو که دا تاخير (وروسته کول) دکوم عذر په وجه نه وو، نو بيا به وروسته دهغه قضايي راوړي، او هم به دهري روژې په عوض کي يوه مسکين ته خواړه ورکوي (فديه به ورکوي)، او که دعذر په وجه وو، نو يوازي قضايي به يي راوړي، او همدارنګه که هغي دمرض او يا سفر په وجه روژې خوړلي وي، نو دهغه حکم دهغي ښځي په شان دی چي دحيض په وجه يي روژه خوړلي وي، او مخکي دهغه بيان وشو.

۳- که چيري دښځي ميړه (خاوند) په کور کي حاضر وي، نو ښځي ته روا نده چي بيله دميړه داجازې نه نفلي روژه ونيسي، په بخاري او مسلم او نورو (دحديث کتابونو کي) له ابو هريره رضی الله عنه څخه روايت دی وايي: چي پيغمبر ﷺ فرمايلي: «لاَ يَحِلُّ لامْرَأَةٍ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلاَّ بِإِذْنِه»، وفي بعض الروايات عند أحمد وأبي داود: «إلاَّ رَمَضَانَ».

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: وهيڅ ښځي ته روا ندي چي (نفلي) روژه ونيسي، پداسي حال کي چي ميړه يي په کور کي وي، مگر دهغه په اجازه، او داحمد او ابو داود په بعضي رواياتو داسي فرمايي: مگر فرضي روژه، (يعني هغه بيله اجازي دميړه نيولای شي).

خو که چيري ميړه ورته دنفلي روژې نيولو اجازه وکړي، او يا په کور کي حاضر نه وي، او يا ميړه ونلري، نو ورته مستحب ده چي نفلي روژه ونيسي، خصوصاً په هغه ورځو کي چي روژه نيول يي مستحب وي، لکه ددوشنبي، او پنجشنبي ورځ، او دهري مياشتي نه دري ورځي، او دشوال شپږ ورځي، او دذي الحجې لسمه، او دعرفات ورځ، او دعاشوراء ورځ او ورسره يوه ورځ مخکي او يا وروسته. خو هغې ته نه ښايي چي نفلي روژه ونيسي او پر هغې باندي دفرضي روژې قضايي پاتي وي، نو اول به قضايي روژه نيسي، والله اعلم.

۴- که چيري حائضه ښځه په رمضان کي دورځي په مينځ له حيض نه پاکه شي، نو هغه پاتي ورځ دي روژه ونيسي، او بيا دي دهغه قضايي له هغو ورځو سره راوړي چي دحيض په حالت کي يي خوړلي دي، او دپاکيدلو وروسته دپاتي ورځي نيول دروژې دوخت داحترام په وجه په هغې فرض دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم فصل

دښځې دحج او عمرې احکام:

دبيت الله شريفي حج هر کال په اسلامي امت فرض کفائي دي، او پر هر هغه مسلمان باندي چي دحج دفرضيت شرطونه پکښي موجود وي، يو ځل په عمر کي حج کول فرض دي، او لدي نه اضافه مستحب او نفلي دي. حج داسلام دارکانو څخه يو رکن دی، او هغه وښځي ته دجهاد په عوض کي دی، لکه څنګه چي عائشه رضي الله عنها وايي: يَا رَسُولَ الله، هَلْ عَلَى النِّسَاءِ جِهَادٌ؟ قَالَ: «نَعَمْ، عَلَيْهِنَّ جِهَادٌ لا قِتَالَ فِيهِ: الْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ»(١)، وللبخاري عنها أنها قالت: يَا رَسُولَ الله، نَرَى الْجِهَادَ أَفْضَلَ الْعَمَلِ، أَفَلا نُجَاهِدُ؟ قَالَ: «لَكِن أَفْضَلُ الْجِهَادِ حَجٌّ مَبْرُورٌ».

ترجمه: ای رسول الله ايا پر ښځو باندي جهاد شته؟ هغه وفرمايل: هو، پر هغوی باندي داسي جهاد دی چي جنګ به پکښي نه وي، هغه حج او عمره ده، او دبخاري په روايت کي

---

(١) احمد، او ابن ماجه په صحيح سند سره روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عائشــه رضي الله عنها وايــي: اى رســول الله، مونــږ جهــاد دټولــو اعمالو نه بهتر ګڼو، نو ايا جهاد ونکړو؟ پيغمبر ﷺ وفرمايل: ليکن بهترين جهاد نيك او قبول شوى حج دى.

او په حج کي دښځو لپاره خاص احکام دي، چي له هغي جملي نه دادي:

١- دمَحرَم موجوديت: دنارينه او ښځي دحج کولو عام شرطونه دادي: اسلام، عقل، ازادي، بالغيدل، مالي قدرت او توانايي، او دښځي لپاره خاص شرط دمَحرَم موجوديت دى چي له هغې سره به وحج ته سفر کوي، او هغه به دښځي ميړه وي، او يا هغه څوك چي ابدي نکاح يي ورسره دنَسَب په وجه حرامه وي، لکه دهغې پلار، زوى، ورور، او يا هغه څوك چي نکاح يي ورسره په يوه مشروع او روا سبب حرامه وي، لکه دهغې رضاعي[1] ورور، او يا دمور ميړه (پلندر)، او دميړه زوى (دبني زوى).

او ددې خبري دليل هغه حديث دي چي ابن عباس عنهما رضي الله روايت کړى دى وايي چي له پيغمبر ﷺ نه يي

---

(١) رضاعي ورور هغه ته وايي چي دواړو ديوي ښځي شودي رودلي وي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوريدلي چي په خطبه كي يي ويل: «لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إلاَّ وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ وَلاَ تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ إلاَّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ» فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّه إنَّ امْرَأَتِي خَرَجَتْ حَاجَّةً وَإنِّي اكْتُتِبْتُ فِي غَزْوَةِ كَذَا وَكَذَا؟ قَالَ: «فَانْطَلِقْ فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ»(۱).

ترجمه: هيڅ سړی به له ښځي سره نه يو ځای كيږي، مګر دا چي دهغې مَحرَم به موجود وي، او هيڅ ښځه به بيله مَحرَم نه (يوازي) سفر نه كوي، نو يو سړی ودريد او ويي ويل: ای رسول الله! زما ښځه دحج په قصد له كور نه وتلې ده، او زه له فلانی غزا (جنګ) لپاره تعين شوی يم، پيغمبر ﷺ (ورته) وويل: لاړ شه او له خپلي ښځي سره حج وكړه.

او له ابن عمر رضي الله عنهما نه روايت دی وايي: پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «لا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ ثَلاثاً إلاّ مَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ»(۲).

ترجمه: ښځه به ددريو ورځو لپاره سفر نكوي، مګر دا چي مَحرَم به ورسره وي. او پدې باره كي ډير حديثونه راغلي چي

---

(۱) بخاري او مسلم روايت كړی دی.

(۲) بخاري او مسلم روايت كړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه منع کوي چې حج ته او يا بل ځای ته بيله محرم نه سفر وکړي، ځکه ښځه ضعيفه او کمزورې ده او په سفر کې درنګارنګ تکليفونو او مشکلاتو سره مخامخ کيږي چې دهغو مخنيوی يوازې نارينه کولای شي، او لدې نه علاوه ښځې ته دفاسقانو لخوا هم تکليف رسيدلای شي، نو ځکه دمحرم موجوديت ضروري دی ترڅو له دا ډول تکليفونو نه دهغې ساتنه او حفاظت وکړي.

او کوم محرم چې بايد دښځې سره په حج کې ملګری وي، دهغه لپاره شرط دادی چې عاقل، بالغ، او مسلمان وي، ځکه کافر داطمينان او اعتماد وړ ندی، او که چيري ښځه په دغه شرايطو سره محرم پيدا نکړي، نو ضرور به بل څوك مکلف کوي چې دهغې لپاره حج وکړي.

۲- که چيري حج نفلي وي نو دهغه لپاره يې دميړه اجازه شرط ده، ځکه په حج کې دميړه حق بيځايه کيږي، په مغني کې راغلي دي: ميړه کولای شي ښځه دنفلي حج نه منع کړي، ابن المنذر وايي: ټول هغه علماء چې زه پرې علم لرم- پدې خبره متفق دي چې ميړه کولای شي ښځه دنفلي حج نه منع کړي، او دا ځکه چې دميړه حق پر ښځې فرض دی، نو ورته روا نده چې هغه پداسي کار سره ضايع کړي چې هغه فرض نه وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه دبادار او مريي په شان[۱] (يعني لکه څنګه چي مريي ته روا ندي چي دبادار فرضي حق په يو غير فرضي کار سره ضايع کړي).

۳- ښځه کولای شي چي دنارينه لپاره (په نيابت کي) حج او عمره وکړي، شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: ښځي ته په اتفاق دعلماوو روا دي چي دبلي ښځي په عوض (نيابت) کي حج وکړي، لور يي وي او که بيله هغه نه بل څوك، او همدارنګه دڅلورو امامانو (ابو حنيفه، مالك، شافعي، او احمد) او اکثرو علماوو په نظر ښځي ته روا دي چي دسړي لپاره (په نيابت کي) حج وکړي، لکه څنګه چي پيغمبر ﷺ دخثعمي دقبيلي ديو ښځي په جواب کي چي ويل يي: يا رسول الله! پر بندګانو باندي دالله ﷻ دحج فريضه زما په پلار هم فرض شوې ده پداسي حال کي چي هغه زوړ او سپين ږيری، نو پيغمبر ﷺ هغي ته امر وکړ چي دخپل پلار په عوض (نيابت) کي حج وکړي، سره لدې چي دنارينه احرام دښځي تر احرام

(۱) المغني ۳/ ۲۴۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کامل دی[۱].

۴- که چيري ښځې ته پداسي حال کي حيض يا نفاس راشي چي حج ته روانه وي، نو که داحرام په وخت کي وي، نو دا به دنورو پاکو ښځو په شان احرام تړي، ځکه داحرام دتړلو لپاره پاکوالی شرط ندی.

په مغني کي (ابن قدامه) وايي: او لنډه خبره داده چي دښځو لپاره دنارينه وو په شان داحرام په وخت کي غسل کول روا دي، ځکه دا هم يو دحج دافعالو نه دی، او غسل کول دحائضې او نفاس داره ښځې لپاره زيات دتاکيد وړ دی، نظر په هغه حديث چي پدي باره کي راغلی دی، جابر رضی الله عنه وايي: حَتَّى أَتَيْنَا ذَا الْحُلَيْفَةِ فَوَلَدَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ مُحَمَّدَ بْنَ أَبِي بَكْرٍ فَأَرْسَلَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَيْفَ أَصْنَعُ؟ قَالَ: «اغْتَسِلِي وَاسْتَثْفِرِي بِثَوْبٍ وَأَحْرِمِي»[۲].

ترجمه: تر څو چي مونږ وذو الحليفي ته راغلو، نو له اسماء بنت عميس نه محمد بن ابو بکر پيدا (تولد) شو، نو پيغمبر ﷺ

---

(۱) مجموع الفتاوی ۱۳/۲۶.

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته یې سړی واستوه چې پوښتنه ځنې وکړي چې څه وکړم؟ پیغمبر ﷺ ورته وویل: غسل وکړه، او (دوینې په ځای کې) کومه ټوټه کېښېږده، او احرام وتړه. او له ابن عباس رضي الله عنهما له پیغمبر ﷺ نه روایت کوي چې فرمایي: «النُّفَسَاءُ وَالْحَائِضُ إِذَا أَتَــيَا عَلَى الْوَقْتِ يُحْرِمَانِ وَيَقْضِيَانِ الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا غَيْرَ الطَّوَافِ بِالْبَيْتِ»[1].

ترجمه: نفاس داره او حائضه ښځه چې کله ومیقات[2] ته راشي نو دواړه به احرام تړي، او دکعبې دطواف نه بغیر به نور ټول (دحج او یا عمرې) اعمال په ځای کوي. او پیغمبر ﷺ وعائشې ته امر وکړ چې دحج داحرام لپاره غسل وکړي پداسې حال کې چې هغه حائضه وه[3].

او دحائضې او نفاس داره ښځې داحرام لپاره په غسل کې حکمت دادی چې (دبدن) نظافت او صفایي یې وشي، او بد

---

(۱) ابو داود روایت کړی ی.

(۲) میقات هغه معین ځای ته وایي چې هلته احرام تړل کیږي، او له هغه نه باید بیله احرامه څوك تیر نشي.(ژباړن)

(۳) المغني ۲۹۳/۳-۲۹۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بويـي يـي لاړه شـي کـوم چي دخلکو ديوځای کيدو په وخت نورو ته دتکليف سبب ګرځي، او نجاست يي له مينځه لاړ شي. او که چيري ورتـه داحرام په حالت کي حيض يا نفاس راشي نو داحرام لـپاره څـه نقصـان نلري، او پـه خـپل احـرام کـي بـه پاتـه وي، او داحـرام دممـنوعـاتو نه به ځان ساتي، او دکعبي طواف به نه کوي تـر څو چي له حيض او نفاس نه پاکي شي او غسل وکړي، او که دعـرفات ورځ راشـي او دوی پاکـي شـوي نه وي او دعمري احرام يـي تړلـی وي چـي وروسته بـيا له هغـې سره حـج هـم وکـړي، نو دوی بـه دعـمري داحـرام برسـيره دحـج احـرام تـړي (دحـج نيـت بـه کوي) نو پدې سره به ددوی حج دقراَن(۱) حج وګرځي.

او دلـيل يـي دادی چـي عائشـې رضی الله عنها دعـمري احـرام تړلـی وو او حـيض يـي راغـی، نـو پيغـمبر ﷺ پداسـي حـال کـي ورغلـو چـي هغـې ژړل، پيغـمبر ﷺ وويــل: «مَا يُبْكِيكِ؟ لَعَلَّكِ نُفِسْتِ؟ قَالَتْ: نَعَمْ، قَالَ: هَذَا شَيْءٌ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ

---

(۱) دقراَن حـج هغـه دی پـه کـوم کـي چـي عمـره او حـج په يوه احرام او يوه نيت سره وکړي شي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

افْعَلِي مَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لاَ تَطُوفِي بِالْبَيْت»(۱).

ترجمه: ولي ژاړې، شايد چي حيض به دي راغلی وي؟ هغې وويل: هو، پيغمبر ﷺ وفرمايل: دا شی الله ﷻ دادم ؑ په لوڼو باندي مقرر کړی دی، نو ته ټول هغه افعال په ځای کړه کوم چي يو حاجي يي کوي، خو دکعبې نه طواف مه کوه. او دجابر رضي الله عنه په حديث کي چي بخاري او مسلم روايت کړی وايي: او پيغمبر ﷺ عائشې رضي الله عنها ته پداسي حال کي ورغلی چي هغې ژړل، نو پيغمبر ﷺ وفرمايل: «مَا شَأْنُك؟» قَالَتْ: شَأْنِي أَنِّي قَدْ حِضْتُ، وَقَدْ حَلَّ النَّاسُ وَلَمْ أَحْلِلْ وَلَمْ أَطُفْ بِالْبَيْت، وَالنَّاسُ يَذْهَبُونَ إِلَى الْحَجِّ الآنَ، فَقَالَ: «إِنَّ هَذَا أَمْرٌ كَتَبَهُ اللَّـهُ عَلَى بَنَات آدَمَ فَاغْتَسِلِي ثُمَّ أَهِلِّي بِالْحَجِّ»، فَفَعَلَتْ وَوَقَفَتْ الْمَوَاقِفَ حَتَّى إِذَا طَهَرَتْ طَافَتْ بِالْكَعْبَة وَالصَّفَا وَالْمَرْوَة، ثُمَّ قَالَ: «قَدْ حَلَلْت مِنْ حَجِّك وَعُمْرَتك جَمِيعًا».

ترجمه: تاته څه پېښ شوي؟ هغې وويل: زما حيض راغی، او ټولو خلکو ځانونه حلال کړي دي (دعمري احرامونه يي

---

(۱) بخاري اومسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاص کړي دي)، او ما لا ځان ندی حلال کړی، او نه مې دکعبې طواف کړی دی، او خلك اوس حج ته روان دي، نو پيغمبر ﷺ وفرمايل: دا شی الله ﷻ دادم ؑ په لوڼو مقرر کړی دی، نو ته غسل وکړه، او بيا احرام وتړه، نو هغې احرام وتړی، او ټول افعال يې په ځای کړل، تر څو چې پاکه شوه نو بيا يې دکعبې طواف وکړ او دصفا ومروا سعي يې وکړه، نو پيغمبر ﷺ وفرمايل: (اوس نو) له حج او عمرې دواړو څخه حلاله شوې (ووتلې).

علامه ابن القيم وايي: صحيح او صريح احاديث پدې دلالت کوي چې عائشه رضی الله عنها اول دعمرې احرام تړلی وو او بيا چې کله يې حيض راغی نو پيغمبر ﷺ ورته امر وکړ چې دحج احرام وتړي، نو پدې سره يې حج دقران حج وګرځيد، نو ځکه خو پيغمبر ﷺ ورته وويل: «يَكْفِيكِ طَوَافُكِ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ لِحَجِّكِ وَعُمْرَتِكِ»(۱).

ترجمه: دکعبې (يو) طواف او دصفا او مروا (يوه) سعي ستا دحج او عمرې (دواړو) لپاره تاته کفايت کوي.

(۱) تهذيب السنن ۲/۳۰۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- کوم کارونه چي ښځه يي بايد داحرام تړلو په وخت کي وکړي: ښځه بايد دنارينه په شان داحرام په وخت کي غسل وکړي، او دنوکونو په اخيستلو، او ويښتانو لري کولو او بد بويي ورکولو (خوشبويي وهلو) سره ځان پاك کړي، تر څو بيا داحرام په حال کي دې شيانو ته ضرورت پيدا نکړي، ځکه چي هغه وخت بيا دا کارونه کول ممنوع دي، او که چيري دغو شيانو ته ضرورت نه وو نو کول يي حتمي ندي، او نه هغه داحرام دخصوصياتو څخه دي، او پروا نلري چي پداسي عطرونو سره ځان خوشبويه کړي چي تيز بوی ونلري، لکه عائشه رضي الله عنها چي وايي: كُنَّا نَخْرُجُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى مَكَّةَ فَنُضَمِّدُ جِبَاهَنَا بِالسُّكِّ الْمُطَيَّبِ عِنْدَ الإِحْرَامِ فَإِذَا عَرِقَتْ إِحْدَانَا سَالَ عَلَى وَجْهِهَا فَيَرَاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَلاَ يَنْهَانَا[۱].

ترجمه: مونږ به دپيغمبر ﷺ سره (ومکي) ته تللو او داحرام تړلو په وخت کي به مو په خپلو تنديو (وچولی) باندي مشك وهل، نو کله چي به له مونږ نه ديوې (بدن) خولې شو نو مشك به يي پر مخ راتوی شول، او هغه به پيغمبر ﷺ ليدل خو له هغه

---

(۱) ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه يې نه منع کولو.

شوکاني وايي: دپيغمبر ﷺ سکوت ددې کار په جواز او روا والي دلالت کوي، ځکه چې هغه ديو ناروا او باطل کار باندې چپ نه پاتې کيږي[1].

۶- داحرام دنيت سره به هغه څادري (بوقره) او نقاب ليري کړي چې اغوستي يې وي، او بوقره او نقاب هغه دي چې مخ پټوي او په هغه کښې دسترګو لپاره سوري وي چې ښځه له هغه نه ګوري، دليل يې دبخاري دا حديث دی: «لا تنتقب المحرمة»، يعني: احرام تړونکې ښځه به نقاب نه اچوي، او څادري خو له نقاب نه هم زياته ده. او همدارنګه به دستکلي (دستکشې) هم ليري کوي که يې مخکې له احرام نه اغوستي وي، او دستکشې هر هغه شي ته وايي چې دلاسونو دپټولو لپاره په لاسونو اغوستل کيږي. او کله چې ښځه دبيګانه نارينه وو سره مخامخ شي نو خپل مخ به بيله نقابه او څادري نه په کوم بل شي لکه پوړنۍ او يا جامې سره پټوي، او همدارنګه له بيګانه نارينه وو نه به خپل لاسونه بيله دستکلو نه په بل شي

(۱) نيل الاوطار ۱۳/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه خپله جامې سره پټوي، ځکه دښځې مخ او لاسونه عورت ګڼل کيږي، چې له بيګانه نارينه وو نه يې پټول فرض دي، که داحرام په حالت کې او يا په بل حالت کې.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: ښځه ټوله عورت ده، نو ځکه ورته روا دي چې دځان دپټولو لپاره جامې واغوندي، او دکجاوې له سيوري نه استفاده وکړي، خو پيغمبر ﷺ ښځه له نقاب او دستکلو اچولو نه منع کړې ده، او دستکلې هغه پوښونو ته وايي چې لاسونو ته اغوستل کيږي، او که ښځه خپل مخ پداسې جامه سره پټ کړي چې له مخ سره نه نښلي، نو دا په اتفاق (دعلماوو) سره روا ده، خو که له مخ سره نښليده نو صحيح داده چې دا هم روا ده، او ښځه مکلفه نده چې په لرګي يا لاس اويا بل شي سره جامه له خپل مخ نه ليرې کړي (تر څو له مخ سره يې ونه نښلي)، ځکه پيغمبر ﷺ دښځې مخ او لاسونه يو شانتې ګڼلې دي، او دواړه دنارينه دبدن په شان دي نه دهغه دسر په شان، او دپيغمبر ﷺ ښځو به په خپلو مخونو جامه اچول بيله دې چې دهغه ليرې والي په نظر کې ونيسي، او له علماوو نه هيڅ يوه له پيغمبر ﷺ نه ندي نقل کړي چې هغه فرمايلي دي: «إِحْرَامُ الْمَرْأَةِ فِي وَجْهِهَا».

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: دښځي احرام دهغي په مخ کي دی، بلکه دا دسلفو[(١)] دبعضي علماوو قول دی.

علامه ابن القيم وايي: له پيغمبر ﷺ نه يوه کلمه هم په احرام کي دښځي دمخ دلوڅولو په فرضيت کي نده راغلي، او يوازي له نقاب نه منع راغلي ده.. او بيا وايي: له اسماء رضي الله عنها نه روايت دي چي هغي به داحرام په حال کي خپل مخ پټاوه، او عائشه رضي الله عنها وايي: كَانَ الرُّكْبَانُ يَمُرُّونَ بِنَا وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مُحْرِمَاتٌ فَإِذَا حَاذَوْا بِنَا سَدَلَتْ إِحْدَانَا جِلْبَابَهَا مِنْ رَأْسِهَا عَلَى وَجْهِهَا فَإِذَا جَاوَزُونَا كَشَفْنَاهُ[(٢)].

ترجمه: سواره خلک به زمونږ له خوا نه تيريدل پداسي حال کي چي مونږ به دپيغمبر ﷺ سره په احرام کي وو، نو کله چي به زمونږ سره مخامخ او نژدي شول نو زمونږ نه هري يوې به خپل څادر (پوړنۍ) دسر لخوا نه پر خپل مخ باندي را ځوړند کړ، او چي کله به له مونږ نه تير شول نو بيا به مو مخ لوڅ کړ.

---

(١) سلف: وصحابه وو، تابعينو، تبع تابعينو او نورو داسلام داول عصر امامانو او سترو علماوو ته ويل کيږي.(ژباړن)

(٢) ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو ای مسلماني احرام تړونکې خوري پوه شه چي تا ته دمخ او لاسونو پټولو اجازه نشته په هغه څه سره چي خاص دهغه لپاره جوړ (گنډل) شوي وي، لکه نقاب او دستکلې (دستکشي)، او په تا باندي فرض دي چي له بيگانه (نا محرمه نارينه وو نه خپل مخ او لاسونه په خپل پوړني، يا جامي، او يا بل شي سره پټ کړې، او دداسي شي لکه لرگی، پټکی او يا بل څه استعمالول چي پوړنی له مخ نه ليري کړي تر څو ورسره ونه نښلي، دا کوم شرعي اصل نلري.

۷- وښځي ته روا دي چي داحرام په حال کي دخپلي خوښي سره هر نوع کالي واغوندي، چي زينت او ښکلا پکښي نه وي، او دنارينه وو دکاليو سره مشابهت ونلري، او نه داسي تنگ وي چي دبدن اندامونه وښيي، او نه داسي نازك وي چي بدن نه پټوي، او نه داسي لنډ وي چي پښي او لاسونه يې ترينه راووځي، بلکه ازاد پلن او ډبل کالي به وي.

ابن المنذر وايي: علماء پدي باندي اتفاق لري چي داحرام لرونکي ښځي لپاره دقميص، پرتوگ، څادر، او موزې اچول روا دي[۱].

(۱) المغني ۳۲۸/۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ښځي تـه ضروري نـده چي کـوم معيـن او خـاص رنګک - مـثلاً زرغـون رنـګک- کالـي واغونـدي، بلکـه هغـه رنګونـه بـه اختيـاروي کوم چي معمولاً ښځي اغوندي لکه سور، زرغون، او تـور، او کـولاى شي چـي يـو رنـګک جامـي پـه بـل رنګک جامو سره بدلي کړي.

۸- او ښځـي تـه سنت دي چـي داحرام نه وروسته په دومره ټيټ اواز سره لبيك ووايي چي يوازي يي خپله واوري. ابن عبد البر وايي: علماء اتفاق (اجماع) لـري دښځي لپاره سنت طريقه داده چـي خـپل اواز پورتـه نکـړي، يـوازي بـه يـي خـپل ځـان تـه اوروي، او دفتـنې دډار او ويـري پـه وجـه ورتـه اواز پورتـه کـول مکـروه دي، نـو ځکـه خو ورته اذان کول او اقامت ويل روا ندي، او پـه لمانځـه کـي بـه (دسهوي پـه صـورت کـي وامـام تـه) دفـتح ورکولـو او خـبرولو لپاره لاسونه ټکوي (پړقکوي)، او (دنارينه وو پـه شان بـه) تسبيح نـه وايي[(۱)].

۹- پـه ښځـي بـاندي پـه طـواف کـي پـوره ستر کـول او ځـان پټـول فـرض دي، او دا چـي اواز بـه نـه پورتـه کـوي، او ستر ګـي بـه

---

(۱) المغني ۲/ ۳۳۰-۳۳۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(له حرامو کتلو څخه) ساتي، او دنارينه وو سره به ډکې نه وهي يعني ګنه به نه جوړوي، خصوصاً دحجر اسود او رکن يماني په حصه کي، او دکعبي څخه ليري دمطاف[1] په اخيري حصه کي له نارينه څخه ګوښه طواف کول ورته بهتر او افضل دي له هغه طواف نه چي دنارينه وو په ازدحام کي يي وکعبي ته نژدي وکړي، ځکه له نارينه وو سره ځنګ او ډکي وهل (يعني ګنه جوړول) حرام دي، پدي چي هغه دفتني سبب ګرځي، او وکعبي ته نژدي والي او دحجر اسود مچول دواړه دامکان په صورت کي سنت دي، نو دسنت لپاره به حرام او ناروا کار نکوي، بلکه پداسي حالت کي هغه دښځي په حق کي سنت ندي، او هغې ته سنت طريقه داده چي کله ورته مخامخ شي يوازي اشاره ورته وکړي.

امام نووي وايي: زمونږ علماء وايي: وښځو ته دحجر اسود مچول مستحب ندي، او حتى مسه کول (لاس وروړل) هم ورته مستحب ندي، مګر په هغه حالت کي چي مطاف (دطواف ځاى) دشپي لخوا او يا بل وخت کي خالي وي، ځکه پدي کي

---

(۱) مطاف: دکعبي شاوخوا هغه منطقي ته وايي چي خلګ پکښي طواف کوي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښځو او دنورو خلکو لپاره تکليف دی[۱].

او په مغني کي وايي: وښځي ته په شپه کي طواف کول مستحب دي، ځکه په هغه کي دښځي ستر زيات وي، او ازدحام هم کم وي، نو کولای شي چي وکعبي ته نژدي شي او حجر اسود مسه کړي[۲].

۱۰- په مغني کي وايي: دښځو طواف او دهغوی (دصفا او مروا) سعي ټوله د(عادي) تګ په شکل ده، ابن المنذر وايي: دعلماوو پدي اتفاق دی چي په ښځو باندي دکعبي په طواف (په اولو دريو دَورو) او صفا ومروا کي منډه وهل (رَمَل) نشته، او نه پري اوږه لوڅول (اضطباع) شته، ځکه له هغه نه مقصد دطاقت او قوت ښکاره کول دي، او دا دښځو په حق کي نشته، ځکه دهغوی لپاره ستر پکار دی، او په منډه وهلو ږو اوږو لوڅولو کي دبدن لوڅيدل دي[۳].

۱۱- دحج هغه اعمال چي بايد حائضه ښځه يي وکړي، او

---

(۱) المجموع ۳۷/۸.

(۲) المغني ۳۳۱/۳.

(۳) المغني ۳۹۴/۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه چي بايد ويي نکړي تر څو پاکه شي: حائضه ښځه دحج اعمال ټول تر سره کولای شي، لکه احرام تړل، په عرفات ودريدل، مزدلفي ته تلل، دجمرو ويشتل، خو دکعبي طواف به نکوي تر څو چي پاکه شي، څکه عائشه رضی الله عنها چي کله يي حيض راغی نو پيغمبر ﷺ ورته وفرمايل: «افْعَلِي مَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لاَّ تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَطْهُرِي»[1].

ترجمه: ټول هغه افعال په ځای کړه کوم چي يو حاجي يي کوي، خو دکعبي طواف مه کوه، تر څو چي پاکه شي. او دمسلم په روايت کي داسي راغلي دي: «فَاقْضِي مَا يَقْضِي الْحَاجُّ، غَيْرَ أَنْ لا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَغْتَسِلِي».

ترجمه: ټول هغه افعال په ځای کړه کوم چي يو حاجي يي کوي، خو دکعبي طواف مه کوه، تر څو چي غسل وکړي.

شوکاني وايي: پدي حديث کي دحائض ښځي لپاره دطواف کولو څخه ښکاره منع راغلي ده تر څو چي وينه يي بنده شي او غسل وکړي، او منع (او نهي) دفساد او باطليدو

---

(۱) بخاري اومسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقاضا کوي، نو دحائضې ښځې طواف کول باطل دي، او دا داکثره علماوو قول (نظر) دی[١].

او دصفا ومروا په مينځ کې به سعي هم نکوي، ځکه سعي دطواف څخه وروسته وي، او پيغمبر ﷺ هيڅکله مخکې له طواف نه سعي نده کړې.

امام نووي وايي: فرعي مسأله: که څوك له طواف نه مخکې سعي وکړي نو زمونږ په نزد يې سعي نه صحيح کيږي، او دا داکثرو علماوو قول دی، او مخکې مو ووېل چې ماوردي پدې مسأله کې دعلماوو اجماع نقل کړيده، او دا دمالك او ابو حنيفه او احمد مذهب هم دی، او ابن المنذر له عطاء او داهل حديث له بعضې علماوو نه نقل کړي دي چې نومړې سعي صحت لري، دا قول زمونږ علماوو له عطاء او داود نه نقل کړی دی.

زمونږ دليل دادی: چې پيغمبر ﷺ دطواف نه وروسته سعي وکړه، او ويې فرمايل: «لِتَأْخُذُوا عَنِّي مَنَاسِكَكُمْ».

---

(١) نيل الاوطار ٤٩/٥.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: خپل دحج اعمال او مناسك لما نه واخلی (لما نه يي زده کړی)، او دابن شريك رضی الله عنه حديث چي وايي: خَرَجْتُ مَـعَ النَّبِيِّ ﷺ حَاجًّا فَكَانَ النَّاسُ يَأْتُونَهُ فَمنْ قَائِلٍ: يَا رَسُولَ اللَّه، سَعَيْتُ قَبْلَ أَنْ أَطُوفَ، أَوْ قَدَّمْتُ شَيْئًا أَوْ أَخَّرْتُ شَيْئًا، فَكَانَ يَقُولُ: «لاَ حَرَجَ، لاَ حَرَجَ إِلاَّ عَلَى رَجُلٍ اقْتَرَضَ عِرْضَ رَجُلٍ مُسْلِمٍ وَهُوَ ظَالِمٌ، فَذَلِكَ الَّذِي هَلَكَ وَحَرِجَ»[(۱)].

تـرجمه: زه دپيغمبر ﷺ سره مي دحج لپاره سفر وکړی، نو خلك ورتـه راتلل، چا بـه ويـل: ای رسول الله له طواف نه مخکي مي دصفا ومروا سعي وکړه، او يا مي څه شی وروسته وکړی، او يـا مـي مخکـي وکـړی، نـو پيغمبر ﷺ بـه ويـل: چـي هيـڅ پروا (ګناه) نشـته، مګـر پـه هغه چا باندي چي ديو مسلمان حق (او يا دهغـه عزت) يـي پـه ظلـم سره واخيست (او پايمالـه يـي کړ)، نو همـدا شـخص هـلاك شـو او پـه ګـناه کي ولويدی. نو پدي حديث کـي ددي خبري چي وايي: لـه طواف نه مخکي مي سعي وکړه،

(۱) ابـو داود پداسي سند سره روايت کړی چي دسند راويان يي ټول دبخاري او مسلم له راويانو نه دي ما سوا داسامه بن شريك څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنی داده چې دطواف قدوم نه وروسته او له فرض طواف نه مخکې مې سعي وکړه، او خطابي هم دحدیث همداسې معنی کړیده[۱].

زمونږ استاذ شیخ محمد الامین الشنقیطي رحمت الله علیه په خپل تفسیر کې وایي: پوه شه چې اکثر علماء پدې نظر دي چې سعي یوازې له طواف نه وروسته صحیح کیږي، نو که له طواف نه مخکې سعي وکړي داکثره علماوو په نظر صحیح نده، چې له هغه جملې څلور امامان هم دي، او ماوردي او نورو پدې باره کې دعلماوو اجماع نقل کړې ده، او بیا یې دنووي مخکینی قول او دهغه لخوا دابن شریك دحدیث جواب یې ذکر کړ، او بیا وایي: نو هغه دا خبره: چې مخکې له طواف نه (مې سعي وکړه) یعنې: مخکې له فرضي طواف نه چې رکن دی، او دا ددې نفي نکوي چې سعي به یې دطواف قدوم[۲] نه وروسته

---

(۱) المجموع ۸/۸۲.

(۲) طواف قدوم: هغه طواف دی چې دعمرې او یا دحج دټولو اعمالو نه مخکې کیږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي وي کوم چي رکن ندی[١].

په مغني کي وايي: سعي دطواف تابع ده، او له هغه نه مخکي طواف کولو نه بغير صحيح نده، نو که له طواف نه مخکي يي سعي وکړه نه صحيح کيږي، او دا دمالك، شافعي، او احنافو نظر دی، او عطاء وايي: (له طواف نه مخکي سعي) روا ده، او له احمد نه روايت دی چي وايي: که يي په هيره سره وکړه، روا ده، او په قصد سره وي نده روا، ځکه له پيغمبر ﷺ نه چي کله دهيري او ناپوهي په صورت دتقديم او تاخير پوښتنه وشوه، نو فرمايل به يي: چي «لاحرج» يعني څه پروا او ګناه نشته.

او داول قول دليل دادی چي پيغمبر ﷺ له طواف نه وروسته سعي کړي ده، او بيا يي فرمايلي دي: «لِتَأْخُذُوا عَنِّي مَنَاسِككُمْ» يعني: له مانه دخپل حج مناسك او اعمال واخلی او زده يي کړی[٢].

---

(١) اضواء البيان ٥/٢٥٢.

(٢) المغني ٥/٢٤٠.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو له مخکي خبرو نه دا معلومه شوه چي په کوم حديث چي داول قول خاوندان استدلال کوي او وايي چي سعي له طواف نه مخکي روا ده، نومړي حديث پدي خبره دلالت نکوي، ځکه حديث دوه احتماله لري: يا خو حديث دهغو کسانو په باره کي دی چي دفرضي طواف نه مخکي سعي وکړي، خو له هغه نه مخکي يي دطواف قدوم لپاره سعي کړي وي، نو سعي يي له طواف نه وروسته راغله (نه مخکي)، او يا دهغه کسانو په باره کي دی چي په هيره او ناپوهي سره بيله قصده (له طواف نه مخکي سعي وکړي).

او ما پدي مسأله کي پدي وجه اوږد بحث وکړ، چي اوس داسي کسان پيدا شويدي چي دطواف نه مخکي مطلقاً سعي کول روا بولي او پدي سره فتوا ورکوي، والله المستعان.

پاملرنه:

که ښځي ته له طواف نه وروسته حيض راشي، نو پدي حالت کي به سعي کوي، ځکه دسعي لپاره پاکوالی او اودس شرط ندی، په مغني کي وايي: اکثره علماء دا نظر لري چي دصفا او مروا دسعي لپاره اودس شرط ندی، او لدي جملي نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

عطاء، مالك، شافعي، ابو ثور، او احناف دي.. او بيا وايي: ابو داود وايي: ما له احمد نه اوريدلي دي چي ويل يي: کله چي ښځه د کعبي طواف وکړي، او بيا حيض ورته راشي، نو دصفا او مروا سعي دي وکړي، بيا دي منی ته ولاړه شي، او له عائشي او ام سلمه رضي الله عنها نه روايت دی چي دوی دوو ويلي دي: کله چي ښځه د کعبي طواف او دوه رکعته لمونځ وکړي، او بيا يي حيض راشي، نو دصفا او مروا سعي دي وکړي، دا خبره اثرم روايت کړيده[(۱)].

۱۲- وښځو ته له مزدلفي نه دضعيفه او کمزوره حاجيانو سره يو ځای دسپوږمۍ دلويدو نه وروسته راوتل، او منی ته په ررسيدو سره لوی شيطان ويشتل روا دي، تر څو په ازدحام (ګڼه ګوڼه) کي ګير نشي.

موفق ابن قدامه په مغني کي وايي: څه باك نشته چي ضعيفه حاجيان او ښځي مخکي له مزدلفي نه ووځي، او عبد الرحمن بن عوف او عائشه رضي الله عنها له هغو کسانو نه وو

---

(۱) المغني ۵/۲۴۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي خپل دکور کمزوري به يي مخکي ومنى ته استول، او دا دعطاء، ثوري، شافعي، ابو ثور، او احنافو قول دى، او زمونږ له معلومات سره ځوك ددي خبري مخالف نشته، او پدي كي دهغوى لپاره اسانتيا او دازدحام دتكليف نه خلاصون، او دپيغمبر ﷺ دسنت متابعت دى[۱].

امام شوكاني وايي: دلائل پدي دلالت كوي چي دشيطانانو ويشتلو وخت دهغه چا لپاره چي رخصت[۲] ورته نه وي دلمر ختلو نه وروسته دى، او دچا لپاره چي رخصت او اجازه شوي وي لكه ښځي او ضعيفه او كمزوري حاجيان، نو هغوى ته دلمر ختلو نه مخكي روا دى[۳].

امام نووي وايي: شافعي او دمذهب علماء وايي: دښځو او نورو ضعيفه حاجيانو لپاره سنت طريقه داده چي له مزدلفي نه

---

(۱) المغني ۲۸۶/۵.

(۲) رخصت دې ته وايي چي شريعت دتكليف او عذر په وجه په حكم كي اسانتيا راولي، لكه د ښځو او ضعيفو كسانو لپاره د مزدلفې څخه په نيمه شپه كي راوتل او شيطانان ويشتل.(ژباړن)

(۳) نيل الاوطار ۷۰/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومنی ته دنیمي شپې نه وروسته او له سهار نه مخکي لاړ شي، تر څو دخلکو دبير وبار (ګڼي) نه مخکي لوی شيطان وولي[1]، او بيا يي پدي باره کي راغلي احاديث ذکر کړل.

۱۳- ښځه به دحج او عمري داحرام نه دوتلو لپاره به دخپل سر ويښته دګوتو دسرو په اندازه لنډوي، او دسر خرَيل (کَلَول) ورته روا ندي، او دګوتو سرونه دګوتي دلوړ (اوچت) بند نه پورته حصه ده.

په مغني کي وايي: دښځي لپاره شرعي طريقه دويښتانو لنډول دي، نه خريل، او پدي کي دعلماوو اختلاف نشته. ابن المنذر وايي: علماوو پدي اتفاق کړی دی، او دا ځکه چي خريل دښځي په حق کي مُثلَه[2] ګڼل کيږي، له ابن عباس نه روايت دی وايي: پيغمبر ﷺ فرمايي: «لَيْسَ عَلَى النِّسَاءِ حَلْقٌ، إِنَّمَا عَلَى

---

(۱) المجموع ۱۲۵/۸.

(۲) مُثلَه: دي ته وايي چي دچا يو اندام پري کړي شي، لکه غوږ، پوزه، او لاس.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

النِّسَاءِ التَّقْصِيرُ»[۱].

تـــرجمه: پر ښځو باندي (دويښتو) خريل نشته، پر ښځو باندي يوازي (دويښتو) لنډول دي.

علي رضی الله عنه وايي: نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تَحْلِقَ الْمَرْأَةُ رَأْسَهَا[۲].

تـــرجمه: پيغمبر ﷺ ښځه دخپل سر خريلو (کلولو) نه منع کړيده. او احمد به ويل: ښځه دهري کوڅۍ نه دګوتي دسرونو په اندازه لنډوي، او دا دابن عمر، شافعي، اسحاق، او ابو ثور قول (نظر) دی. ابو داود وايي: له احمد نه مي اوريدلي چي پوښتنه ځني وشوه چي آيا ښځه به ټول سر نه کمَوي؟ (يعني له ټولو نه به دګوتو دسرونو په اندازه اخلي؟) ويل يي: هو، ويښته به دسر مخي ته راټول کړي، او بيا به دويښتو دسرونو نه دګوتو دسرونو په اندازه اخلي او لنډوي به يي[۳].

---

(۱) ابو داود روايت کړی دی.

(۲) ترمذي روايت کړی دی.

(۳) المغني ۵/ ۳۱۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امـام نـووي وايي: علماء پدي خبره متفق دي چي ښځه دسر په خـريلو سـره مکلفـه نده، بلکه دهغي لپاره يوازي دسر ويښتـه لنډول دي... ځکـه (خـريل) دهغـي په حق کـي بدعـت دی او پـه هغه کي مُثله هم ده(۱).

۱۴- حائضـه ښځـه چـي کله اخيرنی شيطان وولي او ويښتـه لنډ کړي، نـو لـه احرام نـه وځـي (حلالـيږي)، او کـوم شـيان چـي داحـرام په وخت کي پري حرام وو، هغه ورته روا کيږي، خو ميړه ته لانـده روا، نـو هغـه بـه لـه ځان سـره ديـو ځـای کـيدلو تـه نـه پريږدي، تـر څو چـي فرضـي طواف وکړي، او کـه په دغه حالت کـي جماع او يوځـايوالی ورسره وکړي نو فديه پري لازميږي، او هغـه يـو پسـه په مکـه کي حلالـول او دحـرم پـه مسـکينانو بـه يـي تقسيموي، ځکه دا کار داول حلالوالي(۲) نه وروسته شوی دی.

(۱) المجموع ۸/ ۱۵۰-۱۵۴.

(۲) اول حلالوالـی هغـه دی چـي دفرضـي طواف نـه مخکـي ځـان لـه احرام نـه وباسـي، او دوهـم او اخيرنی حلالوالـی هغـه وخـت وي چـي فرضـي طواف وکړي، او ټول مناسك او اعمال يي پوره شي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵- که ښځي ته دفرضي طواف نه وروسته حيض راشي، نو په هغي باندي درخصت طواف[۱] نشته، او کولای شي چي هر وخت وغواړي سفر وکړي، عائشه رضي الله عنها وايي: حَاضَتْ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ بَعْدَ مَا أَفَاضَتْ قَالَتْ: فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّه ﷺ فَقَالَ: «أَحَابِسَتُنَا هِيَ؟» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّهَا قَدْ كَانَتْ أَفَاضَتْ وَطَافَتْ بِالْبَيْتِ، ثُمَّ حَاضَتْ بَعْدَ الإِفَاضَةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «فَلْتَنْفِرْ إِذَنْ»[۲].

ترجمه: صفيه د حيي لور ورسته لدي چي فرضي طواف يي وکړ حيض يي راغی، نو دا خبره مي وپيغمبر ﷺ ته وکړه، نو ويي فرمايل: آيا هغه مونږ له سفر کولو نه راګرځوي؟ ورته ومي ويل: ای رسول الله هغې فرضي طواف کړی دی، او بيا يي دطواف نه وروسته حيض راغلی دی، نو ويي فرمايل: نو بيا خو دي سفر وکړي.

---

(۱) طواف وداع هغه طواف چي دمکي څخه دوتلو نه مخکي کيږي، او بيا وحرم ته نه راځي، او هغه ته (طواف وداع) هم وايي.(ژباړن)

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ابن عباس روايت دی وايي: وخلکو (حاجيانو) ته امر شوی چي اخيرنی کار به يي دکعبي طواف وي، خو له حايضي ښځي نه دا کار تخفيف شوی دی (يعني په هغه مکلفه نده)[۱]،

او همدارنګه وايي: پيغمبر ﷺ حايضي ښځي ته دا اجازه کړي ده چي له طواف وداع نه مخکي له مکي نه ووځي، که يي فرضي طواف کړي وي[۲].

امام نووي وايي: ابن المنذر ويلي دي: او اکثره علماء په همدي نظر دي، لکه: مالك، اوزاعي، ثوري، احمد، اسحاق، ابو ثور، ابو حنيفه او نور[۳].

په مغني کي وايي: دا دښارونو[٤] داکثره علماوو نظر دی.

او وايي: او دنفاس داره ښځي حکم دحايضي په شان دی، ځکه

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۲) احمد روايت کړی دی.

(۳) المجموع ۲۸۱/۸.

(٤) دښارونو نه مراد: مکه، مدينه، کوفه، بصره، او بغداد دي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنفاس او حيض احکام په فرضياتو او مُسقِطاتو[١] کي يو شان دی[٢].

١٦- ښځي ته له مَحرَم سره دمسجد نبوي زيارت دلمونځ او دوعا کولو لپاره مستحب دی، خو دپيغمبر ﷺ دقبر زيارت ورته روا ندی، ځکه دا دقبرونو له زيارت نه منع شويده.

شيخ محمد بن ابراهيم ال الشيخ رحمت الله عليه دسعودي عربستان مفتي وايي: او صحيح خبره داده چي ښځه دپيغمبر ﷺ له زيارت نه منع ده، له دوو وجهو نه:

اول: عام دلائل (پدي باره کي)، او منع چي کله عامه وي نو هيچا ته يي تخصيص کول بيله دليل نه روا ندي، او (دمنعي علت (دکوم له وجهي نه چي ښځه له دقبرونو دزيارت نه منع شويده) پدي مساله کي موجود دی...[٣].

---

(١) مُسقِطات هغه شيانو او اسبابو ته وايي چي کوم شرعي حکم ساقط کړي.(زياړن)

(٢) المغني ٣/٤٦١.

(٣) مجموع فتاوى الشيخ محمد بن ابراهيم ال الشيخ ٣/٢٣٩.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيخ عبد العزيز بن باز رحمت الله عليه دپيغمبر ﷺ دزيارت كولو په باره كي دهغه چا لپاره چي دمسجد نبوي زيارت وكړي وايي: او دا زيارت يوازي دناريـنه وو لپاره روا دى، او دښځو لپاره دهيڅ قبر زيارت روا ندى، لكه څنګه چي دپيغمبر ﷺ نه راغلي دي چي هغه په هغه ښځو لعنت ويلى دى چي دقبرونو زيارت كوي، او په هغو كسانو چي په قبرونو باندي مسجدونه جوړوي، او څراغونو او شمعونه پكښي بلَوي.

اما مديني منوري ته پدي قصد تلل چي په مسجد نبوي كي لمونځ او دوعا او نور طاعتونه چي په نورو مسجدونو كي روا دي- وكړي، نو دا دټولو لپاره روا دي[١].

---

(١) التحقـيق والايضاح لكثير من مسائل الحج والعمرة والزيارة على ضوء الكتاب والسنة ص١٩.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل

دمشترک ژوند او ښنکاح دعقد ختمولو مربوط احکام

الله ﷻ فـرمايي: ﴿وَمِـنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًـا لِّتَسْـكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ [د الروم سورت: ۲۱ آيت].

ترجمه: او دالله ﷻ (دقـدرت) لـه نښـو (څخه دادي) چي تاسو تـه يـي ستاسـو لـه جنس نـه ښځي پيدا کړي، تر څو لـه هغوی سره آرام پـيدا کـړی، او ستاسو په مينځ کي يي مينه او مهرباني پيدا کړيده، بيشـکه پـدي کـي (دالله دقـدرت) نښـي دي دهغه کسانو لپاره چي (دالله په مخلوقاتو) کي فکر کوي.

او فرمايـي: ﴿وَأَنكِحُـوا الْأَيَـامَى مِـنكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ [د النور سورت: ۳۲ آيت].

تـرجمه: او واده (نکـاح) کـړی بـي خاونده ښځي او بي ښځو سړي، او نـيک خويـه مـريان او مينځـي خپل، که (هغوی) فقيران

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نو الله به له خپل فضل نه هغوی غنيان کړي، او الله دلوی فضل خاوند او ډير پوه دی.

امام ابن کثير رحمت الله عليه وايي: دا په واده کولو سره امر دی، او بعضي علماء هغه په هر هغه چا چي قدرت يي لري فرض ګڼي، او پدي حديث استدلال کوي: «يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنِ اسْتَطَاعَ مِنكُمْ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وِجَاءٌ»، بخاري او مسلم له ابن مسعود نه روايت کړی دی.

ترجمه: ای ځوانانو څوك چي له تاسو نه دجماع کولو توان (او دهغه مصارف او خرچه) ولري، نو واده دي وکړي، ځکه هغه سترګي (له حرامو نه) پټوي، او (دانسان) فرج او شرمګاه (له حرامو) نه ساتي، او څوك چي توان ونلري، نو روژه دي ونيسي، ځکه هغه دده لپاره (له حرامو نه) دساتني وسيله ده.

او بيا يي دا خبره وکړه چي واده دغني کيدلو سبب دی، ځکه الله ﷻ فرمايي: ﴿إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ﴾، او دابو بکر الصديق ﷺ دا وينا يي ذکر کړه چي وايي: دالله دامر اطاعت وکړی چي تاسو ته يي په نکاح کولو امر کړی، تر څو هغه خپله وعده تاسو ته پر ځای کړي، او غنيان به مو کړي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ﷻ فرمايي: ﴿إِن يَكُونُوا فُقَرَاء يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾.

ابن مسعود وايي: غنى او ثروت په نكاح كي ولټوى، الله ﷻ فرمايي: ﴿إِن يَكُونُوا فُقَرَاء يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾، ابن جرير روايت كړى، او بغوي هم له عمر ﷺ نه همداسي روايت كړى دى[1].

شيخ الاسلام ابن تيمه وايي: الله ﷻ مومنانو ته نكاح كول او طلاق وركول، او دطلاق شوي ښځي سره دوباره نكاح كول رواكړيدي وروسته لدي نه چي بل ميړه يي كړى وي، او نصرانيانو[2] په يو بل باندي نكاح كول حرام كړيدي، او چا چي يي نكاح روا كړي، نو طلاق يي ورته ندى روا كړى، او يهودو[3] طلاق روا كړى، خو هغه طلاق شوي ښځه چي له بل ميړه سره يي نكاح كړي وي، نو دهغه نكاح كول داول ميړه لپاره روا نه بولي، او په نصرانيانو كي طلاق نشته، او يهودو

---

(۱) تفسير ابن كثير ۵/۹۴-۹۵، د دار الاندلس چاپ.
(۲) نصرانيان دعيسى عليه السلام د دين پيروانو ته ويل كيږي.(ژباړن)
(۳) يهود دموسى عليه السلام د دين پيروانو ته ويل كيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

كي كه ښځه له طلاق نه وروسته بل ميړه وكړي، نو بيا داول ميړه لپاره رجوع كول او دوباره دهغې په نكاح كول روا نه بولي، او الله ﷻ مومنانو ته پورتني دواړه كارونه روا كړيدي[۱].

امام ابن القيم رحمت الله عليه دجماع دفوائدو په باره كي چي دنكاح دمقصدونو نه يو مقصد دى داسي وايي: ځكه جماع په اصل كي ددريو اصلي مقصدونو لپاره ده:

اول: دنسل ساتل، او دانساني اصل ساتل تر څو هغه عدد پوره شي كوم چي الله ﷻ يي پدي دنيا پيدا كيدل غواړي.

دويم: دهغه اوبو ويستل كوم چي دننه پاتي كيدل يي ټول بدن ته زيان رسوي.

دريم: شهوت پوره كول، او لذت اخيستل، او د(نكاح) دنعمت په خوند پوهيدل.

نو په واده كي ډيري لويي ګټي شته چي له ټولو نه زياتي مهمي ګټي دادي:

په هغه كي له زنا ځخه ليري والى، او دحرامو ځخه دسترګو ساتل دي.

---

(۱) مجموع الفتاوى ۳۲/۹۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داولاد پيداكيدل، او دنسب ساتل.

دميړه او ښځي په مينځ كي سكون او روحي ارامي مينځ ته راتلل.

دميړه او ښځي تر مينځ تعاون او همكاری دصالح او نيكي كورنۍ جوړول، كومه چي داسلامي ټولني په جوړښت كي يوه مهمه خښته ده.

دميړه لخوا نه دښځي سرپرستي او حفاظت، او دښځي لخوا دكور كارونه كول، او په ژوند دخپلي وظيفي په صحيح او طبيعي ډول پر ځاى كول، نه هغسي چي دښځي او ټولني دښمنان وايي چي ښځه دكور نه بهر كار كي دسړي سره يو شانتي شريكه ده، نو ځكه خو يي ښځه له كور نه وويستله، او له خپلي اصلي او طبيعي وظيفي نه يي محرومه كړه، او دهغي كار يي بل چا ته وسپاره، چي پدي ډول دكورنۍ نظم ګډوډ شي، او دميړه او ښځي په مينځ كي دغلط فهمي او مشكلاتو درامينځ ته كيدلو سبب وګرځي، چي دهغه په وجه په اكثره وختونو كي دوى په خپلو كي سره جلا شوي او بيل شوي، او يا خو دمشكلاتو او مصيبتونو او جنجالونو سره يو ځاى پاته دي.

زمونږ استاذ محمد امين الشنقيطي وايي: پوه شه -الله دي ما او تا ته دهغه څه توفيق راكړي چي هغه يي خوښوي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرې راضي دي- چې دا دکفارو غلط او شوم نظر او داحساس، عقل، اسماني وحي، او دالهي شريعت مخالف فکر چې وايي ښځه او نر په ټولو احکامو او ډګرونو کې سره برابر دي، چې پدې نظر کې دومره فساد او دټولنې دنظم خرابوالی او ګډوډ کېدل دي چې له هيچا نه پټ ندي، مګر هغه چا نه چې دبصيرت سترګې يې الله ړندې کړې وي، او دا ځکه چې الله ﷻ ښځې ته خاص خويونه او صفتونه ورکړي چې په هغه سره کولای شي دټولنې دجوړولو په بيلابيلو اړخونو کې داسې برخه واخلي چې هغه دنورو لپاره نه ښايي، لکه دماشوم په ګېډه کېدل، لنګېدل، ماشوم ته شودې ورکول، داولادونو تربيه کول، دکور خدمت کول، او دکور کارونه لکه پخلی، اوړه ميشتول، جارو کول، او داسې نور، او دبشري ټولنې لپاره دداسې خدمتونو کول په کور کې دننه او د خپل پت، عزت، شرف، اخلاقو او انساني ارزښتونو په ساتلو سره دنارينه دهغه خدمتونو نه کم ندي کوم چې يې له کور نه بهر سرته رسوي. نو ددې جاهلانو او پست مشريه کافرانو او ددوی دپيروانو دا ګمان غلط دی چې وايي: ښځه دنارينه په شان دکور نه بهر دکار کولو حق لري، سره لدې چې ټولو ته معلومه ده- چې ښځه دحَمَل (چې ماشوم يې په ګېډه کې وي)، او ماشوم ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشودو ورکولو او نفاس په وخت کي نشي کولای داسي کار وکړي چي معمولي تکليف پکښي کي وي، نو که چيري دا او ميړه يي له کور نه ووځي، نو دکور کارونه لکه دوړو ماشومانو ساتل، او دتي ماشوم ته شودي ورکول، دناريينه لپاره چي کله له کار نه راشي دخوراك څښاك برابرول، دا ټول کارونه به ضايع او په ځاى پاتي شي، او که چيري ددي کارونو لپاره يو کس په مزدوري راوستل شي نو دا کس به پدي کور کي دهماغه ښځي په شان (دبهر له کار نه) بيکاره پاتي شي له کوم نه چي دکور ښځه تښتيدلي وه، نو نتيجه به هماغه اولنۍ خبره وي، سربيره پر دي چي دښځي په وتلو او کار کولو کي ددين او اخلاقو او عزت برباديده هم دي (۱).

نو اى مسلماني خوري له الله نه وويريږه او په دغه مغرضانه او چلناکه افکارو مه تيروځه، ځکه دهغو ښځو واقعيت کوم چي په دغسي افکارو غوليدلي ډير ښه شاهد دي ددي افکارو په فساد او ناکامي باندي، او تجربه ډير ښه دليل دی.

مسلماني خوري که ته ښه ځواني لرې نو دواده کوښښ

(۱) اضواء البيان ۴۲۲/۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه، او هغه دتعليم دتکميل په وجه او يا دکار او وظيفي په وجه مه ځنډوه، بې شکه کامياب واده کي ستا نيبختي او وراحت دی، او هغه د هر تعليم او وظيفي عوض دی، او دهغه نه هيڅ تعليم او وظيفه ځومره چي اوچته هم وي نشي عوض کيدلای. خپل دکور خدمت وکړه، او اولادونه تربيه کړه، او همدا ستا دژوند اساسي او ګټوره وظيفه ده. له هغه نه سوا په بل کار پسي مه ګرځه، ځکه بل هيڅ کار دهغه ځای نه نيسي، او دصالح سړي سره دواده کولو نه ډډه مکوه، ځکه پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِ إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ دِينَهُ وَخُلُقَهُ فَزَوِّجُوهُ إِلاَّ تَفْعَلُوا تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الأَرْضِ وَفَسَادٌ عَرِيضٌ»[۱].

ترجمه: که تاسو ته داسي ځوك (دنکاح کولو لپاره) راشي چي ديانت او اخلاق يي ستاسو خوښ وي، نو هغه ته ښځه ورکړی، که دا کار ونکړی نو په ځمکه کي به دلوی فساد او فتني سبب شي.

دښځي په واده کي دهغي نظر اخيستل:

کومه ښځه چي په نکاح ورکول کيږي له دريو حالاتو نه بهر

---

(۱) ترمذي روايت کړی، او هغه يي دشواهدو په لرولو سره حَسَن بللی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وي: يا به ډيره وړه پيغله[۱] وي، او يا به بالغه پيغله وي، او يا به واده کړې وي، او دهري يوي لپاره بيل حکم دی:

۱- وړه پيغله نجلۍ: پدي کي دعلماوو اختلاف نشته چي پلار يي کولی شي چي بيله دهغې د اجازې نه هغه واده کړي، ځکه چي هغه دنظر خاونده نده، او ابو بکر الصديق ﷺ خپله لور عائشه رضي الله عنها وپيغمبر ﷺ ته په نکاح کړه پداسي حال کي عمر يې شپږ کاله وو، او دنهو کالو وه چي ورسره کوروالی وشو[۲].

امام شوکاني وايي: نومړي حديث پدي دلالت کوي چي پلار ته روا دي خپله لور له بلوغ نه مخکي په نکاح ورکړي، او همدارنګه وايي: او پدي کي دليل دی چي دوړې انجلۍ لوی سړي سره نکاح روا ده، او په همدي سره بخاري عنوان اينبی او بيا يي دعائشي مخکينی حديث ذکر کړی دی، او په فتح الباري کي يي پدي خبره دعلماوو اجماع نقل کړي ده[۳].

---

(۱) پيغله نجلۍ هغه ده چي چا ورسره جماع نه وي کړي، او په فقهي اصطلاح کي (باکره) ورته وايي.(ژباړن)

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۳) نيل الاوکار ۶/۱۲۸-۱۲۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مغني کي وايي: ابن المنذر ويلي دي: ټول هغه علماء چي پري خبر يو پدي خبره متفق دي چي پلار ته دوړي نجلۍ په نکاح ورکول مناسب سړي ته روا دي[۱].

زه وايم: او دا چي ابو بكر الصديق ﷺ عائشه رضي الله عنها دشپږ کلنۍ په عمر کي پيغمبر ﷺ ته په نکاح کړه، پدي کي په هغو کسانو باندي ډير شديد رد دی کوم چي دوړي نجلۍ ورکول ولوی سړي ته ناروا او ناوړه کار بولي او په بده سترګه ورته ګوري، چي دا يوازي ددوی دجهالت او بدنيتۍ علامه ده.

۲- بالغه پيغله: دهغي له اجازي نه بغير نه په نکاح کيږي، او چيوالی دهغي اجازه ده، لکه چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «وَلَا تُنْكَحُ الْبِكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ» قَالُوا: يَا رَسُولَ الله، فَكَيْفَ إِذْنُهَا؟ قَالَ: «أَنْ تَسْكُتَ»[۲].

ترجمه: پيغله نه په نکاح کيږي تر څو اجازه تري واخيستل شي، صحابه وو وويل: ای رسول الله دهغي اجازه به څنګه وي؟ ويي فرمايل: چي چوپه پاتي شي. نو اجازه اخيستل يي حتمي

(۱) المغني ۴۸۷/۶.
(۲) بخاري اومسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، کـه څه هـم پـلار يـي پـه نکـاح ورکړي، او همـدا دعلمـاوو ددوو قولونو نه صحيح قول دی.

علامه ابـن القـيم وايي: او دا داکثرو علماوو قول دی، او دا دابو حنـيفه مذهب او پـه يـوه روايـت داحمـد قـول دی، او همـدا قـول مونـږ دالله ديـن ګڼـو، او پـه بـل قـول بـاور نلـرو، او همـدا دپيغمبر ﷺ دحکم او امر ونهي مطابق دی[۱].

۳- واده شـوي ښځـه[۲]: دهغـي بيله اجازي په نکاح ورکول صحيح نـدي، او اجـازه يـي پـه ويَلـو سره ده، داسي نه لکه پيغله چي اجازه يي په سکوت او چوپتيا سره وي.

پـه مغنـي کـي وايـي: دعلمـاوو پـه مينځ کي هيڅ اختلاف نه ګـورو چـي دواده شـوي ښځـي اجـازه پـه ويَلـو سـره ده، ځکـه ژبـه دزړه نـه تعبـير کـوي، او هماغـه معتـبره پـه هر هغه ځای کي چي اجازي اخيستلو ته ضرورت وي[۳].

شـيخ الاسـلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: نه ښايي چي

---

(۱) زاد المعاد في هدي خير العباد ۹۶/۵.

(۲) واده شـوي ښځـه نـه مقصد هغـه ښځـه ده چي جمـاع ورسـره شوي وي، او هغه ته په فقهي اصطلاح کي (ثيبه) وايي.(ژباړن)

(۳) المغني ۴۹۳/۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوك ښځه دهغې داجازې نه بغير په نكاح وركړي، لكه څنګه چي پيغمبر ﷺ امر كړى دى، كه يي خوښه نه وه، نو په زوره به په نكاح نه وركول كيږي، خو وړه پيغله پلار كولاى شي چي بيله اجازي يي په نكاح وركړي، او دهغې رايه نشته، او بالغه واده شوي ښځه بيله اجازي په نكاح وركول ناروا دي كه پلار وي او كه بل څوك، او پدي سره دمسلمانانو اجماع ده، او همدارنګه بالغه پيغله هم بيله دهغې داجازي نه په نكاح وركول دپلار او نيكه نه بغير بل چا ته روا ندي دټولو مسلمانانو په اجماع سره، او دپلار او نيكه لپاره بهتره ده چي اجازه يي واخلي.

علماء دواده شوي ښځي په اجازه اخيستلو كي اختلاف لري چي آيا فرض ده او كه مستحب؟

صحيح داده چي فرض ده، او دښځي په ولي[1] فرض دي چي دهغې په نكاح وركولو كي دالله ﷻ وويريږي، او وګوري چي كوم سړي ته چي يي وركوي ايا دهغې سره مناسب دى او كه نه؟ څكه ښځه خو دهغې د مصلحت لپاره وده وي، نه دځان

---

(۱) دښځي ولي هغه څوك دى چي دښځي واك او صلاحيت ورسره وي، لكه پلار، نيكه او يا ددوى په شان نور.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمصلحت لپاره[۱].

دښځي په نکاح ورکولو کي دولي شرط والی او دهغه حکمت:

ښځي ته دمناسب خاوند داختيار حق ورکول پدي معنی ندی چي هغه هر رنګي وغواړي هماغسي سړي سره واده وکړي، که څه هم يکي ددي دکورنۍ او يا خپلوانو لپاره ضرر هم وي، بلکه دا په خپل ولي پوري تړلې ده چي دهغې داختيار په هکله به غور کوي او په کار کي به ورته لارښوونه کوي، او دنکاح تړلو کار به يي په غاړه اخلي، نو دا به پخپله دځان نکاح نه تړي، که يي داسي وکړه نو نکاح يي باطله ده، لکه څنګه چي دعائشي رضی الله عنها په حديث کي راغلي دي: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَكَحَتْ نَفْسَهَا بِغَيْرِ إِذْنِ وَلِيِّهَا فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ..».

ترجمه: هره هغه ښځه چي دولي له اجازي بغير خپل ځان په نکاح کړي، نو نکاح يي باطله ده، نکاح يي باطله ده، نکاح يي باطله ده. ترمذي وايي: دا حديث حَسَن دی، او ترمذي، ابو داود، نسائي او ابن ماجه کي راغلي دي: «لا نِكَاحَ إِلاَّ بِوَلِيٍّ».

---

(۱) مجموع الفتاوی ۳۲/۳۹-۴۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: نكاح بيله ولي نه نشته (صحت نلري)، نو دا دوه حديثه او كوم چي په همدي معنى راغلي دي پدي دلالت كوي چي نكاح بيله ولي نه صحيح نده، ځكه اصل په نفي كولو كي د (شرعي) صحت نفي كول دي، او ترمذي وايي: پدي حديث علماوو عمل كړى، لكه عمر، علي، ابن عباس، ابو هريره او نور، او همدا ډول دتابعينو دفقهاوو نه نقل شوي دي چي وايي: بيله ولي نكاح صحت نلري، او دا دشافعي، احمد او اسحاق قول دى[۱].

په واده كي داعلان لپاره دښځو دريې وهل:

دښځو لپاره دريي وهل مستحب دي تر څو دواده اعلان وشي او خبر يي خپور شي، او دا به يوازي دښځو په مينځ كي وي، او ساز او سرود اسباب، او سندرو ويونكو ښځو آوازونه به ورسره نه وي، خو دښځو لخوا دشعر او ترانو ويل پدي مناسبت سره چي نارينه يي وانه وري پروا نلري، پيغمبر ﷺ فرمايي: «فَصْلُ مَا بَيْنَ الْحَلالِ وَالْحَرَامِ الدُّفُّ وَالصَّوْتُ فِي

---

(۱) المغني ۴۴۹/۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

النِّكَاحِ»[۱].

ترجمه: دحلال او حرامو په مينځ كي توپير او علامه په واده كي دريي وهل او آوازونه ويل دي.

شوكاني وايي: دا ددي دليل دی چي په واده كي دريي وهل او په لوړ اواز سره څه شيان ويل لكه: مونږ تاسو ته راغلو، مونږ تاسو ته راغلو او داسي نور، روا دي، خو نه هغه سندري چي شر تري پاريږي، او دښكلا او ناروا شيانو او يا شرابو توصيف او بيان پكښي كي وي، چي دا په واده او بيله واده په بل ځای كي هم حرام دي، او همدارنګه نور ناروا لهو ولعب هم حرام دي[۲].

ای مسلماني خوري دواده لپاره دسرو زرو او جامو په اخيستلو كي له حده تيری مكوه، ځكه دا د هغه اسراف څخه شميرل كيږي له كوم نه چي الله ﷻ منع كړيده، او فرمايلي دي چي دهغه خاوندان نه خوښوي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ تُسْرِفُواْ

(۱) بخاري، ترمذي، ابن ماجه، او نسائي روايت كړی، او ترمذي هغه حَسَن بللی دی.
(۲) نيل الاوطار ۶/ ۲۰۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾.

ترجمه: او اسراف مکوی، بیشکه هغه اسراف کونکي نه خوښوي. نو تا ته ښايي چي له اعتدال نه کار واخلي او له بيځايه فخر او سيالي کولو نه ځان وساتي.

پر ښځي د میړه اطاعت کول فرض، او نافرماني کول حرام دي:

مسلماني خوري په تا د میړه اطاعت کول په نیکو کارونو کي فرض دي، ابو هریره ﷺ وايي چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «إِذَا صَلَّتْ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا وَحَفِظَتْ فَرْجَهَا وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا دَخَلَتْ الْجَنَّةَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَتْ»[1].

ترجمه: کومه ښځه چي خپل پنځه وخته لمونځ وکړي، او خپله فرضي مياشت روژه ونيسي، او دخپل میړه اطاعت وکړي، او دخپل پت حفاظت وکړي، نو جنت به د هري دروازي نه چي وغواړي ننوځي.

له ابو هريره عنه رضی الله نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «لاَ يَحِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلاَّ بِإِذْنِهِ

---

(۱) ابن حبان په خپل (صحيح) کي روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَلاَ تَأْذَنَ فِي بَيْتِه إِلاَّ بِإِذْنِه»[۱].

ترجمه: ښځې ته دمېړه په حضور کې روژه نيول روا ندي، مګر دهغه په اجازه سره، او دمېړه کور ته به څوك نه پرېږدي مګر دمېړه په اجازه سره.

او له ابو هريره ﷺ نه روايت دی چې پيغمبر ﷺ فرمايي:
«إِذَا دَعَـا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَلَمْ تَأْتِه فَبَاتَ غَضْبَانَ عَلَيْهَا لَعَنَتْهَا الْمَلاَئِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ»[۲].

ترجمه: کله چې مېړه خپله ښځه وخپل بستر ته وغواړي، او هغه ورته رانشي، او مېړه يې ترينه په خفګان شپه تيره کړي، نو ملائکې به پر هغې باندې تر سهاره پورې لعنت وايي.

او له ابو هريره ﷺ نه روايت دی چې پيغمبر ﷺ فرمايي:
«وَالَّـذِي نَفْسِـي بِيَدِهِ مَا مِنْ رَجُلٍ يَدْعُو امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَتَأْبَى عَلَيْهِ إِلاَّ كَانَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ سَاخِطًا عَلَيْهَا حَتَّى يَرْضَى عَنْهَا».

ترجمه: زما دې په هغه ذات قسم وي چې زما نفس (روح

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.
(۲) بخاري او مسلم او نورو روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يـي پـه لاس کـي دی، داسـي سړی به نه وي چي خپله ښځه وخپل بستر تـه راوبولـي، او هغـه يـي ونـه منـي، مګـر هغـه ذات چي پـه اسـمان کـي دی پـر هغـې بانـدي بـه پـه غـضب او قهر وي تر څو چي ميړه څني راضي شي.

او پـه ښـځـي بـانـدي مـيړه حـق لـري چـي د کـور سرپرسـتي او خدمـت يـي وکـړي، او دهغـه بـي اجـازي لـه کـور نـه ونـه وځـي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا»[۱].

تــــرجمه: او ښځـه دمـيړه د کـور سرپرسـته ده او دخـپل لاس لانـدي امورو نه مسئوله ده، او همدارنګه ميړه پر ښځي حق لري چـي د کـور کـار ورتـه وکـړي او خادمـي راوستلو ته يي اړ نکړي، چـي بيـا دهغـي سره پـه تکلـيف وي، او دهغـي پـه وجه ځان او يا اولاد ته يي خطر متوجه شي.

شـيخ الاسـلام ابـن تيمـيه رحمـت الله عليه وايـي: د الله ﷻ دا قــول: ﴿فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ﴾ [د النساء سورت: ۳٤ آيت].

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: نو صالحي او نيکي ښځې (هغه دي کومې چې دميړه) اطاعت کونکي (فرمان وړونکي)، او دالله په (توفيق او حفاظت سره (دميړه) په غياب کې (دهغه دمالونو او اسرارو) ساتونکې وي. دا آيت دلالت کوي پدې باندې چې پر ښځې دميړه اطاعت فرض دی، لکه دکور خدمت کول، ورسره سفر کول، ځان ورته په هر وخت کې دهغه طلب ته تيارول، او داسې نور، او د پيغمبر ﷺ سنت هم په همدې دلالت کوي[۱].

علامه ابن القيم وايي: کوم کسان چې په ښځې باندې دميړه خدمت فرض بولي داسې استدلال کوي: چې دا کار دالله ﷻ دخطاب او دې آيت نازولو په وخت دخلکو په مينځ کې دعرف او عادت سره سم پيژندل شوی کار وو، اما دښځې لخوا دکور کار نه کول، او دا چې ميړه يې خدمت وکړي، او جارو وهل، غنم اوړه کول، اوړه ميشته ول، کالي وينځل، او دکور فرشول، او دکور نور کارونه کول، نو دا دمُنکَراتو او ناوړه کارونو څخه ګڼل کيږي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ [د البقره سورت: ۱۲۸ آيت].

---

(۱) مجموع الفتاوی ۳۲/ ۲۶۰-۲۶۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او له ښځو لپاره له عرف او عادت سره سم هماغه شان حقوق دي کوم چي په هغوی دي، او فرمايي: ﴿الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ﴾ [د النساء سورت: ۳٤ آيت].

ترجمه: نارينه په ښځو باندي حاکم دي. نو که ښځه د ميړه خدمت ونکړي، بلکه ميړه د هغي خدمت وکړي نو بيا به ښځه پده باندي حاکمه وي. او بيا وايي: بلکه الله ﷻ په ميړه باندي د ښځي نفقه او کالي او ځای ورکول د هغې سره د مشترك ژوند او د هغې د خدمت په مقابل کي فرض کړيدي کوم چي ميړه يي د ښځي نه لاس ته راوړي، فرض کړي ده. او بل دا چي هغه عقدونه چي له شرطونو نه خالي وي، نو هغه د عرف او عادت سره سم اجراء کيږي، او (د نکاح په باره کي) عرف او عادت دادی چي ښځه به خدمت او د کور د ننه کارونه په غاړه اخلي. او بيا (د خپلي وينا په ادامه کي) وايي: چي پدي کار کي د لوی حيثيت والا او ټيټ حيثيت والا، او د مالداري او غريبي ښځي په مينځ کي فرق نشته، ځکه چي فاطمه رضي الله عنها چي د ټولو ښځو نه زيات شرافت ورپه برخه وو، د خپل ميړه خدمت يي کاوه، او پيغمبر ﷺ ته يي د خدمت او کار له وجهي شکايت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړ، خو هغه يي شکايت وانه وريدی[(١)].

سوال: که ښځه وګوري چي ميړه يي ورسره خوښ ندی، او دا غواړي چي ورسره پاتي شي، نو دا به ددي مشکل دحل لپاره څه کوي؟

جواب: الله ﷻ فرمايي: ﴿وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِن بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَن يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ﴾ [د النساء سورت: ١٢٨ آيت].

ترجمه: که کومه ښځه په خپل ميړه پوه شي چي سرکښي ورسره کوي او مخ ځني ګرځوي (بي پروايي ورسره کوي)، نو څه باك نشته که هغوی په خپلو کي سره روغه وکړي، او روغه (له تېولو نه) بهتره ده.

حافظ ابن کثير وايي: که دښځي سره دا ويره وي چي ميړه به نفرت ځني وکړي او يا مخ ځني وګرځوي، نو کولای شي چي له خپلو بعضو حقوقو نه لکه نفقه يا جامي يا شپه تيرول او يا داسي نورو نه تيره شي، او ميړه ته هم روا ده چي ورنه ويي مني، نه ښځي ته پدي کي څه باك شته او نه دميړه لپاره په

---

(١) الهدي النبوي لابن القيم ٥/١٨٨-١٨٩.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قبلولو کي څه باك شته، څکه الله ﷻ فرمايي: ﴿فَلاَ جُنَاْحَ عَلَيْهِمَا أَن يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ﴾.

ترجمه: نو څه باك نشته که هغوی په خپلو کي سره روغه وکړي، او روغه (له تهولو نه) غوره ده.، او دروغي دغوره والي معنی داده چي هغه له جدا کيدو نه غوره ده... او بيا (ابن کثير دسوده بنت زمعه رضي الله عنها قصه ذکر کړه، چي کله مشکل لوی شو او پيغمبر ﷺ له هغي نه دجدا کيدو اراده وکړه، نو هغې روغه ورسره وکړه، چي خپله شپه به وعائشي رضي الله عنها ته ورکړي، خو له هغي نه به نه جدا کيږي، نو پيغمبر ﷺ دا روغه تري ومنله، او هغه يې له ځان سره وساتله[۱].

سوال: که چيري ښځه له ميړه سره خوښه نه وي او غواړي ځني جلا شي نو څه بايد وکړي؟

جواب: الله ﷻ فرمايي: ﴿فَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ﴾ [د البقره سورت: ۱۲۹ آيت].

ترجمه: که وويريدلاست چي دوی دواړه (ښځه او ميړه) به

---

(۱) تفسير ابن کثير ۲/۴۰۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دالله ﷻ احكام په ځاى نكړي، نو كوم عوض چي ښځي (دطلاق په مقابل كي ميړه ته) وركړى دى، دهغه (په اړه) دوى دواړو لره څه ګناه نشته.

حافظ ابن كثير په خپل تفسير كي وايي: كه چيري دښځي او ميړه په مينځ اختلاف راشي، او ښځه دميړه حقوق په ځاى نكړي، او بد يي راشي، او ګډ ژوند ورسره ګران شي، نو دا كولاى شي چي ميړه ته د مهر نه څه وركړي او ځان ځني خلاص كړي، او پدي باندي هغه ته وركولو كي څه باك نشته، او نه يي په منلو كي پر ميړه څه باك شته[1]، او دي ته (په شريعت كي) خُلع[2] وايي.

سوال: كه ښځه له ميړه نه بيله كوم عذر جلا والى وغواړي، نو هغې ته څه ګناه شته؟

جواب: له ثوبان ؓ نه روايت دى چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ سَأَلَتْ زَوْجَهَا طَلاَقَهَا مِنْ غَيْرِ مَا بَأْسٍ فَحَرَامٌ

---

(۱) تفسير ابن كثير ۴۸۳/۱.

(۲) خُلع دي ته وايي چي ښځه دپيسو او يا بل عوض په مقابل كي له ميړه نه طلاق واخلي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَلَيْهَا رَائِحَةُ الْجَنَّةِ» (۱).

ترجمه: کومه ښځه چي بیله کوم سبب او عذر نه له خپل میړه نه طلاق وغواړي، نو دجنت بوی په هغي باندي حرام دی. او دا ځکه چي طلاق هغه حلال کار دی چي الله ﷻ یې نه خوښوي، او یوازي په دضرورت او حاجت په وخت کي په هغه عمل کیږي، او بیله ضرورته هغه مکروه دی، ځکه چي له هغه نه داسي ضررونه او مشکلات مینځ راځي چي ټولو ته ښکاره دي، او هغه ضرورت چي دهغه په وجه ښځه کولای شي طلاق وغواړي هغه دادی چي میړه ددي (شرعي) حقوق په ځای نکړي، او دښځي په پاتي کیدو کي دهغي لپاره ضرر وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۹ آیت].

ترجمه: نو (پر میړه) په ښه وجه سره (دښځي) ساتل، او یا په نیکۍ سره (دهغي) پریښودل پکار دي، ﴿لِّلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِن نِّسَآئِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَآؤُوا فَإِنَّ اللّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ وَإِنْ

---

(۱) ابو داود او ترمذي روایت کړی، او ابن حبان په خپل (صحیح) کي صحیح ګڼلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَــزَمُواْ الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۶-۲۲۷ آيتونه].

تـــرجمه: دهغـو کسـانو لپاره چي دخپلو ښځو (دجماع کولو نـه) قسـم کـوي، ښايـي څلور مياشـتي انـتظار وکـړي، نـو که يي رجـوع وکـړه (او سره يو ځاى شول)، نو الله ﷻ ښه بخښونکى او ډيـر مهـربان دى، او کـه يي دطلاق اراده او قصـد وکړو نو الله ښه اوريدونکى او ښه عالم دى.

دنکاح دعقد دختميدلو وروسته احکام:

دښځـي او مـيړه پـه مينـځ کـي جـلا والى دوه قسمه دى: اول پـه ژونـد کـي جـلا والـى، او دوهـم دمرګ پـه وجه جـلا والـى، او په دواړو حالـتونو کـي پـر ښځـي عِدّت لازم دى، او عدت دادى چي يـوه معيـنه مـوده (څلـور مياشـتي دجداوالـى وروسـته) بـه انتظار کـوي، او پـدي کـي حکمـت دادى چـي پـه هغـه کـي ديـو مکملـي نکـاح دختميدو حد او اندازه ده، او همدارنګه داولاد نه دښځـي درَحِـم[1] پاکوالى دى، تر څو نوى ميړه يي جماع ورسره ونکړي،

---

(۱) دښځـي (رَحِـم) (يـا بچـى دانـه) هغـه ځـاى دى پـه کـوم کـي چـي دماشـوم پيدا ايښت وي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په نتيجه کي به يي اشتباه مينځ ته راشي او داولاد نسب به ضايع شي، او په هغه کي دنکاح دمخکيني عقد او دجدا شوى ميړه دحق احترام، او دجدا والى په وجه دخفگان او تاثُر اظهار هم دى.

عدت څلور قسمه دى:

اول قسم: دحمل داره ښځي عدت: دهغي عدت دماشوم په پيدا کيدلو سره پوره کيږي، رجعي طلاق[1] يي وي او که بائن، په ژوند کي جلا شوي وي، او که دميړه دمرګ په وجه، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَأُوْلاَتُ الاحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او دحمل داره ښځو عدت تر هغه پوري دى چي ماشوم وزيږوي.

دويم قسم: دهغه طلاقه شوي ښځي عدت چي حيض لري: او دهغي عدت دري مياشتي دى، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلاَثَةَ قُرُوَءٍ﴾ [د البقره سورت: ٢٢٨

---

(١) (رجعي طلاق) هغه دى چي دهغه وروسته ميړه ښځي ته بيله نوي نکاح رجوع کولاى شي، او (بائن طلاق) هغه دى چي ميړه ښځي ته بيله نوي نکاح نه رجوع نشي کولاى.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

آيت].

ترجمه: او طلاق شوي ښځې به دري حيضه انتظار کوي.

دريم قسم: دهغې ښځې عدت چې حيض يې نه وي: او هغه ددوو ښځو په حق کې وي، يو هغه وړه نجلۍ چې حيض يې لانه وي راغلی، او بله هغه زړه ښځه چې دحيض راتلو اميد يې نه وي، نو الله ﷻ ددې دواړو عدت داسې بيان کړيدی: ﴿وَاللاَّئِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللاَّئِي لَمْ يَحِضْنَ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او ستاسو هغه ښځې چې له حيض نه نا اميده وي، که تاسو (دهغوی په باره کې) په شك کې ياست، نو دهغوی عدت دري مياشتې دی، او دهغو ښځو چې حيض نه ورته راځي، يعني دهغوی عدت هم همداشان دی.

څلورم قسم: هغه ښځه چې ميړه يې مړ شوي وي: الله ﷻ يې عدت داسې بيان کړی دی: ﴿وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا﴾ [د البقره سورت: ۲۳٤ آيت].

ترجمه: او کوم کسان چې له تاسو نه وفات کيږي، او ښځې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترينه پاتې شي، ښځې به يې څلور مياشتې او لس ورځې انتظار کوي. نو دا حکم عام دی دهغو ښځو په باره کې چې خلوت ورسره شوی وي او که نه، وړه وي او که لويه (بالغه)، او حملداره ښځه پدې حکم کې نده شامله، ځکه هغه پدې ايت سره بيله شوه: ﴿وَأُوْلاَتُ الاحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او دحمل داره ښځو عدت تر هغه پوري دی چې ماشوم وزيږوي[۱].

کوم شيان چې عدت والا ښځې ته حرام دي:

۱- دهغې دغوښتلو[۲] حکم:

الف- هغه ښځه چې طلاق يې رجعي وي: دعدت والا ښځې غوښتل او طلبګاري کول که په صراحت وي او که په اشاره، حرام دي، ځکه چې هغه دميړه لرونکې ښځې حکم لري، نو هيڅا ته دهغې طلبګاري روا نده، ځکه هغه لاتردې وخته پوري دخپل اول ميړه په نکاح کې ده.

(۱) الهدي النبوي دابن القيم تاليف ۵/۵۹۴-۵۹۵، تحقيق شوی چاپ.
(۲) دغوښتلو نه مقصد له هغې نه دنکاح طلبګاري کول دي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب- هغه ښځه چي طلاق يي رجعي نه وي: دهغي طلبګاري كول صراحتاً حرام دي، او اشارتاً روا دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُم بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاء﴾ [د البقره سورت: ۲۳۵].

ترجمه: او په تاسو باندي څه ګناه نشته دښځو په هغه طلبګاري كي چي تاسو په اشاره او كنايه سره كړيده. او تصريح داده چي په نكاح كولو كي خپله خوښه او رغبت ښكاره كړي، مثلاً ووايي: زه غواړم ستا سره واده وكړم، ځكه چي كيداى شي دښځي حرص او خوښه په نكاح كي ددي سبب شي چي دا دخپل عدت دپوره كيدو دعوه وكړي مخكي لدينه چي هغه فعلاً پوره شوى وي، خو اشاره او كنايه داسي نه وي، ځكه په هغه كي دنكاح كولو صراحت نه وي شوى، ځكه څه ناروا پكي نشته، او دمخكيني آيت (مفهوم مخالف)[1] هم په همدي دلالت

(۱) مفهوم مخالف: په كلام كي دذكر شوى حكم مخالف حكم ته وايي، مثلا په ايت كي ددي خبري بيان شوى دى چي كه دعدت لرونكي ښځي طلبګاري په كنايه سره روا ده، ددي حكم مخالف حكم (يعني مفهوم مخالف) چي په آيت كي ندى ذكر شوى دادى: چي په صريح ډول دنومړي ښځي طلبګاري روا نده.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي. او داشاري مثال دادی چي ووايي: ستا غوندي ښځه مي خوښيږي. او د غير رجعي طلاق والا ښځي ته روا دي چي دکنايي طلبګار ته جواب په اشاره سره ورکړي، خو دصراحت طلبګار ته جواب ويل روا ندي، اما هغه ښځي چي طلاق يي رجعي وي هغه به نه په صراحت او نه اشاره دطلبګار غوښتني ته جواب وايي.

۲- دعدت والا پر ښځي دنکاح عقد تړل ناروا دي: الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ تَعْزِمُواْ عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّىَ يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ﴾ [د البقره سورت: ۲۳۵ آيت].

ترجمه: او نكاح مه تړی تر هغه پوري چي تاكلی (عدت) خپلي اخيري نيتي ته ورسيږي.

ابن كثير وايي: يعني: نكاح مه تړی تر هغه پوري چي عدت ختم شي، او علماوو پدي اجماع کړيده چي دعدت په وخت کي نكاح تړل صحيح ندي [۱].

(۱) تفسير ابن كثير ۵۰۹/۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه مسالې:

اوله مساله: کومه ښځه چي له صحيح خلوت[۱] نه مخکي طلاقه شي پر هغې باندي عدت نشته، الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا﴾ [د الاحزاب سورت: ۴۹ آيت].

ترجمه: ای مومنانو کله چي مومني ښځي په نکاح کړی او بيا طلاق ورکړی مخکي لدينه چي ورسره يوځای شی، نو تاسو لره په هغوی باندي کوم عدت نشته چي تاسو دهغه شمار وکړی او حساب يي کړی.

ابن کثير په خپل تفسير کي وايي: دا دعلماوو په مينځ کي يوه اتفاقي خبره ده چي ښځه که دخلوت نه مخکي طلاقه شي پر هغې باندي عدت نشته، نو کولای شي چي سمدستي دچا

(۱) صحيح خلوت: دي ته وايي چي ميړه دښځي سره له نکاح نه وروسته په يوه کوټه کي داسي يوازي شي چي بل څوک موجود نه وي، او دجماع کولو څه ممانعت هم نه وي، نو داسي خلوت دجماع حکم لري، که څه هم جماع يي نه وي کړي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره چې وغواړي واده وكړي.

دوهمه مسأله: كومه ښځه چې له خلوت نه مخكې طلاقه شي او مهر يې تعين شوى وي، نو هغه دنيم مهر اخيستلو حق لري، او دكومې ښځې لپاره چې مهر نه وي تعين شوى، نو هغه دمتعې[۱] حق لري، چې دخپل وسعې سره سم څه كالي او يا نور شيان ورته وركړي.

او كومه ښځه چې دخلوت نه وروسته طلاقه شي، نو هغه دپوره مهر حق لري، الله ﷻ فرمايي: ﴿لاَّ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن طَلَّقْتُمُ النِّسَاء مَا لَمْ تَمَسُّوهُنُّ أَوْ تَفْرِضُواْ لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتِّعُوهُنَّ عَلَى الْمُوسِعِ قَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدْرُهُ﴾ [د البقره سورت: ۲۳۶ آيت].

ترجمه: په تاسو څه ګناه نشته كه ښځې مو طلاقې كړې مخكې لدې نه چې جماع ورسره وكړى او (دمهر) اندازه ورته تعين كړى، او دوى لره متعه وركړى، پر غني سړي دخپلې وسعې په اندازه او پر ناداره سړي باندې دخپلې وسعې په اندازه

---

(۱) متعه: وهغو كاليو او يا نورو شيانو ته وايي چې ميړه يې وخپلې ښځې ته له طلاق نه وروسته دخپلې وسعې په اندازه دهغې دخوشحالولو لپاره وركوي، او دا هله وي چې دښځې مهر نه وي تعين شوى.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(دمتعي ورکول لازم دی)، تر دي آيته پوري: ﴿وَإِن طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ﴾

[د البقره سورت: ۲۳۷ آيت].

ترجمه: او که مو هغوی ته طلاق ورکړ مخکي لدينه چي جماع ورسره وکړی، او هغوی لره مو (دمهر) اندازه تعين کړي وي، نو نيم مهر به (ورکوی) له هغه (مهر) نه چي تاسو تعين کړی دی. يعني ای دښځو خاوندانو په تاسو باندي څه ګناه نشته که خپلي ښځي له جماع او مهر تعينولو نه مخکي طلاقي کړی، که څه هم په هغي کي دښځو دخفګان او خاطر رنجي ده، نو ځکه خو په متعه کي ددې خفګان جبران دی، او متعه دهر سړي دوسعي په اندازه او له رسم ورواج سره سمه وي، او بيا الله ﷻ دهغي ښځي ذکر وکړی کومي ته چي مهر تعين شوی وي، نو دنيم مهر ورکولو حکم يي وکړی.

حافظ ابن کثير په خپل تفسير کي وايي: دمهر نيموالی په نومړي حالت کي دعلماوو تر مينځ اتفاقي خبره ده او کوم اختلاف دهغه په باره کي نشته[(۱)].

(۱) تفسير ابن کثير ۵۱۲/۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- کومه ښځه چې ميړه يې وفات شوی وي په هغې باندې په عدت کې ښځه شيان حرام دي چې (حداد) ورته وايي:

اول: دعطرو ټول انواع: نه به په بدن عطر وهي او نه په خپلو جامو، او نه به خوشبويه شيان استعمالوي، پيغمبر ﷺ په صحيح حديث کې فرمايي: «وَلاَ تَمُسَّ طِيباً».

ترجمه: او عطر (خوشبويي) مه استعمالوه.

دوهم: دبدن سينګارول: دنکريزي کول او نور دسينګار ټول انواع لکه سترګې تورول، او دمخ مختلف پوډرو استعمالول پرې حرام دی، خو که وسترګو تورولو ته دعلاج لپاره ضرورت پيدا شي، نه دسينګار لپاره، نو څه پروا نلري، نو دشپې به سترګې توروي او دورځې به يې پاکوي، او پروا نلري که سترګې بيله رنجو نه په بل شي سره معالجه کړي چې دسينګار له شيانو نه نه وي.

دريم: دهغو جامو اغوستل چې دسينګار لپاره جوړې شوې وي، خو داسې جامې اغوستلای شي چې عادتاً سينګار پکې نه وي، او دکوم خاص رنګ تعين نشته بلکه درواج سره سم رنګونه به اغوندي.

څلورم: دانګشتری (ګوتي) په شمول دسرو زرو دټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

انواعو استعمال .

پنځم: بيله هغه کور نه چي ددي په موجوديت کي يي ميړه پکښي وفات شوی په بل کور به شپه نه تيروي، او بيله کوم شرعي عذر نه بل کور ته نه ځي، او نه به دمريض پوښتني ته ځي، او نه به دخپل او دوست ليدلو ته ځي، خو دورځي لخوا يوازي دخپلو ضروري کارونو دکولو لپاره وتل ورته روا دي.

او بيله دغو پنځو شيانو نه نور هيڅ شي له هغو شيانو نه ورته ناروا ندی، کوم چي الله ﷻ ورته روا کړي دي.

ابن القيم وايي: وهغي ته دنوکونو اخيستل، دبغل دويښتانو ليري کول، او دهغو ويښتو خريل چي شرعاً مستحب دي، او په سدر (زميو)[١] سره لامبل، او ويښتو زمونځول، ورته روا دي[٢].

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: وهغي ته دحلالو شيانو لکه ميوه، غوښه خوړل، او دروا ځښاکو چښل.. روا دي، او بيا وايي: او دهيځ روا کار کول لکه خامك دوزي، خياطي، اوبدل

---

(١) سدر يا زمي: د بيرو تنکی پاڼو ته وايي چي پخوا به پري خلکو سر، ځان او جامې پري مينځلې.(ژباړن)
(٢) الهدي النبوي ۵۰۷/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نور داسي کارونه چي ښځي يي کوي، دا ټول ورته روا دي، او هغه څه چي دعدت نه مخکي ورته روا وه لکه دضرورت په وخت کي دنارينه وو سره په ستر کي خبري کول، او داسي نور ورته روا دي، او همدا د پيغمبر ﷺ دسنت مطابق هغه طريقه ده کومه چي دصبحابه وو رضي الله عنهم ښځو به دخپل ميړونو دوفات نه وروسته اختياروله[1].

او دا چي عوام خلك وايي: چي له سپوږمۍ نه به مخ پټوي، او دکور بام ته به نه خيژي، دنارينه وو سره به خبري نکوي، او له محرمو نارينه وو نه به مخ پټوي، او نوري داسي خبري دا ټولي بيځايه دي او څه اساس نلري، والله اعلم.

(۱) مجموع الفتاوى ۳۴/۲۷-۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم فصل

دهغو احکامو بيان چي په هغي سره دښځي عزت او عفت خوندي کيږي:

۱- ښځه دسړي په شان (له حرامو نه) دسترګو په پټولو، او دفرج (شرمګاه) په ساتلو ورته امر شوی دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿قُــل لِّلْمُؤْمِــنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَـــى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ۞ وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ﴾ [د النور سورت: ۳۰-۳۱ آيتونه].

ترجمه: (ای پيغمبره) ووايه مومنانو ته چي پټي کړي سترګي خپلي (له ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوي) خپل (له حرامو نه)، دا دوی لره ډير پاکيزه (او ګټور) دی، الله ډير ښه خبر دی په هغه څه چي دوی يي کوي، او (ای پيغبره) ووايه مومنو ښځو ته چي پټي کړي سترګي خپلي (له ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوي) خپل (له حرامو نه).

زمونږ شيخ محمد الامين الشيقيطي رحمت الله عليه په خپل تفسير کي وايي: الله ﷻ مسلمانو نرو او ښځو ته امر کړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی چې خپلې سترګي او فرجونه (له ناروا نه) وساتي، او دفرجونو په ساتلو کي دا هم ده چې له زنا لواطت[۱]، مساحقت[۲]، لوځول، او خلکو ته له ښودلو نه يي وساتي.. او بيا وايي: او الله ﷻ هغه نرو او ښځو لپاره چي پدي آيت سره عمل کوي دبخښني او لوی اجر او ثواب وعده کړي ده، که چيري ورسره هغه کارونه هم وکړي کوم چي داحزاب په سورت کي ذکر شوي دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ﴾ إلى قوله: ﴿وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾ [د الاحزاب سورت: ۳۵].

ترجمه: بيشکه مسلمان نارينه، او مسلماني ښځي... او دخپلو فرجونو ساتونکي نر او ښځي، او دالله ډير يادونکي نر او ښځي، دوی لره الله مغفرت (دګناهونو بخښنه) او لوی اجر او ثواب تيار کړی دی[۳].

---

(۱) لواطت: دي ته وايي چي نر له نر سره دشا لخوا جماع وکړي.(ژباړن)

(۲) معنا به يي لږ وروسته په متن کي راشي.(ژباړن)

(۳) اضواء البيان ۶/۱۸۶-۱۸۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مساحقت دي ته وايي چي يوه ښځه خپل فرج دبلي ښځي له فرج سره ومښي، او دا ډير لوی جرم او ګناه ده چي ددي کار دواړه کونکي دلوی سزا او ادب مستحق دي.

په مغني کي وايي: که چيري دوي ښځي خپل فرجونه يو بل سره ومښي، نو دوی دواړه زناکاره او لعنتي دي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِذَا أَتَتْ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ فَهُمَا زَانِيَتَانِ».

ترجمه: که چيري ښځه دبلي ښځي سره بد فعل (مساحقت) وکړي، نو دوی دواړه زناکاره دي. او هغوی ته دتعزير په شکل سزا ورکول کيږي، ځکه دا داسي زنا ده چي (په شريعت کي) ټاکلي سزا نلري[1].

نو مسلمانه ښځه او خصوصاً ځواني ښځي بايد لدي ناوړه او ناروا کار نه ډډه وکړي.

اما (دناروا شيانو نه) دسترګو پټولو په باره کي ابن القيم وايي: اما دسترګو کتل چي دي نو هغه دشهوت جلبونکي او

---

(۱) المغني ۸/۱۹۸.

او شيخ ابــن تيمــية په مجموع فتاوی ۱۵/۳۲۱ کي وايي: نو پدي سره ساحقه ښځه زناکاره ګڼل کيږي، لکه څنګه چي په حديث راغلي: دښځو سحاق دهغوی زنا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوسـتونكي دي، او دهغـي سـاتل دفـرج سـاتل دي، او چـا چـي خـپلو سـترګو تـه لاره خلاصـه كـړه نـو ځـان يـي لـه هلاكـت سـره مخـامخ كـړ، او پيغمـبر ﷺ فـــرمايي: «يَا عَلِيّ، لاَ تُتْبِعْ النَّظْرَةَ النَّظْرَةَ، فَإِنَّمَا لَكَ الأُولَى».

تـــرجمه: اى علي، (وحرامو شيانو ته) په يو ځلي كتلو پسي بـيا مـه ګـوره، يـوازي اول ځـل كـتل سـتا لـپاره (روا) دي. لـدي كـتلو نه مراد ناڅاپه كتل دي چي بغير له قصد نه وي.. او وايي: پـه مسـند كـي لـه پيغمـبر ﷺ نـه روايت دى فرمايي: «النَّظَرُ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ».

تـــرجمه: دسترګو كـتل دشيطان دغَشُو نه يو زهرجن غَشى دى.. او بـيا وايـي: او كـتل دټولـو هغـو پيښو اساس دى كوم چي انسـان تـه رسـيږي، ځكـه يـو ځلي كـتل دانسان په خاطر كي يوه انګـيزه پـيدا كـوي، او لـه هغـه نـه فكر مينځ ته راځي او هغه فكر بـيا پـه شـهوت بدلـيږي، او لـه شـهوت نه اراده پيدا كـيږي، او بـيا دا اراده ټيـګـيږي، او كلـك عـزم ځنـي جـوړ شـي، او بالاخـره كـه مـانع او خنډ پيدا نشي، نو هغه به خامخا دعمل جامه اغوندي، نـو ځكـه خـو ويـل شـوي دي: چي پـه سترګو پټولو او ساتلو باندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

صبر کول لدي نه اسانه دی چي له هغه نه وروسته دواقع شوي کار (ګناه) په جزا او درد باندي صبر وشي[1].

نو ای مسلماني خوري پر تا باندي لازمه ده چي ونارينه وو ته له کتلو نه، او له هغه شهوت انګيزه عکسونو نه چي بعضي مجلو کي، او يا په تلويزيون او ويډيو کي دي، خپلي سترګي وساتي، او نور له بد عاقبت نه به سالمه پاته شې، ډير داسي کتل وي چي وکتونکي ته يي لوی مصيبتونه پيښ کړي وي، او اور له وړو بخرو نه مينځ ته راځي.

۲- او دفرج دساتلو له اسبابو نه يو هم دسندرو او ساز سروز له اوريدلو نه ليري والی دی.

ابن القيم وايي: او دشيطان له غولونکي شيانو نه چي دناخيزه علم، عقل او (ضعيفه) ديانت خاوندان پري تيروځي، او دجاهلانو او فساد کارانو زړونه يي په هغه سره ښکار کړيدي، يو هم داوازونو او دناروا ساز وسرود الاتو اوريدل دي چي زړونه له قران نه ليري کوي، او دګناهونو او فسق وفجور خوا ته يي رابولي، نو د(ساز وسرود الات) دشيطان کتاب، او دالله ﷻ (له ذکر) نه دغفلت پرده ده، او دلواطت او زنا وسيله

---

(۱) الجواب الکافي ص۱۲۹-۱۳۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده، او دهغـه پـه واسـطه سـره ناکـاره او فاسـق عاشـق دخپلـي معشـوقي نـه خـپل لـوى (نـاروا) مقصـد لاس تـه راوړي... او بـيا وايـي: اما دښځي او بي ږيري هلك دسندرو اوريدل دډيرو لويو گناهونو نـه دي، او لـه هغي نـه غټ فساد پـه دين کي پيښيږي... او بيا وايـي: او پدي کي شك نشتـه چي هر غيرتمن سړى خپل ښځـه او اولادونـه دسندرو لـه اوريـدو داسـي لـيري سـاتي، لکـه څـنگه چـي يـي لـه نـورو مشـکوکو کـارونو او اسـبابو نـه لـيري سـاتي.. او همدارنگـه وايـي: او ټولـو تـه معلومـه ده چي کله ښځه دمـيړه غوښتنـي تـه ځـان نـه ورکـوي، نـو هغـه کوښښ کـوي چي سـندري ورتـه واوروي، نـو بيـا هغـه نرمي ښکاره کـوي، او دا ځکه چـي داوازونـو پـه مقابل کي پـه چټکـۍ سره دښځي احساسات را پاريـږي، نـو کـه چيري دا اواز دسـندري وي نـو دښځي راپاريدل پـه دوو وجهـو سـره وي: داواز لـه جهتـه، او دهغـه معنا لـه جهتـه.. او وايـي: نـو کـه ددي عـلاج سره ډول، څواني، رقص، او مستي يـو ځـاى شي، نـو کـه دښځي لـه سندرو نـه ماشوم پـه گيډه کيده، نـو لـه همـدي سندرو نـه بـه يـي ماشوم پـه گيډه شي، نـو قسّم پـه الله ﷻ چـي څـومـره پـت داره او عـزت داره ښځـي پـه سـندرو سره بي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پته او فاحشې شوې دي؟![۱].

نو اى مسلماني خورې له الله نه وويرېږه، او لدې خطرناکه اخلاقي مرض نه چې سندري اوريدل دي ډډه وکړه، کوم چې دمسلمانانو په مينځ کي په مختلفو وسايلو او طريقو سره يې دنشرولو کوښښ کيږي، چې ډيري ناپوه نجوني يي له معينه ځايونو نه لاس ته راوړي او بيا يي په خپلو مينځونو کي يو بل ته لاس پلاس کوي.

۳- او دفرجونو دساتلو داسبابو نه بل وخارج ته له سفر کولو نه دښځي منع کول دي، بيله دي چې کوم محرم ورسره وي چې دفاسقانو او بدکارانو نه يي وساتي.

پدي باره کي صحيح احاديث راغلي دي چې ښځه بيله محرم نه له سفر کولو نه منع ده، له هغه جملي نه دابن عمر عنهما رضي الله حديث دي وايي چې پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «لا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ إِلاّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ»[۲].

ترجمه: ښځه دي ددريو ورځو سفر بيله محرم نه نکوي. او

---

(۱) إغاثة اللهفان ۲۶۴/۱، ۲۴۸، ۲۴۲-۲۶۵.

(۲) بخاري او مسلم روايت کړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ابو سعيد الخدري عنه رضي الله نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ منع کړيده چي ښځه د دوو ورځو او دوو شپو په مسافه دخپل ميړه يا محرم نه بغير سفر وکړي، او ابو هريرة له پيغمبر ﷺ نه روايت کوي چي فرمايلي يي دي: «لاَ يَحِلُّ لامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ باللّٰهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ تُسَافِرُ مَسِيرَةَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ إلاّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ عَلَيْهَا»(۱).

ترجمه: کومه ښځه چي په الله او دقيامت په ورځ ايمان لري ددريو شپو او ورځو په اندازه سفر ورته روا ندی، مګر دا چي محرم به په سفر کي ورسره وي.

او په پورتني احاديثو کي ددريو، او دوو، اويوه شپه او ورځ مسافي نه مقصد هغه مسافه ده کومه چي دهغه وخت دنقليه وسائلو په واسطه په پښو او يا سپرلی (بودګانو) سره وهل کيده، او داحاديثو اختلاف چي دمسافي په تعين کي په دريو او دوو او يوه شپه او ورځ سره او له دي نه هم کم- راغلی دهغه وجه څنګه چي علماوو ويلي دي داده: چي له هغه څخه مقصد مطلقاً سفر دی، نو کومي مسافي ته چي سفر ويل کيږي ښځه بيله محرمه دهغي مسافي تللو نه منع ده.

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام نووي وايي: نو خلاصه دا شوه: چې هر هغه تګ ته چې سفر وويلې شي، نو ښځه بيله ميړه او يا محرم نه له هغه نه منع ده، که دا تګ ددريو ورځو په اندازه وي، او يا دوو ورځو، او يا يوه ورځ، او يا يو رباط وي او يا په بله اندازه وي، ځکه دابن عباس روايت مطلق راغلی دی، او هغه دمسلم داخيرني رواياتو نه دی چې وايي: «لا تسافر امرأة إلا مع ذي محرم» ترجمه: ښځه به بيله محرم نه سفر نکوي. او دا هر هغه څه په بر کي نيسي کوم چې دسفر اطلاق باندي کيږي، والله اعلم[1].

اما هغو کسانو چې فتوی يي ورکړيده چې ښځه کولای دښځو ديوي ډلي سره دفرضي حج سفر وکړي، نو دا فتوی دسنت خلاف ده، امام خطابي وايي: پيغمبر ﷺ ښځه منع کړيده چې بيله محرم سړي نه سفر وکړي، نو ښځي ته دحج لپاره دسفر کولو اجازه ورکول بيله هغه شرط نه چې پيغمبر ﷺ اينبی دی، دسنت خلاف خبره ده، نو که چيري دښځي وتل بيله محرم نه ګناه وي، نو بيا حج ورباندي لازمي ندی، او هغه

---

(۱) شرح صحيح مسلم للنووي ۹/۱۰۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي عبادت دی چي نتيجه او عاقبت به يي ګناه وي[۱].

زه وايم: دغو کسانو دښځي لپاره بيله محرم نه عامه اجازه نده ورکړي، بلکه دا يي يوازي دفرضي حج لپاره ورکړيده او بس.

امام نووي وايي: وښځي ته بيله محرم نه دعبادت، تجارت، زيارت او نورو شيانو لپاره سفر کول روا ندي[۲].

نو کوم کسان چي په دي زمانه کي دښځي بيله محرم نه په هر نوع سفر اجازه ورکولو کي سهل انګاري کوي، دهغوی قول معتبر ندی، او هيڅ معتبر عالم ورسره پدي کي موافق ندی.

او دا چي وايي: مَحرَم ښځه په طياره کي سپَرَوي، او بيا يي بل محرم په هغه بل وطن کي چي دا ورته سفر کوي، استبقالوي، او طياره -ددوی په ګمان- دډيرو نارينه او ښځينه سورلَيو په وجه داطمينان او امن ځای دی.

نو موږ په جواب کي ورته وايو: هيڅکله داسي نده، بلکه طياره نسبت بل ځای ته دلوی خطر ځای دی، ځکه په هغه کي سورلي ټول سره ګډي وي، بلکه کيدای شي چي سړی دښځي

(۱) معالم السنن مع التهذيب لابن القيم ۲/۲۷۶-۲۷۷.
(۲) المجموع ۸/۲۴۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګ ته کښيني، او کيداى شي طياري ته څه داسي مشکل پيښ شي چي له خپل مسير نه يي وګرځوي او بل ميدان ته لاړه شي، نو هلته به داسي څوك نه وي چي ددي ښځي استقبال وکړي، نو له خطر سره به مخامخ وي، او دښځي به څه حال وي پداسي يو ښار کي چي نه پکښي بلده وي، او نه ورسره محرم وي؟

۴- او دفرجونو دساتلو له اسبابو نه بل دښځي او سړي په مينځ کي بيله محرمه نه ديوازي کيدلو منع کول دي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلا يَخْلُوَنَّ بِامْرَأَةٍ لَيْسَ مَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ مِنْهَا، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ».

ترجمه: څوك چي په الله او دقيامت په ورځ ايمان لري، دښځي سره دي بيله محرم نه خلوت نه کوي، ځکه ددوى دوو (ښځي او سړي) دريم کس به شيطان وي. او له عامر بن ربيعه عنه رضي الله نه روايت دى چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «أَلاَ لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ لا تَحِلُّ لَهُ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ، إلا مَحْرَمٍ».

ترجمه: با خبره اوسى، چي يو سړى به له يوي ښځي سره خلوت نکوي، (دا) ورته روا ندي، ځکه چي دريم کس به

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیطان وي، مګر دا چې محرم ورسره وي. مجد په (المنتقی) کې وايي: دا دوه حدیثه احمد روایت کړي دي، او معنا یې مخکې دابن عباس په متفق علیه حدیث کې ذکر شوه.

امام شوکاني وايي: او له بیګانه ښځې سره یو ځای خلوت کول په اجماع سره حرام دی، لکه څنګه چې حافظ (ابن حجر) په (فتح الباري) کې راوړي دي، او دحراموالی علت لکه څنګه چې په حدیث کې راغلي دی دادی چې ددوی سره دریم کس شیطان دی، او دشیطان موجودیت دوی ګناه ته رابولي، اما که محرم وي نو خلوت کول دبیګانه ښځې سره جائز دی، ځکه دګناه او جرم واقع کیدل دهغه په حضور کې ناممکنه ده[1].

او بعضې ښځې او ددوی اولیاء (دواك خاوندان) په بعضې انواع دخلوتونو کې سهل انګاري کوي، او هغه په لاندې ډول دي:

الف- دښځې خلوت دمیړه له خپلوانو سره، او هغه ته مخ لوڅول، او دا خلوت له نورو نه زیات خطرناکه خلوت دی، پیغمبر ﷺ فرمايي: «إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ»، فَقَالَ رَجُلٌ

---

(١) نیل الاوطار ٦/ ١٢٠.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مِـنْ الأَنْصَـارِ: يَـا رَسُولَ اللّٰهِ أَفَرَأَيْتَ الْحَمْوَ؟ قَالَ: «الْحَمْوُ الْمَوْتُ»[(۱)].

تـرجمه: د ښځو سره د خلوت کولو نه ډډه وکړئ، نو له انصارو نه يوه سړي وويل: اې رسول الله ايا د ميړه ورور هم؟ ويـي فـرمايل: د مـيړه ورور (لـيور) د مـرګ (په شـان) دی. او (الحمـو) پـه حديـث کـي د مـيړه ورور تـه وايـي، يعنـي ګواکـي پيغمبر ﷺ دا بد وګڼل چي له هغه سره (ښځه) خلوت وکړي.

حافظ ابـن حجـر وايي: نووي ويلي دي: دلُغت علماوو پدي خبره اتفاق کړی دی چي (احماء) د ميړه خپلوانو ته وايي، لکه دهغه پلار، تره، ورور، وراره، دتره زوی، او نور، او همدارنګه وايي: دهغه نه مقصد په حديث کي د ميړه خپلوان دي، ما سوا دهغه له پلرونو او زامنو نه، ځکه هغوی يي دښځي لپاره محرم بلل کيږي او خلوت ورسره روا دی، او خلوت تـه يـي د مـرګ نسبت نه کيږي.. وايي: او عادتاً خلك پدي باره کي دبي باکۍ نه کار اخلي او ورور دخپل ورور دښځي (ورنداري) سره خلوت کوي، نو ځکه يي له مرګ سره مشابهت ورکړ، او ځکه خو

---

(۱) احمد، بخاري، او ترمذي روايت کړی دی، او ترمذي صحيح ګڼلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځني اجتناب کول غوره دي[۱].

شوکاني وايي: د پيغمبر ﷺ دا قول: «الْحَمْوُ الْمَوْتُ» معنا داده: چي له نورو نه بايد زيات له هغه نه ويره وي[۲].

نو اى مسلماني خوري له الله نه وويريږه، او پدي کار کي بي باکى ونکړي، که څه هم خلکو پدي باره کي له بي باکۍ نه کار اخيستى دى، ځکه اعتبار دشريعت حکم ته دى نه دخلکو رسم ورواج ته.

ب- بعضي ښځي او دهغوى دواك خاوندان (اولياء) په موټر کي يوازي دنامحرم موټروان سره سپريدلو کي بي باکي کوي، پداسي حال کي چي دا ناروا خلوت دى.

شيخ محمد بن ابراهيم آل الشيخ (په خپل وخت کي دسعودي عربستان مفتي رحمت الله عليه وايي: او اوس پدي کي څه شك نشته چي دبيګانه ښځي يوازي او بيله محرم نه سپريدل له موټروان سره يو ښکاره ناروا کار دى، او په هغه کي ډير فسادونه وجود لري چي بايد ساده ونه بلل شي، برابره ده که ښځه کورنۍ پښ خولي وي، او که بهر راوتونکي او دنارينه

(۱) فتح الباري ۹/۳۳۱.
(۲) نيل الاوطار ۶/۱۲۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو سره خبري كونكي وي، او كوم سړی چي دخپلو ښځو لپاره داسي كار خوښوي نو هغه دضعيف ايمان او كمزوري نارينتوب خاوند دی، چي په خپل ناموس باندي بي غيرته دی، او پيغمبر ﷺ فرمايي: « أَلاَ لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ لا تَحِلُّ لَهُ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ».

ترجمه: با خبره اوسی، چي يو سړی به له يوي ښځي سره خلوت نكوي، (هغه) ورته روا نده، ځكه چي دريم كس به شيطان وي. او په موټر كي دموټروان سره يو ځای سپريدل، له هغه خلوت نه خطرناك دی كوم چي په كور كي او يا بل ځای كي وي، ځكه په موټر كي هغه كولای شي چي په داخل دښار او بهر له ښار نه هر ځای ته وغواړي يوړلی شي كه ښځه راضي وي كه نه وي، چي لدي نه ډير لوی فسادونه را پيداكيدلای شي كوم چي په عادي خلوت كي دهغه توقع نشته[۱].

او هغه كس چي خلوت په هغه سره روا كيږي بايد لوی او بالغ وي، او دماشوم موجوديت كافي ندی، او دا چي بعضي ښځي گمان كوي چي كه ماشوم له ځان سره ملگری كي نو

(۱) شرح صحيح مسلم ۱۰۹/۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلوت به ورسره روا شي، دا غلط ګمان دی.

امام نووي وايي: اما که چيري يو بيګانه سړی له بيګانه ښځي سره خلوت وکړي، و دريم سړی ورسره نه وي، نو دا خلوت دعلماوو په اتفاق سره حرام دی، او همدارنګه که ددوی سره داسي څوك وي چي دماشومتوب په وجه حيا نه ورنه کيږي، نو دا خلوت روا ندی[۱].

ج- بعضي ښځي او دهغوی دواك خاوندان (اولياء) دډاکټر سره دښځي دخلوت کولو په باره کي بيباکي کوي، پدي دليل چي ښځه وعلاج ته ضرورت لري، او دا ډير لوی ناروا کار دی، او خطر يي ډير لوی دی، چي بايد دهغه په باره له سکوت نه کار وانه خيستل شي.

شيخ محمد بن ابراهيم رحمت الله عليه وايي: په هر حال، دبيګانه ښځي سره خلوت کول شرعاً حرام دی، که څه هم دهغه ډاکټر سره وي چي دښځي علاج کوي، نظر پدي حديث: «لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ لا تَحِلُّ لَهُ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ».

ترجمه: يو سړی به له يوي ښځي سره خلوت نکوي، (هغه

---

(۱) مجموع الفتاوی ۵۲/۱۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته روا نده، ځکه چي دريم کس به يي شيطان وي. نو ديو چا موجوديت له ښځي سره حتمي دی، که ميړه وي او که يي بل نارينه محرم وي، که چيري ممکن نه وي نو بايد دخپلوانو نه يي يوه بله ښځه ورسره وي، او که له تيرو کسانو نه هيڅوك نه وي، او مرض خطرناکه وي، او وروسته کول يي ممکن نه وي، نو کم تر کمه يوه نرسه خو بايد چي موجوده وي، تر څو دممنوع او حرام خلوت نه مخنيوی وشي(۱).

او همدارنګه ډاکټر ته روا ندي چي دبيګانه ښځي سره خلوت وکړي، که څه هم دا ښځه ډاکتره او ملګري يي وي، او يا نرسه وي، او و ړانده معلم او دده په شان بل چا ته روا ندي چي دشاګردي سره خلوت وکړي، او په طياره کي وميلمه پاله ښځي ته روا ندي دبيګانه سړي سره خلوت وکړي، او خلګ دناچله تمدن په نامه او دکفارو نه دتقليد په وجه، او وشرعي احکامو ته دنه اهميت ورکولو په وجه، پدي کارو کي دبيباکۍ نه کار اخلي، فلا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم.

او وسړي ته روا ندي چي دکور دخادمي او مزدوري سره خلوت وکړي، او نه به دکور خاونده دخادم او مزدور سره خلوت

---

(۱) مجموع الفتاوی ۱۳/۱۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي. دخادمانو نارينه وو او ښځو مشکل يو ډير خطرناکه مشکل دی چې ډير خلك پدي زمانه کي پري مبتلا شوي دي، پدي وجه چي ښځي په تعليم او له کور نه بهر کارونو باندي بوختي شوي دي، چي پر مسلمانانو سړو او ښځو چي ددي کار نه په کلکه ډډه وکړي، او داحتياطي تدابيرو نه پدي باره کار واخلي، او دخلکو دبدو او ناوړو عادتونو سره سم لاړ نشي.

اتم مسأله:

ښځي ته ناروا دی چي دبيګانه سړي سره مصافحه[1] وکړي.

شيخ عبد العزيز بن عبد الله بن باز رحمت الله عليه وايي: دبيګانه ښځو سره مصافحه مطلقاً حرامه ده، ځوانانې وي او که زړې وي، او که مصافحه کونکی ځوان وي او که سپين ږرى وي، ځکه پدي کي ودواړو ته دفتني خطر دی، او له پيغمبر ﷺ نه روايت چي فرمايي: «إِنِّي لا أُصَافِحُ النِّسَاءَ».

ترجمه: زه له ښځو سره مصافحه نکوم. او عائشه رضي الله عنها وايي: د پيغمبر ﷺ لاس قطعاً دښځي له لاس سره

---

(۱) مصافحه: دلاس سترې مشي کول.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

تماس ندی کړی، او دهغوی سره يوازي په خبرو بيعت کاوه. او فرق نلري چي دمصافحي په وخت کي يي لاس په څه پټ کړی وي او کـه نه وي، ځکه يو دعامو دلائلو په خاطر، او بل پدي کي دفتني داسبابو مخنيوی دی[۱].

شيخ محمد الامين الشنقيطي رحمت الله عليه په خپل تفسير کي وايي: يوه شه چي بيگانه سړي ته دبيگانه ښځي سره مصافحه کول روا نده، او ناروا ده چي دسړي دبدن کومه حصه دښځي دبدن دکومي حصي سره تماس وکړي، او دليل يي دادی:

اول: پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «إِنِّي لا أُصَافِحُ النِّسَاءَ».

تـرجمه: زه له ښځو سره مصافحه نکوم. او الله ﷻ فرمايي: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ [د الاحزاب سورت: ۲۱ آيت].

تـرجمه: په تحقيق سره چي د پيغمبر ﷺ (په کردار او افعالو کي) ستاسو لپاره غوره پيروي ده. نو بايد د پيغمبر ﷺ

(۱) الفتاوی، دمؤسسة الدعوة الإسلامية الصحفية چاپ ۱/۱۸۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسنت پيروي وکړو او دښځو سره مصافحه ونکړو، او دحج په سورت کي مو ونارينه وو ته داحرام په وخت او نورو وختونو کي مطلقاً دژړ لباس اغوستلو دحرام والي په بحث کي دنومړي حديث ذکر وکړی، او همدارنګه داحزابو دسورت دحجاب په ايت کي، او دا چي پيغمبر ﷺ دبيعت په وخت کي دښځو سره مصافحه نکول واضح دليل دی ددي خبري چي سړی بايد دښځي سره مصافحه ونکړي، او نه ښايي چي دده دبدن کومه حصه دهغي دبدن دکومي حصي سره تماس وکړي، ځکه له ټولو نه دبدن سپك تماس مصافحه ده، نو چي له هغه نه پيغمبر ﷺ پداسي وخت کي ډډه وکړه چي هغه ضرور وه او دبيعت اخيستلو وخت وو، نو پدي يي دلالت وکړ چي هغه ناروا ده، او هيچا ته د پيغمبر ﷺ مخالفت روا ندی، ځکه هغه دخپل امت لپاره په خپلو اقوالو، افعالو او تقريراتو[۱] سره دشريعت بيان کونکی دی.

دوهم: کوم چي مونږ مخکي ذکر کړل چي ښځه ټوله

---

(۱) تقرير: دي ته وايي چي د پيغمبر ﷺ په مخکي کوم کار وشي او هغه له هغه نه منع ونکړي، نو دي ته تقريري سنت ويل کيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

عـورت ده، پـر هغـي لازمـه ده چـي سـتر وکـړي، او دسـترګو پـه ساتلو ځکـه امر شـوي ده تـر څو پـه فتنه کي ونه لويږي، او پدي کـي شـك نشـته چـي ددوو بدنونـو تمـاس کـول نسـبت دسـترګو کـتلو تـه زيات شهوت راپاروي، او فتني ته انسان رابولي، او هر انصاف داره سړي ته ددي خبري صحت معلوم دی.

دريـم: دا دبـيګانه ښځـي نـه دخونـد اخيسـتلو ذريعـه ده، ځکـه چـي دالله څخـه ويـره او تقوی په نن زمانه کي ډيره کمه ده، او امانـتداري نشـته، او دمشـکوکو کـارونو دکولـو څـوك پـروا نلري، او مونږ پـه وارو وارو اوريدلـي دي چي بعضي عوام خلك دخپلي ښځـي خور (خوښينه يا خينه) په خوله مچوي، او هغوی دا مچـول ـچـي پـه اجمـاع سـره حـرام دي- سـلام بولـي، او ورتـه وايـي: سـلام پـري واچـوه، او مقصـد يـي دا وي: چـي مچ يي کړه. نـو کـوم حق چي پـه هغـه کـي هـيڅ شـك نشـته دادی: چي له ټولو فتـنو، او مشکوکو کارونو، او دهغه داسبابو نه ليري والی پکار دی، او له لويـو فتـنو نـه دناريـنه لخوا دبيګانه ښځـي دبـدن يوه حصـه مسـه کـول دي، او کـوم شی چي دحرام کار سبب ګرځي له هغه نه مخنيوی فرض دی[1].

(۱) اضواء البيان ۲/۶۰۲-۶۰۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په اخير کي:

اى مسلمانو نارينه وو او ښځو تاسو ته دالله ﷻ هغه وصيت او توصيه پيادوم چي فرمايي: ﴿قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ * وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُوْلِي الاِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاء وَلاَ يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ [د النور سورت: ۳۰-۳۱ آيتونه].

ترجمه: (اى پيغمبره) ووايه مومنانو ته چي پتي کړي ستر‌ګي خپلي (له ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوي) خپل (له حرامو نه)، دا (کار) دوى لره ډير پاکيزه (او ګټور) دى، الله ډير

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه خبر دی په هغه څه چې دوی يې کوي، او (ای پیغبره) ووایه مومنو ښځو ته چې پټې کړي سترګې خپلې (له ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوې) خپل (له حرامو نه)، او ښکاره نکړي ښایست خپل (او ځاي دسینګار)، مګر هغه څه (زينت) چې ښکاريږي له هغه نه (دکار او کسب په وخت کې)، او وادي چوي پوړنۍ خپل پر خپلو ګريوانونو باندې، او نه دې ښکاره کوي (باطني) زينت خپل، مګر خپلو ميړونو ته، يا خپلو پلرونو ته، يا دميړونو پلرونو ته، يا خپلو ځامنو ته، يا دميړونو ځامنو ته، يا خپلو ورونو ته، يا دورونو ځامنو ته، يا دخويندو ځامنو ته، يا خپلو ښځو ته، يا هغو (مريانو) ته چې ددوی لاسونه يې مالکان دي، يا هغه تابع نارينه (لکه طفيلي کسان او داسي نور ساده نارينه) چې دشهوت خاوندان نه وي، يا هغه هلکان چې دښځو په اسرارو نه وي خبر (او دهغوی شرمګاوي يې نه وي ليدلي)، او نه دې وهي پښې خپلې (په ځمکه) تر څو معلوم شي هغه زينت چې دوی يې پټوي، او ټول الله ﷻ ته توبه وکړی ای مومنانو، تر څو کامیابه او خوشبخته شی.

والحمد لله رب العالمين، وصلى الله على نبينا محمد، وآله وصحبه وسلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغو کلماتو لست چي په ترجمه کي راغلي، او دلهجي داختلاف په صورت کي دهغه مرادفي معناګاني

کلمه	معنی
اړ	محتاج
اړخونه	برخي، قسمتونه
اړه	باره کي
استحاضه	کومه وينه چي دښځي له فرج نه دمريضی په وجه وځي، نه دمياشتني عادت په وجه
اطاعت	پيروي، تابعداري
انحرافات	کاږه او ناروا کارونه
انجلۍ	جنۍ، جنکۍ
اوصاف	صفتونه
اونۍ	هفته
بالغه شي	مړانه يي ووهي، ځواني ته ورسيږي
بام	چت
بوقره،	خادري، چيل
بوکونه	ګوپان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
بې باکي	سهل انګاري، بې پروايي
بېلابېلو	مختلفو
پارېږي	ولاړېږي، پورته کېږي
پخلې	پخلنه، پخَوَل
پرې	غوڅ
پوښتنه	تپوس، سوال
بهر	دباندې، بيرون
پيغله	ځوانه جينۍ
تره	کاکا، اکا
ټولنه	جامعه، مجتمع، معاشره
توان	قدرت، وسعه
جارو کول	کانته کول، په جارو سره خاى پاکول
جامې	کالي، کپړې
جلا	جدا، بېل
جماع	دښځې سره يوځاى کېدل، کوروالي
جوړښت	تهداب، بنياد، اساس، بنسټ
جواب	ځواب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
چتکي	چټکتیا، ژر
چوټي	کمځي، کوځي، چونټي
چیرې	چیرته
حامله ښځه	هغه ښځه چې په ګېډه کې ماشوم لري، امیدواره
ځانګړې	خاص
حیض	کومه وینه چې له ښځې ته هره میاشت وځي، جامې راتلل
خادمه	مزدوره ښځه
ختل، خېژي	اوچتیدل، اوچتېږي، بره تلل
خړیل	په چاړه سره دوېښتانو لیرې کول، کلول
څښناك	دچښلو شیان
خلاصیدل	کولاویدل، پرانستل
خلګ	خلق، خلك
خوندي	ساتلې، محفوظ
خیټه	نس
دروازه	ور
دریه	چمبه، دریاګې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
دستکلي	دسماغو، لاسکله، لاس پيئلي، دستاني
ډگرونه	ميدانونه
رابولي	دعوت کوي، راغواړي
رودل	دماشوم له خپلي مور شودي څښل
ږمونځ	ږومونځ، منگځ، گومنځ
ږمونځول	دويښتانو سمول، گومنځول
ژغورل	ساتل، حافظت کول
سپين ږيرى	بوډا
سربيره پر دي	علاوه لدي نه
سستم	نظام، بنياد
سندري	اوازونه، غزلي، گاني
سينگار	ډوَل، ښايست، ښکلا، فيشن
ښايست	ښکلا
شودي	پي
شيان	شيونه، څيزونه
صاع	يو کيلو يا نيم کيلو (تصحيح شي)
طياره	هوايي جهاز، الوتکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
عذر	معذرت
عکس	تصویر، فوټو
فکر	سوچ
قول	نظر، رایه، وینا
کجاوه	جوپان، ډولي، ډولکۍ
ګډوډ	نامنظم، خراب تراب
ګاڼه	زیور، سره او سپین زر
ګڼو	شمیرو
کم نه کمه	لااقل
کَوټۍ	چونټي
کورنۍ	کهول، فامیل، خاندان
کوروالي	جماع، ښځي سره یوځای کیدل، همبستري
لارښوونه	لارښودنه، رهنمایي
لامبل	لمبیدل، غسل کول
نارینه	نران، سړي
لنګیدل	دماشوم پیدا کیدل، لنګون
لوښي	لور ګاني

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
لیچې	موټې، څنګلې
ماشوم	بچې، کوچنی
منفعت	ګټه
موټر	ګاډی
موبنل	مزل
نارینه	نر، سړی
نازك	مېین، نری
ناوړه	بد، بدکاره
نجلۍ	جینۍ، جنکۍ
نشرول	تیتول، خپرول، خورول
نښې	علائم، علامې، نښانې
نفاس	کومه وینه چې داولاد پیداکیدلو نه وروسته راشي، څلوېښتې
نومړی	مذکور
نیکر، نیکرونه	چوټه، چوټې، چوټي
نیکه	دمور پلار او یا دپلار پلار
همدارنګه	دغه شان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
واړه	کوچني
واده	په نکاح کول
وار	خلي
وراره	دورور زوی
ویره	یره، ډار
ویریدل	یریدل، ډاریدل
ویښتان	وریښتان، ویښته

(c) ketabton.com: The Digital Library

دموضوعاتو فهرست

سريزه ۳
لومړی فصل: عمومي احکام ۶
۱- داسلام نه مخکې دوره کې دښځې مقام: ۶
۲- -دښځې مقام په اسلام کې: ۸
۳--داسلام دښمنان او دهغوی لاس پوڅي غواړی چې
په اوس عصر کې له ښځې نه دهغې کرامت او حقوق
واخلي: ۱۲
۴- مونږ له کور نه بهر دښځې دکار کولو مخالف نه يو
که چيري دلاندنيو شرايطو سره برابر وي: ۱۴
دوهم فصل: دښځې جسمي زينت پوري مربوط احکام ۱۶
۱- [د فطري سنتونو احکام]: ۱۶
۲- دښځې دسر او وريځو دويښتانو، او نکريزو، او
دويښتانو درنګولو احکام: ۱۷
دريم فصل: دحيض، استحاضې، او نفاس احکام.......... ۳۰
اول: حيض: ۳۰
مسأله: د«صُفره» او «کُدره» حکم: ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله مسأله: ۳۷

يوه مهمه پاملرنه: ۳۹

دوهم: استحاضه: ۴۱

دريم: نفاس: ۴۷

ځلورم فصل: دجامو او حجاب احکام.. ۵۸

اول: دمسلماني ښځي دشرعي جامو (لباس) کيفيت: ۵۸

دوهم: دپردې (حجاب) معنا ، دلائل، او فايدې: ۶۲

پنځم فصل: دښځي دلمانځه احکام: ۶۷

شپږم فصل: دښځو دجنازې احکام: ۸۷

اووم فصل: دښځو دروژې احکام.. ۹۵

روژه په کومو کسانو فرض ده؟ ۹۶

۱- حيض او نفاس: ۹۸

يو ځو پاملرني: ۱۰۱

اتم فصل: دښځي دحج او عمرې احکام: ۱۰۴

پاملرنه: ۱۲۷

نهم فصل: دمشترك ژوند او دنکاح دعقد ختمولو
مربوط احکام.. ۱۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښځې په واده کې دهغې نظر اخيستل:.................. ۱۴۴
دښځې په نکاح ورکولو کې دولي شرط والى او دهغه
حکمت: ۱۴۹
په واده کې داعلان لپاره دښځو درېې وهل: ۱۵۰
پر ښځې دمېړه اطاعت کول فرض، او نافرماني کول
حرام دي: ۱۵۲
دنکاح دعقد دختميدلو وروسته احکام:...................... ۱۶۱
عدت څلور قسمه دی: ۱۶۲
کوم شيان چې عدت والا ښځې ته حرام دي:.................. ۱۶۴
۱ - دهغې دغوښتولو حکم:.................................. ۱۶۴
دوې مسالې:... ۱۶۷
۲ - کومه ښځه چې مېړه يې وفات شوی وي په هغې
باندې په عدت کې پنځه شيان حرام دي چې (حداد)
ورته وايي: ۱۷۰
لسم فصل: دهغو احکامو بيان چې په هغې سره دښځې
عزت او عفت خوندي کيږي:................................. ۱۷۳
اخيرنی مساله: ۱۹۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په اخیر کې:.. ۱۹۴
دهغـو کلمـاتو لسـت چې پـه تـرجمه کـې راغلـي، او
دلهجـې داخـتلاف پـه صـورت کـې دهغـه مرادفـې
معناګانې.. ۱۹۶
دموضوعاتو فهرست.. ۲۰۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

إدارة أوقاف

صالح عبدالعزيز الراجحي

تنبيهات على أحكام تختص بالمؤمنات

تأليف

د. صالح بن فوزان الفوزان

ترجمة

عبد النافع زلال

باللغة البشتو

طبع على نفقة

إدارة أوقاف صالح عبدالعزيز الراجحي

غفر الله له ولوالديه ولذريته ولجميع المسلمين

مطبعة دار طيبة - الرياض - ت: ٤٢٨٣٨٤٠

GIFT NOT FOR SALE

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library